

กะลา ก็ได้ไปประชุมร่วมกันเมื่อวานนี้ไม่ได้รวมเฉยๆ คนไหนไม่ได้ซื้อชุดต้องออกเงินคนละ 300 บาท ได้ไปวิ่งนิดเดียวต้องเสียเงิน 300-500 บาท อย่างดีก็กำนันวันก็ 2,000 บาท เงินทุกบาททุกสตางค์จะเอาจัดฉลองไฟพระฤกษ์ ตอนกลางคืนฉนั้นก็เชิญชวนทางค.แม่จะไปกิจข้าวก็ได้มีการแสดง 20 ชุด โดยนักเรียนต่างๆ ที่นี้วันที่ 13 ค.แม่จะรับของเชียงดาวตั้งแต่น้ำปื้มปด.มาถึงอบค.แม่จะมีคนวิ่ง 4 คน แล้วเราจะส่งให้อำเภอมแม่แดง อบค.แม่จะ จะมารับเอาที่ตรงนั้น เชิญไฟพระฤกษ์ เชิญธงสัญลักษณ์ เชิญธงชาติขึ้นรถไปเริ่มที่อ.แม่แดง เรื่องที่ 2 ของค.แม่เหมือนกันเราก็ได้ประชุมประชาคม รวมตัวกันรวมกลุ่มกัน ที่เราดูกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตัวผมเองเป็นคนออกหนังสือเชิญ วันนี้จะให้ท่านไปคอนเล็กประชุม ส่วนที่ 2 มาจากประชาคมของหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 5 ท่าน รวม 13 หมู่บ้าน อันดับที่ 3 มาจาก อบค. อันนี้อบค.เรื่องประชาคมนี้ย้ายบุญธรรม เขาเป็นประธานเขาเป็นคนออกหนังสือเอง และมีผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะเชิญ ประธานแม่บ้านเข้ามาร่วมฉนั้นแล้วรวมแล้วหมู่บ้านหนึ่งจะมี 8 คน วันที่ 16 ที่จะถึงอันนี้เป็นการรวมที่แจ้งให้ทราบ อีกประการหนึ่งที่จะแจ้งให้บรรดาพี่น้องบ้านสบคามรวมกันไปปรึกษาหารือกัน อันนั้นคือกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ซึ่งรายละเอียดทั้งหมดจะพูดในวันที่ 16 ให้ท่านไปเตรียมอยากจะบอให้พี่น้องที่อยู่ในหมู่บ้านของท่านมีกองทุนฟื้นฟู ส่วนมากจะมีอยู่ 2 กองทุน อย่างน้อยคือแม่บ้านกลุ่มหนึ่ง พ่อบ้านกลุ่มหนึ่งขอฝากพ่อหลวงแต่ละบ้านบอกให้ประธานกองทุนฟื้นฟู เข้ารับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมกลุ่มรวมองค์กรเพื่อจะขอเงินในวันที่ 16 ด้วย ถ้าได้มาอีกหมู่บ้านไหน 2 คน ก็จะเป็น 10 คน ฉนั้นเราไปประชุมวันนั้น 130 คน ครบสำหรับวัตถุประสงค์วันนี้ทางโครงการลุ่มน้ำ รายละเอียดทั้งหมดทางอ.มังกร เขาจะมาเป็นที่วิทยากรบรรยายให้เราฟังแลกเปลี่ยนกับพวกเราเกี่ยวกับหลายเรื่องๆ ซึ่งอ.มังกรจะมาพูดให้ฟัง แต่อันอันแรกที่ผมขอประชาสัมพันธ์คือตัวผมเอง คณะอนุกรรมการเขาเรียกสภาคือสำนักงานจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ แต่เป็นอนุกรรมการในลุ่มน้ำปิงตอนบน ตั้งแต่เขื่อนภูมิพลขึ้นมาแล้วได้มาเป็นประธานของกลุ่มสก. กลุ่มผู้ใช้น้ำ ดิน ป่าของแม่ปิงส่วนนี้ สายน้ำแม่ปิงนี้จะมีอยู่ 2 ที่ ตั้งแต่เขื่อนภูมิพลขึ้นมา เขาเรียกบ้านเราส่วนที่ 1 ลงไปทางลำพูนจะเป็นส่วนที่ 2 เลยแบ่งเป็น 2 ส่วน โครงการก็คงจะเป็นคล้ายๆ กัน โดยตอนฝ่ายโดยเกี่ยวกับน้ำ เรื่องเหมือง เรื่องฝาย ซึ่งเป็นสิทธิของโครงการตามรัฐธรรมนูญที่เขียนไว้ เมื่อเรามีรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยแล้วองค์กรเราเนี่ยจะต้องเข้มแข็ง ต้องมารวมตัวกันเพื่อขอส่วนต่างๆ ซึ่งวันที่ 16 ไม่ผมจะพูดอีกที่ เงินทั้งหมดมาจากไหนเชียงดาวของเราเป็นเมืองที่โชคดี เป็นอำเภอที่โชคดีคณะกรรมการทุกส่วน เงินทุกก้อน สถาบันการเงินที่มาจากหลายๆ หน่วยงานก็ดิของเรานี้จะเข้าไปเป็นคณะกรรมการร่วมด้วยทุกองค์กร เช่นปดท. ที่มีเงินอยู่ 2-3 พันบาทที่เราเคยคุยกันมา ท่านอ.มังกรเนี่ยเป็นประธานสภามีรายละเอียดจะมาคุยกัน อาจารย์จะมาพูดให้ฟังซึ่งคณะรัฐมนตรีนายกเขาก็ตั้งไว้ว่า น้ำแม่ปิงเขาจะพัฒนาโดยเฉพาะอำเภอแม่แดง เชียงดาวจะเป็นขุนน้ำแม่ปิงที่จะได้ศึกษาพัฒนาเป็นอันดับหนึ่ง

และงบประมาณเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเรื่องน้ำคงจะไม่ค่อยมีปัญหา ซึ่งเราจะคุยกันในวันนี้และต่อไป แล้วก็ที่ผ่านมา คำขอของเรานี้ได้คุยกันเรื่องนำมาหลายครั้งพอสมควรแต่บางคนก็เข้ามาร่วมบางคนก็ไม่ได้เข้าร่วม ในประเทศไทยเราทั้งหมดจะมีอยู่ 25 ลุ่มน้ำ ฉะนั้นน้ำปิงจะเป็นอันดับที่ 1 ซึ่งผมได้ประชุมกับคณะรัฐมนตรีหลายท่านที่เข้ามาประชุมในจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 1 ที่ผ่านไปแล้วเขาก็เห็นว่าเดือนนี้ภายในเดือนนี้คณะรัฐมนตรีทั้งหมดโดยการนำของนายกจะเข้ามาประชุมในพื้นที่ของเชียงดาวเวียงแหง 2 อำเภอ ถึงเวลาใกล้ๆ มาเราจะบอกกันอีกทีหนึ่ง นายกท่านบอกไว้ว่าถ้าเกี่ยวกับน้ำ เกี่ยวกับป่า เกี่ยวกับดิน จะเสียงบประมาณปีหนึ่งเป็นหมื่นๆ ล้าน ท่านก็ยอมเพราะว่าจำเป็นต้องพัฒนา ถ้าปล่อยไปคงจะเสียหายมากกว่านี้ อาจจะถึงวิกฤตจนแก้ไขไม่ได้แต่ตอนนี้ในจังหวัดเชียงใหม่เรายังมีแนวทางที่แก้ไขดีขึ้นเรื่อยๆ เปรียบกับ 5 ปี ที่แล้วงานเหล่านี้ก็จะมีหนักพอสมควร นี่ก็ขอแจ้งให้พี่น้องได้รับทราบเรื่องเกี่ยวกับน้ำ ป่า ท่านก็คงจะได้ยินทีวี ได้ยินวิทยุก็เป็นทีวีพากวิจรรณกันจะแปลงที่ดินเป็นทรัพย์สิน แปลงที่ดินเป็นทุนดำเนินการ วิธีการเรายังไม่พูดมันลึกเกินไปเรามาว่าในการพัฒนาที่ดินว่ามารวมกันวันนี้ประมาณ 10 บ้าน ว่าแนวคิดของท่านจะพัฒนาหมู่บ้านของท่านอย่างไร ในแนวคิดของท่านบ้านศาลาคิดว่าจะพัฒนาตำบลเป็นอย่างไร ต้องเตรียมการเพื่อการเข้าสู่ในรูปแบบแบ่งกลุ่มอีกทีหนึ่ง ยิ่งโครงการที่ขอไปจากคส.คอ. ของจังหวัดเชียงใหม่ขอเราได้ว่าวิเคราะห์แผนงานออกมาทั้งหมดมีอยู่ 5 แผน ที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อม คน เงินทุน แล้วก็คุณภาพของคน 5 อย่าง นี่แล้วได้ออกมาแล้วก็มาแบ่งหน้าที่กันเป็นคนเขียน อย่างเชียงดาวเรามีตัวแทน 7 คน เยอะกว่าที่อื่น ที่อื่นมีแค่ 5 คน เรามี 7 คน 7 คนนี้จะแบ่งทางอ.มังกร ทางพ่อหลวงคณิศที่จะได้อยู่ที่สิ่งแวดล้อม องค์การที่จะขอ ขอดินขออะไรก็แล้วแต่เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องน้ำ อ.มังกร กับพ่อหลวงคณะจะเป็นคนเตรียมแผน ส่วนผมจะเป็นคนเขียนเรื่องพัฒนาคน พัฒนาคณะของผมนี้ได้วางแผนเสร็จเรียบร้อยภายในปี 2546 ถึงปี 2549 รวม 4 ปี ด้วยกัน ถ้าทำตามแผนได้เงินตามแผนจะได้เงินอยู่ประมาณ 3 ร้อยกับสิบล้าน ภายใน 4 ปี ก็จะมีแกนนำของจังหวัดเชียงใหม่เราอยู่ 48,000 คน บรรดาพี่น้องเราเห็นเงินแล้วก็คงจะว่ามันเยอะพอสมควรไม่รู้จะทำอย่างไร งบประมาณ 4 ปี ปีไหนเท่าไรๆ ก็ทำตามขั้นตอนที่ 48,000 คน ลองเอาไปหารเงิน 3 ร้อยกับสิบล้าน เราได้คนละเท่าไร เงินน้อยสำหรับคนๆ เดียวต่อคนหนึ่งใช้คนละไม่กี่พันบาท ที่นี้เราจะได้นักที่เข้มแข็ง ผู้นำที่เข้าใจ ผู้นำที่จะลงไปพัฒนาหมู่บ้านได้ตามวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญใหม่ มีสิทธิทุกอย่างในรัฐธรรมนูญเดียวให้ อ.มังกรพูดให้เราฟังเพราะอาจารย์ถนัดเรื่องกฎหมายเรื่องรัฐธรรมนูญดี ผมก็ขอจบแค่นี้เชิญ อ.มังกรต่อเลยครับ

อ.มังกร หัยชนะคารา

สวัสดิ์ผู้นำหมู่บ้าน พ่อหลวงและผู้นำอื่นๆ เมื่อที่บังเอิญทำกำนันได้แนะนำผู้เข้ามาเข้าร่วมประชุมวันนี้เกือบครบผมเห็นหมู่บ้านอื่น ผมเห็นเขตป่าปางมะโอมาที่หลังก็ขอกรุณขึ้นแนะนำตัวด้วยครับ ปางมะโอมา 5 คน แล้วมีบ้านอื่นเพิ่มหรือเปล่าครับ มีก็ช่วยแนะนำตัวด้วยครับ ก็จะได้รับความพร้อมกันเพราะเข้าใจว่าทางค.แม่ละ นี่ก็เข้มแข็งมาครบผมเองต้องชื่นชมกับทางค.แม่ละ เพราะว่ามีผู้นำโดยเฉพาะกำนันที่เข้มแข็งก็จะเชื่อมร้อยหมู่บ้านต่างๆ เข้าด้วยกันเพราะว่าการจะเข้าปัญหาของท้องถิ่นมันต้องเริ่มที่ท้องถิ่นต้องเข้มแข็ง แล้วท้องถิ่นที่จะเข้มแข็งเนี่ยมันต้องมีผู้นำที่เชื่อมร้อยเอาไว้กันได้ หลายเรื่องที่ผมมานั่งฟังวันนี้ก็ต้องขอบคุณท่านกำนันเป็นอย่างยิ่งเพราะว่าผมเองก็เป็นประธานสภาอบต. แต่ผมยังไม่รู้เรื่องวิ่งไฟพระฤกษ์เลยเพราะไม่ได้เข้าไปที่ อบต.เท่าไร แล้วเขาคงจะกำหนดคนไว้แล้ว หลายๆ เรื่องฟังมารับทราบชัดเจนวันนี้ ต้องชื่นชมด้วยความจริงใจ เพราะที่ตำบลโพนก็ตามที่มีกำนันที่เข้มแข็งก็จะเชื่อมร้อยในหมู่บ้านต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันได้ โดยเฉพาะประการแรกก็คือข่าวสารข้อมูล ถ้าทุกท่านได้รับทราบข่าวสารข้อมูลชัดเจนก็จะทำให้ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้ถูกต้องก็ถ้าเราไม่จะไปทำอะไรได้ก็มันไม่รู้ เพราะฉะนั้นสิ่งแรกก็ทำให้ข่าวสารข้อมูลให้ชัดเจนเสียก่อน อันนี้เป็นสิ่งแรกที่ให้เห็นว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะเชื่อมร้อยหมู่บ้านต่างๆ เข้าด้วยกันทางเชียงดาวจะรู้สึกไม่ค่อยมีประชุมอะไรทำนองนี้เท่าไรเพราะฉะนั้นข่าวสารข้อมูลมันก็จะจัดกระจายต่างหมู่บ้านก็ต่างทำ ยังไม่มีแผนไปโครงการอะไรที่เป็นขึ้นเป็นอัน ที่มีตอนนี้ก็จะเห็นมีตำบลละด้านเรื่องทำน้ำดื่มสะอาด ซึ่งน้ำดื่มสะอาดของเชียงดาวโครงการตำบลละด้านของเรารู้สึกว่าจะทำน้ำดื่มสะอาด มีกรรมการที่เราปรับคอนแทกก็ให้มาจากหมู่บ้านต่างๆ ทั้ง 16 หมู่บ้าน ก็มาจากพ่อหลวง 1 คน อบต. 1 คน แล้วก็ผู้แทนชุมชน แม่บ้านหรือว่าใครก็ได้ในส่วนชาวบ้าน 1 คน ก็จะเป็นองค์ประกอบถึง 48 คน ที่ไปดูแลตำบลละด้านภายใต้การนำของพ่อหลวงวิฑูล มหาเทพพ่อหลวงหมู่ 12 บ้านโรงวัว ก็ดูกิจทำนองนี้ มันไม่เคยมีมาก่อนก็ยังไม่ว่ารูปการจะออกมาอย่างไรก็เป็นของใหม่ ทำได้สำเร็จก็ถ้าทำไม่สำเร็จก็ถือว่าเป็นเรื่องเรียนรู้เอาเป็นว่าการเรียนรู้มันก็ลองผิดลองถูกบ้างอยู่ ถูกก็ทำผิดก็แก้ไขอันนี้เราไม่ต้องไปกังวลมากสิ่งสำคัญที่สุดคือการเชื่อมร้อยทุกๆ หมู่บ้านเข้าด้วยกันได้อย่างไรเสร็จแล้วก็เชื่อมทุกตำบลเข้าด้วยกันให้เป็นลักษณะทั้งอำเภอก็จะทำให้เกิดความเข้มแข็งขึ้น ผมมาเกริ่นนำแค่นี้แล้วก็จะเข้าเรื่องที่เรามาวันนี้ วันนี้ก็เป็นการจัดเวทีประชุมระดับตำบลของโครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือ แล้วก็มีตัวอย่างกรณีลุ่มน้ำแม่ปิง แม่แดงและแม่จัด ก็หมายความว่าโครงการนี้ครอบคลุมพื้นที่ใน 3 ลุ่มน้ำ แม่ปิงตอนบนก็ได้แก่เชียงดาวเรา แล้วก็แม่แดงตอนบนได้แก่เวียงแหงกับเมืองคองแล้วก็ลุ่มน้ำแม่จัดได้แก่ อ.พร้าว ถ้าพูดแบบเข้าใจง่ายๆ ก็คือพื้นที่อำเภอ แต่ว่าเราไม่ได้พูดว่ามันเป็นอำเภอเราพูดว่าเป็นลุ่มน้ำ ก็อยากจะให้มองเห็นลักษณะที่เกี่ยวกับลุ่มน้ำ ว่ามันเชื่อมร้อยกันอยู่ด้านบนกว่าเป็นพื้นที่ปกครองแต่เนื่องจากว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติ

มันต้องมองในลักษณะของลุ่มน้ำก็หมายความว่าให้แม่น้ำร่วมกันก็ถือว่าเป็นลุ่มน้ำหนึ่ง ทาง
อำเภอเชียงดาวก็ลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนเป็นแม่น้ำสายหลัก แล้วก็มีแม่น้ำย่อยอีกหลายสาขา
เรียกว่าลุ่มน้ำปิง ทางเวียงแหงก็อาศัยลำน้ำแม่แดงสายหลักแล้วก็มีสายน้ำย่อยอีกเยอะแยะ อัน
นั้นก็ถือว่าเป็นแม่น้ำแม่แดงตอนบน แล้วก็มีลุ่มน้ำแม่จอกพร้าว อันนี้โครงการของเราปรับปรุง
ไป 3 พื้นที่ด้วยกัน ในโครงการของเราไปทำอะไรบ้างเราก็จะเรียนรู้ในเรื่องของ 3 เรื่อง ที่สัม
พันธ์กัน ผมจะพยายามไม่พูดยาวเพราะถ้าพูดยาวมันจะทำให้สับสนก็พูดกันให้ชัดๆ ลุ่มน้ำ
ต่างๆ เนี่ยก็จะมีชุมชนท้องถิ่นก็พวกเรารวมตัวกันเป็นหมู่บ้าน ตำบลเป็นชุมชนท้องถิ่น แล้ว
ชุมชนท้องถิ่นก็เกี่ยวข้องกับเรื่องสำคัญในชุมชนก็คือเรื่องทรัพยากรในท้องถิ่นของเราเนี่ยเกี่ยว
ข้องกับทรัพยากรคือ เรื่องดิน น้ำ ป่า อันนี้ใครอยู่ในท้องถิ่นแล้วบอกว่าไม่เกี่ยวข้องเพราะมัน
เป็นไปไม่ได้ เพราะเราต้องอาศัยดิน อาศัยน้ำ อาศัยเป็นเครื่องยังชีพในการทำการเกษตรใน
การหาอาหาร หาผักหาอะไรจากป่า แต่ว่าการเกี่ยวข้องมันเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตทั่วไป แต่ว่าใน
ปัจจุบันนี้มันจะต้องมีการเรียนรู้ เพื่อจะเข้าไปจัดการในเรื่องของทรัพยากร ให้มันเกิดสมดุล
ยั่งยืนแล้วก็เป็ธรรมชาติ การจะทํอย่างนี้ได้จำเป็นต้องเรียนรู้ และในประการสำคัญที่สุดคือเรียน
รู้เรื่องอะไร ก็เรียนรู้เรื่องสิทธิเพื่อจะได้ไปจัดการในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ ให้มันถูกต้อง
ฉะนั้นเราก็จำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องสิทธิที่มีอยู่ดั้งเดิมในท้องถิ่นอาจจะผ่านทางจารีตประเพณี พิธี
กรรม แล้วแต่ที่มันมีในท้องถิ่นของเรากับสิทธิที่อยู่ในตัวบทกฎหมายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในเรื่องของรัฐธรรมนูญตัวอย่างที่ชัดเจนของรัฐธรรมนูญในมาตราที่ 46 เขาบอกว่าชุมชนท้องถิ่น
สามารถจะไปดูแลรักษาแล้วก็ใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างนี้เป็นต้น แต่บังเอิญรัฐ
ธรรมนูญ มันเป็นกฎหมายแน่มันยังจะต้องมีกฎหมายรอง เขาก็จะบอกว่าทั้งนี้กฎหมายบัญญัติ
เขาก็จะบอกอย่างนั้นแต่ว่าถ้ามันมีกฎหมายรัฐธรรมนูญอยู่ เราสามารถเอามาใช้เป็นกรอบหรือ
เป็นพื้นฐานขั้นต้นได้อย่างที่เราจัดการเรื่องเกี่ยวกับป่าชุมชน หลายคนว่ากฎหมายป่าชุมชนมัน
ยังไม่ออกมาแต่ว่าอาศัยสิทธิทางรัฐธรรมนูญก็สามารถที่จะเข้าไปจัดการ ก่อให้เกิดให้เกิดป่าชุม
ชนในเบื้องต้นได้แต่ว่ามันยังไม่ยั่งยืนแท้จริง มันจะต้องรอดำกฎหมายออก เพราะฉะนั้นเราก็
จะเอาความรู้อันนี้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติดิน น้ำ ป่า เพราะฉะนั้น
โครงการของเรา เราก็จะเราก็จะเรียนรู้ 3 ส่วน ประกอบกันเป็นตัวหลักก็ได้รู้ว่าชุมชนท้องถิ่นก็
คือรู้จักตัวของเรา เรียนให้รู้ว่าเรามีศักยภาพอย่างไร มีอะไรบ้าง มีความเข้มแข็งอะไรบ้าง มี
จุดอ่อนอะไรบ้าง จุดอ่อนเราก็แก้ไข จุดแข็งเราก็เอามาใช้เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็
คือเรื่องการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนต่างๆ ที่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องดิน ก็น่าจะรวมตัวกันก็น่าจะ
ปรึกษากันเรื่องดิน ใครที่มีปัญหาเรื่องป่าก็รวมตัวก็ปรึกษาเรื่องป่า มีปัญหาเรื่องน้ำ ก็รวมตัว
กันปรึกษาเรื่องน้ำศึกษาไปทำอะไร ศึกษาเพื่อจะเกิดความรู้ ความเข้าใจแล้วก็จะนำไปแก้
ปัญหา ก็เป็นปัญหาเฉพาะถิ่น ที่นี้ตามหลักของการแก้ปัญหาในอดีตเราแก้ปัญหาแบบไหน
แบบพอรู้ความต้องการ รู้ปัญหาแล้วเราก็โยนเรื่องให้กับองค์กรหรือหน่วยงานอื่น เข้าไปแก้ไข

ปัญหาแต่ว่าวิธีการ ไม่ใช่วิธีการของโครงการนี้ก็คือ เมื่อเรารวมตัวกันแล้วศึกษาเรียนรู้เข้าใจ แล้ว เราก็มุ่งที่จะแก้ปัญหาด้วยตัวของเราเอง แต่ว่าเป็นการแก้ปัญหาที่มีพื้นฐานทางความรู้ มีพื้นฐานทางข้อมูล เข้าไปใช้ให้เกิดประโยชน์ซึ่งก็ถือว่าถ้าเราทำอย่างนี้ มันจะช่วยให้เราสามารถแก้ไขปัญหาค้างๆ ได้อย่างยั่งยืน แต่ถ้าเป็นการแก้ปัญหาแบบเดียวกับคนอื่นนี้ บางทีเราก็ไม่ได้รู้ รู้จะใช้อย่างแท้จริงในปัญหานั้น เพราะฉะนั้นของเราเองก็ต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่างๆ เรียนรู้เรื่องสิทธิเรื่องอื่นๆ อีกหลาย เรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อรู้แล้วก็ต้องเอาไปแก้ไขปัญหานั้น นี่คือวัตถุประสงค์หรือหลักของโครงการนี้ที่เราจะเรียนรู้ร่วมกัน ที่เรามาในวันนี้ก็เป็นเวทีระดับตำบล ที่จริงเพื่อนเราทำไปหลายครั้งด้วยกันมันอยู่ในช่วงตอนของ 6 เดือนแรกมาถึงเดือนนี้ก็เข้ามาถึงเดือนที่ 5 แล้วเหลือเดือนเมษายนอีกเดือนหนึ่งก็เป็นเดือนที่ 6 ถ้าครบทั้งเดือนแล้วในทุกพื้นที่ ที่เราไปเกี่ยวข้องกับทั้งที่เชียงดาว เวียงแหง แล้วก็พร้าวเราจะต้องได้กลุ่มคนที่ชัดเจน มีปัญหาที่ชัดเจนว่ามีใครสนใจที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหอะไรที่อยู่ในพื้นที่ จากนั้นเราก็จะมาจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่ไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหได้เรียนรู้และได้เข้าใจพอรู้ แล้วก็จะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเอาผลความรู้ไปแก้ไข แก้ไขแล้วก็เรียนรู้ไปเรื่อยๆ ภายในระยะเวลา 3 ปี เราก็คิดว่าเราจะแก้ไขปัญหของท้องถิ่นได้ระดับหนึ่ง เพราะว่าถ้าจะแก้ไขปัญหจริงๆ มันต้องใช้เวลา อันนี้เป็นเพียงพื้นฐานหลังจาก 3 ปี แล้วผู้ที่เกี่ยวข้องมีหลักการพื้นฐานต้นๆ ว่าต่อไปนี้เวลามีปัญหาแล้วเราจะต้องรวมตัวกันทำอะไร อย่างไร ไปเสนอแนะที่ใคร อย่างไร เราจะต้องร่วมกันแก้ไขกันอย่างไรบ้าง ตัวอย่างเช่น เรามีปัญหาเรื่องป่าไม้ถูกทำลาย หลายท่านรู้ว่าป่ามันเป็นต้นกำเนิดของน้ำ สมมติว่าป่าไม้ถูกทำลายจะแก้ไข มันต้องแก้ไขหลายวิธีส่วนหนึ่งก็คือการตั้งป่าชุมชน พอมีคนสนใจจะตั้งป่าชุมชน ก็ต้องมาเรียนรู้ร่วมกันว่าการตั้งป่าชุมชน ตัวบทกฎหมายเขาดังกำหนดไว้จะไร อย่างไร เพราะว่าทรัพยากรธรรมชาติถ้าเราพึ่งแต่ไปดูแลเฉย โดยไม่ใช่ประโยชน์หลายคนก็อยากจะทำอย่างเช่นป่าอนุรักษ์ ถ้าบอกว่าอนุรักษ์ไว้เฉยๆ ชาวบ้านเข้าไปใช้ก็ไม่ได้ก็ไม่มีใครอยากเข้าไปอนุรักษ์ เพราะฉะนั้นก็ต้องว่าเรียนรู้เพื่อจะใช้ประโยชน์และถ้าเรารู้คุณค่าของป่าอย่างแท้จริงแล้วต่อไปข้างหน้าทุกคนก็รู้ว่าในป่านอกจากจะมีเห็ด มีหน่อ มีอะไรที่เราใช้ในชีวิตประจำวัน ยังมีตัวพืชสมุนไพรอีกเยอะ มีสิ่งที่มีค่าอีกเยอะ พอรู้แบบนี้แล้วก็จะไม่มีใครทำลาย ทุกวันนี้หลายคนไม่รู้ว่ไอ้ตัวนี้มันเป็นสมุนไพรที่มีค่า ก็มักจะไปสนใจไปตัดทิ้งบ้าง หรือว่าไปทำอะไรอย่างไร ที่ไม่ใช่ร่วมกันดูแลรักษา ที่นี้ถ้าเรารู้ว่าป่าของเรามีค่ามหาศาลทุกคนก็จงหวงแหน ก็จะไปช่วยในการจัดการดูแลรักษาให้มันเกิดประโยชน์ทั้งชีวิตของตัวเองและชีวิตของลูกหลานของเราต่อไป ในเวทีวันนี้กิจกรรมก็อย่างที่ท่านกำหนดพูดไว้ตอนต้นว่าจริงๆ แล้วเราต้องบอกประสบการณ์เขาตั้งแต่ต้น เดี่ยวคุณโอฬารก็จะมาแนะนำกิจกรรมในขั้นต่อไป กิจกรรมวันนี้ก็เป็นเรื่องง่ายๆ แต่ท่านไม่ควรจะเชื่อไปเสียก่อนคือเราจนเริ่มต้นด้วยการให้ แต่ละท่านแบ่งกลุ่มย่อยและจัดทำแผนที่ตำบล.....ว่าไปเกี่ยวข้องกับพื้นที่อนุรักษ์อะไรทั้งหลายเราจะรู้เรื่องส่วนนี้

ร่วมกัน เสร็จแล้วเราก็จะระดมปัญหาว่าในพื้นที่ของเรามันมีปัญหาที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติอะไรบ้างที่เราคิดว่าจำเป็นต้องร่วมกันแก้ไข เพื่อที่ว่าเราจะได้ตัวปัญหา ได้คนที่จะไปเก็บปัญหาแล้วจากนั้นเราก็จะได้ดำเนินการในขั้นต่อไปข้างหน้าก็คือว่าจัดกิจกรรมให้มันชัดเจนลงไปว่าตำบลแม่นะ สนใจอะไรในเรื่องที่เกี่ยวกับปัญหาดินหรือปัญหาน้ำ หรือปัญหาป่าหรือมากทุกปัญหาก็แล้วแต่ บางคนก็อาจจะสนใจเรื่องเดียวคือ ชาติน้ำ ก็อยากจะเข้าใจว่าทำอะไรถึงจะให้มันน้ำใช้ในการเกษตร บางตำบลก็อาจจะสนใจในเรื่องป่าด้วย น้ำด้วย เพราะพื้นที่ไม่เหมือนกัน บางหมู่บ้านก็มีป่า บางหมู่บ้านก็ไม่มีป่า อะไรทำนองนั้นจากนั้นเราก็เริ่มกิจกรรมในขั้นต่อไป การดำเนินกิจกรรมจะครบมาก็จะต้องว่า 1. มีปัญหาชัดเจนในพื้นที่ว่าเป็นปัญหาอะไรทั้งปัญหาเฉยๆ ทำอะไรได้ไหม ทุกคนรู้ปัญหาถ้าไม่มีคนก็ทำอะไรไม่ได้ เราก็ต้องมีคนที่สนใจจะเข้าไปแก้ปัญหาด้วย เพราะว่าเราถือหลักของโครงการถือหลักหัวใจของโครงการคือว่า อัตตาหิ อัตตาโน นาโถ ตามหลักเราชาวพุทธ พระพุทธเจ้าท่านก็สอนไว้แล้วว่า คนเป็นที่พึ่งแห่งตน เราก็มาเปลี่ยนความคิดอันนี้ใหม่ เพราะความคิดในอดีตเรามักจะพึ่งพาหน่วยงานข้างนอก เพราะฉะนั้นปัญหาค้างๆ มักแก้ไม่ได้ไม่ค่อยถาวร แล้วแต่ว่าเขาจะจัดสรรงบประมาณให้เมื่อไหร่ แล้วแต่ว่าเขาจะสนใจโครงการของเราเท่าไร โครงการบางโครงการเช่น การสร้างเขื่อน สร้างอ่าง บางที่เป็นสิบๆ ปี จนผู้เสนอโครงการลืมไปหมดแล้ว ว่าสมัยหนึ่งพ่อก้านนั้นในยุคหนึ่งสมัยนั้นว่าไปเสนอโครงการไว้อะไรไว้ อ้างมาอีกทีว่าโครงการนี้มาตั้งแต่สมัยไหน จำไม่ได้แล้ว ถ้าโครงการอย่างนั้นบอกว่าเราต้องการให้เขาสร้างเขื่อน แล้วเราก็จะเรียนรู้ในเรื่องของเขื่อนด้วยตัวของเราเองเลย ผลออกมาก็เขื่อนที่สิ่งที่เราไม่ต้องการ สุดท้ายไปแล้วมันก็เป็นสิ่งที่เราต้องการดูตัวอย่างง่ายๆ ว่าในบางพื้นที่เรามีฝายตอกหลัก คือฝายดั้งเดิม เราก็ไม่ใช่งบประมาณมากมายอะไร เพียงแต่ชาวบ้านต้องเหนื่อย ต้องไปซ่อมต้อง ไปบำรุงตลอด แต่ก็ใช้ได้ดีมาโดยตลอด วันดีคืนดีเราบอกอยากได้เขื่อนคอนกรีต เขาก็มาทำให้ที่จริงมันอาจจะใช้งบแค่ล้านเดียว แต่เอาเขื่อน 5 ล้านมาให้ แล้วสุดท้ายเขื่อนนั้นมันก็แก้ปัญหาไม่ได้แท้จริง เกิดดิน เกิดทรายมาอยู่หน้าเขื่อน แล้วต่อไปข้างหน้ามันก็ไม่มีใครดูแลเพราะเราได้ร่วมกันทำตั้งแต่ต้นกับบอกว่ามันเขื่อนกรมชลฯ คนที่จะมาลอกดิน ลอกทรายก็กรมชลฯ ก็มักจะโดนปัญหาแบบนั้น แต่ที่มันเป็นลักษณะของน้ำ เป็นฝายตอกหลักดั้งเดิมมันเป็นฝายของเรา เวลาจะซ่อมจะบำรุงเราก็จัดการเอง มันก็ดำเนินเป็นประเพณี พิธีกรรมสืบเนื่องกันมาแล้วอาศัยการจัดการผ่านทางพิธีกรรมต่างๆ เช่น การเลี้ยงผีฝาย อะไรทั้งหลายเชื่อมโยง เชื่อมร้อยกันเอาไว้ทุกคนยังรวมตัวกันอยู่ แล้วก็มีการจัดสรรน้ำทุกคนถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน มันก็ดำเนินการมาได้เป็นร้อยๆ ปี แต่ว่ากักตุนไปมีเขื่อนกรมชลฯ คราวนี้ต้องมีคนมาเปิดเปิดประตูน้ำ เขาก็เลยบอกว่าเป็นการจัดการน้ำแบบเวลา น้ำเวลาก็เกิดขึ้นมันไม่ใช่แบบดั้งเดิมแล้วคนที่เข้าไปจัดการบางทีก็เป็นชาวบ้าน ปัญหามันก็จะเกิดตามมาเป็นลูกโซ่อันนี้เป็นแค่ตัวอย่างหนึ่งแค่นั้น มันยังมีปัญหาอีกร้อยแปดที่เราจะต้องเรียนรู้ เราเรียนรู้เพื่อจะฟื้นศักยภาพ ฟื้นความสามารถของชาวบ้านให้กลับคืน

มาเขาบอกว่าชาวบ้านมีความสามารถ มีความรู้ไหม เราก็ย้อนกลับว่าไม่มีความรู้ ความสามารถ แล้วชุมชนมันอยู่ได้อย่างไรเป็นพันๆ ปี ถูกไหม ที่เราอยู่ทุกวันนี้เราอาศัยรัฐบาลหรือหรือเปล่า โดยทั่วๆ ไป มันไม่ใช่เราอาศัยตัวเองเป็นที่ตั้ง ที่อาศัยรัฐบาลก็พวกมนุษย์เงินเดือนทั้งหลาย มันอาศัยรัฐบาลก็ไม่ใช่รัฐบาลแท้ก็อาศัยภาษีชาวบ้านนั่นแหละ เพียงแต่รัฐบาลเก็บไปแล้วไปจัดการกลับมาสู่ตัวเรา อีกทีหนึ่งก็ไม่ใช่ทั้งหมดถูกไหม ก็ทำให้เกิดความแตกต่างความไม่เสมอภาคทำให้ปัญหาท้องถิ่นถูกละเลย แต่ว่าถ้าต่อไปข้างหน้าการตามรัฐธรรมนูญเขาบอกไว้แล้วว่าเขาจะให้ชาวบ้านหรือว่าชุมชนท้องถิ่น หรือประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจ เรื่องการเมืองการปกครอง เรื่องปัญหาสังคมอะไรทั้งหลายก็เข้าไปมีส่วนร่วม แต่เท่าที่ผ่านมามาเราไม่ได้ถูกให้ไปมีส่วนร่วม เพราะฉะนั้นการมีส่วนร่วมที่แท้จริงก็คือเราต้องรวมตัว รวมกลุ่มศึกษาปัญหาความต้องการที่แท้จริงแล้วก็ลงทำดูจนกระทั่งพบว่าปัญหาบางอย่าง มันเกินกำลังของเรา เราถึงจะส่งไปให้คนอื่นหรือหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่เขาเกี่ยวข้องกับแก้ไขปัญหอะไรที่เราแก้ไขได้เราก็แก้ไขของเรามาในท้องถิ่นมันก็สามารถแก้ไขฉบับพลันไว้ขึ้น ยกตัวอย่างง่ายๆ ก็ได้ตัวอย่างเช่น เตียนนี้ในท้องถิ่นมันมีองค์กรปกครองท้องถิ่นเช่น อบต. อยู่ในพื้นที่เวลามีปัญหาก็แจ้ง ปัญหาอะไรเกิดขึ้น แต่ก่อนเราทำยังไง ทางเกษตรตำบลมาสำรวจข้อมูลส่งไปที่เกษตรอำเภอ เกษตรอำเภอส่งไปกระทรวง กว่าจะกลับไปทีหนึ่งเราต้องการเมล็ดพันธุ์ชนิดหนึ่ง มันก็ไม่ได้อีกชนิดหนึ่ง แล้วก็ไม่มีการวางแผนยังงี้ มันนอกฤดูกาลไปแล้วไว้อีกนี่ก็กลายเป็นความต้องการ แต่ปัจจุบันปัญหาเหล่านี้มันแก้ไขได้ในท้องถิ่น มันก็สามารถจะตอบสนองได้ไวขึ้นตรงความต้องการมากขึ้น ถ้าเราไปปล่อยให้ อบต. ทำกันโดยลำพังมันก็จะจะไม่สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้าน ชาวบ้านต้องรวมตัวกันให้มีส่วนร่วมในอันที่จะไปทำแผนตำบลทำอะไรทั้งหลาย อย่างที่ทางต.แม่ระเตรียมพร้อมในเรื่องประชาคมตำบลถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด เพราะจะเกิดให้รวมตัวรวมกลุ่ม แล้วก็มีการจัดทำแผนทำอะไรที่ค่อนข้างเป็นระยะยาว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีหน้าที่ตอบสนองประชาชนก็จะต้องจัดทำแผนแก้ปัญหาจัดทำโครงการ จัดทำเตรียมงบประมาณทั้งหลายให้สอดคล้องกับปัญหาของชาวบ้าน แต่ที่นี้ถ้าชาวบ้านไม่รวมตัวมันก็อย่างที่ผ่านมามันจะมีคนไม่กี่คนที่เข้าไปสรุปปัญหาแทนแต่ถ้ามีการรวมตัวกันอย่างแท้จริง ปัญหาที่จะชัดเจนขึ้นก็จะแก้ไขปัญหาได้ชัดเจนขึ้นถูกต้องตามวัตถุประสงค์มากขึ้น อันนี้คือวัตถุประสงค์ของโครงการสิทธิชุมชนศึกษาแล้วโครงการอันนี้ชื่อเต็มๆ มันเป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการถ้าเข้าใจง่ายอีกนิดหนึ่งก็หมายความว่าเอาแต่เป็นรูปธรรมก็คือว่าชาวบ้านที่มีปัญหาในเรื่องอะไรก็รวมตัว รวมกลุ่มกันเรียนรู้ปัญหานั้น การเรียนรู้ปัญหามันก็มีทั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องในเรื่องสิทธิแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือสิทธิชุมชนหรือสิทธิหน้าหมู่บ้านที่จะรวมกัน เพราะว่าการจัดการเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า เราพุ่งไปที่การจัดการร่วมในสิ่งที่เป็นประโยชน์พร้อมกันมากกว่าเป็นการจัดการรายบุคคล ถ้าจัดการรายบุคคลเรื่องเอกสารสิทธิ เรื่องอะไรทั้งหลายมันก็

พลาดรวมตัวกันยาก อันนั้นมันมักจะไปบอกว่าตัวใครตัวมัน อะไรทำนองนี้มากกว่าแต่อย่างไร เราก็ไม่ละเลยมันอาจจะมียะไรบางอย่างเข้าไปเกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ที่กฎหมายมาเป็นเหตุ ตัวอย่างเช่นประกาศเขตอุทยานทับที่ แล้วก็ชาวบ้านเดือดร้อน ชาวบ้านก็ต้องรวมตัวกันอย่าง น้อยก็มีการสำรวจศึกษาข้อมูลว่าในพื้นที่แต่ละหมู่บ้าน ตำบล มันมีพื้นที่ที่ไวกี้แปลงเป็นของ ใคร อย่างไร มันมีเขตอุทยานที่ไหนหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือว่ามันตกหล่นอะไรอย่างไร ปัญหามันจะได้ชัดเจนทีเดียวขึ้น เท่าที่ผ่านมานોคิดส่งเรื่องเข้าไป หลายๆ เรื่องก็ไม่สมบูรณ์ เช่น จำนวนไร่ จำนวนงาน ชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องก็ตกหล่นบ้าง เราก็อาจจะเอามารวมตัวกัน ศึกษาทำให้มันชัดเจน เรื่องไปแล้วฝ่ายหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องก็จะได้ทำแผนหรือทำอะไรให้ มันชัดเจนขึ้น ทุกวันนี้ก็ยื่นเข้าไปเขาก็ต่อไป ต่อไป แต่ที่นี้ว่าการแก้ไขปัญหามันก็ไม่ใช่ว่าเอามารวมตัวกันศึกษาเท่านั้น มันจะต้องเอามาทดลองปฏิบัติ แล้วก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในสังคม ขึ้น การเคลื่อนไหวต่างๆ ก็อย่างเช่นรวมกันแล้วปัญหามันมันเป็นปัญหาระดับเล็ก มันก็รวมตัวกัน ในหมู่บ้านก็อาจจะแก้ได้ ใหญ่ขึ้นมาก็อาจจะไปรวมตัวกันในระดับตำบล ถ้าใหญ่ขึ้นอีกก็ รวมตัวกันในระดับอำเภอ แล้วปัญหามันก็จะไปรวมตัวเชื่อมร้อยข้ามอำเภอ ข้ามจังหวัดเป็น ระดับประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่ดินมันไม่ใช่ปัญหาในหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง หรืออก มันเป็นปัญหาส่วนรวมทั้งหมดหรือที่เราขับเคลื่อนผ่านมาในเรื่องป่าชุมชน เอาจริงๆ เข้าเราดูปัญหาชัดในพื้นที่แต่พอจะได้ออกกฎหมายเข้าใช้ห้าหมื่นคนลงชื่อก็แล้ว อะไรก็แล้ว ก็ ยังไปติดขัดเรื่องห้ามตั้งเขตป่าชุมชนในเขตป่านุรักษ์ตามมติของสว. ซึ่งยังคาราคาซังกันอยู่ใน ขณะนี้ เพราะว่าแต่ก่อนนี้ปล่อยไปตามนั้นมันก็เท่ากับว่าหลายพื้นที่ตั้งป่าชุมชนไม่ได้ เพราะว่า ป่าส่วนใหญ่เป็นป่านุรักษ์ที่นี้ถ้าเราบอกว่าย่างมันเดะรอเขาไปออกกฎหมายอะไรก็ตามใจ มันก็จะ เป็นปัญหาต่อเราตลอดไป ถ้าไม่ได้แก้ที่ส่วนนี้ อย่างนี้มันก็ต้องคิดจำนวนคนมากที่ เรียนรู้เข้าใจร่วมกัน แม้แต่ที่บอกว่าเขาห้ามตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์มันหมายความว่าอย่างไร คำว่าเขตอนุรักษ์กินความแค่ไหนอย่างไรแล้วก็ข้อห้ามนี้มันจะมีผลกระทบอย่างไร หรือแม้แต่ที่ ปางช้างท่านก้านันพูดถึงสำนักงานทรัพยากรแห่งชาติ อันนี้ก็ต้องติดตามดูเหมือนกันว่าต่อไป ข้างหน้ามันจะเป็นอย่างไร เพราะว่า การที่ค่ายเราเข้าไปมีส่วนร่วมมันก็คิดแล้ว เราจะได้รู้เท่าทัน ตั้งแต่ต้นว่ากฎหมายมันจะออกอะไรในรูปไหนเพราะว่าสุดท้าย ถ้ามันเป็นอย่างที่ชาวเขาว่า ชาวเขาว่าอะไรต่อข้างหน้าดีไม่ดีจะมีมิเตอร์ในนา ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมาเราก็เดือดร้อน แต่ว่าเรา เข้าไปร่วมตั้งแต่ต้นเราก็รู้ตั้งแต่ต้นว่าถ้าเขาจะออกมาอะไรอย่างไร เราจะมีส่วนเสนอแนะให้ เขาแก้ไขมันถึงจะมาสอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้านมากกว่าที่จะปล่อยให้เขาออกไป โดยลำพัง เพราะว่าปัญหาเหล่านี้อย่างเรามีปัญหาเรื่องน้ำ แต่ถ้าเราไปศึกษาไปแก้ปัญหาเรื่อง น้ำ เราก็จะโยนให้หน่วยงานราชการศึกษาและแก้ปัญหา หน่วยงานราชการเขาจะมาลี้กซึ่งต่อ ปัญหาของชาวบ้านไม่ลี้กซึ่งเขาจะออกมาตรวจการอะไรออกมามันก็ เขาไม่ได้เดือดร้อนด้วยนี้ เพราะคนเดือดร้อนคือชาวบ้านที่ใช้น้ำ เพราะฉะนั้นชาวบ้านที่ใช้น้ำต้องเข้าไปมีส่วนร่วมตอนนี้

ก็อาศัยผู้นำท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในส่วนนี้ที่จะเข้าไปติดตามเรื่องต่างๆ แทนชาวบ้าน ผมก็คงจะเกริ่นนำแค่นี้เพื่อที่จะให้เข้าใจโครงการนี้มากขึ้นว่ามีการรวมตัวรวมกลุ่มศึกษาปัญหาเราเรียนรู้ แล้วก็เอาความรู้นั้นมาแก้ไขแล้วก็ส่วนที่เป็นหน่วยงานของผมก็คือว่าทางโครงการสิทธิชุมชนศึกษาก็ไปจัดสรรงบประมาณมาช่วยเพื่อไปจัดเวทีมีค่าอาหาร ค่าเดินทาง เราก็จะได้มีการปรึกษาหารือร่วมกันไม่ให้เสียเวลาเปล่า แล้วได้ความรู้ ความคิดก็ไปดำเนินงานต่อบางเรื่องเราก็อาจจะนำไปเสนอของบประมาณบางส่วนเรามาช่วยหรือว่าขจัดงบประมาณบางส่วนของเราโครงการนี้อามาช่วยสนับสนุนให้ คือพูดง่ายๆ คือฝ่ายพวกผมเป็นฝ่ายสนับสนุน ส่วนฝ่ายที่จะเรียนรู้แล้วจะศึกษาปัญหาแท้จริง คือชาวบ้านผู้มีปัญหาเดือดร้อนเกี่ยวกับเรื่องดิน น้ำ ป่า แต่ถ้าเราได้ปัญหาแต่ไม่ได้โครงการนี้ก็ต่อไม่ได้ เพราะว่าผู้ที่ได้รับผลจากโครงการก็คือ ตัวชาวบ้านที่จะต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่ม แล้วผลจากการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก็จะเข้าใจในปัญหาอื่นๆ เพิ่มเติมเข้าไปด้วยนอกเหนือจากเรื่องดิน น้ำ ป่า อันนี้จะเป็นผลต่อไปข้างหน้าต่อไปก็จะรู้จักการจัดทำแผนวิธีการจัดทำโครงการเสนอเข้าไปในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องวิธีคิดอื่นๆ อีกส่วนในเรื่องที่เป็นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิชุมชนหรือสิทธิมนุษยชนรวมทั้งปัญหากฎหมายถ้าเรามีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่ดิน ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายน้ำ ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องป่าไม้ เราก็จะไปเชิญวิทยากรที่เป็นผู้รู้ในเรื่องนั้นๆ เอามาถ่ายทอดให้ในแต่ละกลุ่มต่าง ๆ อันนี้ก็เป็นโครงการแนะนำคร่าวๆ ส่วนรายละเอียดท่านได้จดมาชาวท่านลองไปอ่านดูท่านจะเข้าใจมันมีอยู่หน้าหนึ่งหน้า 5 หรือหน้า 7 มันมีตารางบอกเค้าโครงให้เห็นชัดว่าโครงการนี้เป็นอะไรอย่างไร เอาไปอ่านดูแล้วจะเข้าใจโครงการวิจัยนี้มากขึ้นก็ต่อเมื่อมาร่วมกันเรียนรู้ร่วมกันศึกษา ตระหนักผลจะแก้ไขค่อยๆ ขยับตัวไปที่ระดับตอน ตอนนี้อยู่ในชั้นของ 6 เดือนแรกที่จะต้องสรุปมาให้ได้ว่ามีปัญหาที่ไหนมีใครบ้างจะเข้ามาเกี่ยวข้องในการแก้ไข จากนั้นถึงจะเคลื่อนตัวได้ ถ้ามีปัญหาไม่มีคนผลงานนั้นก็แก้ไขอะไรไม่ได้ ผมก็ขอแค่นี้จากนี้คุณโอฬารจะมาดำเนินการต่อไปในการแบ่งกลุ่มแล้วก็ทำกิจกรรม

นายโอฬาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

ตอนนี้ชื่อที่ทางพ่อท่านเขียนให้มี 13 หมู่ แต่ว่าผมจะแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม มี 2 กลุ่มนะครับ มีหมู่ 11 ไม่มา ผมจะแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ว่าจะทำอะไรเดี๋ยวค่อยว่ากัน ผมจะอ่านชื่อนะครับถ้าใครอยู่กลุ่มไหนก็ กลุ่ม 1 อยู่ที่นี่ กลุ่ม 2 อยู่ข้างหลัง กลุ่ม 3 อยู่ที่ศาลาจะมีอยู่ 2-3 เรื่อง ที่จะให้ช่วยกันพูดคุยกันตอนช่วงเช้า ก่อนที่จะไปเรียนรู้ปัญหาอะไรก็แล้วแต่ เนื้อส่วนหนึ่งคนในตำบลน่าจะรู้ถึงตัวบทสำคัญทั้งหมดก่อน เพราะว่าไปพูดคุยกันมาทางเวียงแหงก็ดี ทางพร้าวก็ดี ทางเชียงดาวก็ดี ปรากฏว่าบางคนก็รู้แค่บ้านของตัวเอง บางคนก็รู้ไม่หมดก็มาเรียนรู้ด้วยกันอีกทีหนึ่งขอแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ขอช่วยกันระดมทำแผนที่ของตำบลแม่ปิงขึ้นมา 1 ชุด ในแผนที่ของคุณแม่ปิง 1 ชุด จะประกอบด้วย 4 อย่าง เป็นถนนหลัก

กับเป็นหมู่บ้านที่ตั้งของตำบลทั้งหมดคือหมู่บ้าน 1 ถึงหมู่บ้าน 13 แล้วก็มีหมู่บ้านแต่ละที่มันมีลำห้วยอะไรบ้าง น้ำอะไรบ้างที่ไหลลงน้ำปิง น้ำปิงอยู่ที่ไหนแต่ละห้วย ห้วยแม่ใหญ่ ห้วยแม่น้อย แล้วก็แต่ละห้วยมันมีเหมืองฝายที่ไหนบ้าง เหมืองฝายก็ตั้งอย่างน้ำล้นก็ดี ว่ามันมีไหนบ้าง แล้วก็ป่าชุมชนของชาวบ้านว่ามันมีที่ไหนบ้างก็มีทั้งหมด 4 หัวข้อ

ช่วงการนำเสนอ

ตัวแทนกลุ่มที่ 1.

ตามที่เราได้ร่วมเวทีสัมมนากันมาแล้วก็แบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มผมก็เป็นกลุ่มที่ 1 ก็จะชี้แจงแนวเขตโดยสังเขป อันนี้คือทิศใต้จะครบเริ่มจากแก่งบ้านเต่าก็เป็นหมู่บ้าน บ้านแก่งบ้านเต่าหมู่บ้าน 9 ค.แม่ละ มีเขตป่าชุมชน ผ่านมาก็จะเป็นบ้านสบคาบ หมู่ 6 เลี้ยวไปทางขวามือก็เป็นหมู่บ้าน 7,8 ขึ้นมาเหนือสักหน่อยก็เป็นบ้านห้วยใจ หมู่ 4 เลยจากหมู่บ้าน 4 มากก็เป็นหมู่บ้านแม่ละ แล้วก็เลี้ยวขวาไปบ้านแม่ละ หมู่ 5 อันนี้เป็นแผนที่โดยสังเขป เลยจากนั้นมาก็เป็นแม่ละหมู่บ้าน 2 แล้วก็หมู่บ้าน 3 บ้านจอมศรี จากหมู่บ้าน 3 จอมศรีตรงขึ้นไปจะไปถึงหมู่บ้าน 2 แม่ละ แล้วก็หมู่บ้าน 1 บ้านมาบง บ้านทุ่งกะลา เป็นเขตติดต่อ ต.เชียงดาว ข้ามมือก็จะเป็นหมู่บ้าน 1 บ้านปางมะโอ แล้วขึ้นถนนห้วยใจ ข้ามมือก็จะเป็นหมู่บ้าน 11 หมู่ 12 ย้อนไปจอมศรีอีกทีขึ้นไปจะไปหมู่บ้าน 12 บ้านสันป่าเกี๊ยะ นี่บ้านหมู่บ้าน 11 หมู่ 13 บ้านแม่ละ แม่ซ้าย นี่ก็แผนที่โดยสังเขปที่ต่างคนต่างเขียน แหล่งที่สำรวจเหมืองฝายชุมชนหมู่บ้านต่างๆ หมู่ 1 มีป่าชุมชน 5,000 ไร่ มีลำห้วย 3 ห้วย มีห้วยสองขวัญ ห้วยแม่ละ ห้วยผีหลอก มีลำน้ำเหมือง 3 เหมือง มีเหมืองแพะ เหมืองกลาง ห้วยแม่ละ ห้วยผีหลอก มีลำน้ำเหมือง 3 เหมือง มีเหมืองแพะ เหมืองกลาง เหมืองทุ่งกะลา ติดกับลำน้ำปิง มีอ่างเก็บน้ำ 1 อ่าง อ่างรพช. หมู่ 2 มีฝาย 2 ฝาย มีฝายน้ำแม่ละ ฝายน้ำเหมืองกลาง หมู่ 3 มี ป่าชุมชน 1,500 ไร่ มี 2 จุด มีลำห้วย 2 ลำห้วย ลำห้วยแม่ละ ลำห้วยแม่ละ มีอ่างเก็บน้ำ 3 อ่าง อ่างห้วยปูลอง อ่างห้วยไร่ ห้วยปูลองอีกลูกหนึ่ง มีฝาย 4 ฝาย 1 ฝายลูกหิน 2 ฝายหลวง 3 ฝายน้อย 4 ฝายขี้เหล็ก หมู่ 4 มีป่าชุมชน 1,000 ไร่ มีลำห้วย 1 สาย มีลำห้วยสำนักสงฆ์สายเดียว หมู่ 5 มีป่าชุมชน 700 ไร่ มีลำน้ำห้วย 2 ห้วย 1 ลำน้ำ ห้วยแม่ละ 2 ลำน้ำห้วยแม่ละ 3 อ่าง 1 แห่ง หมู่ 6 สบคาบ มีป่าชุมชนจำนวน 3,000 ไร่ มีลำห้วย 2 ลำห้วย มีห้วยแม่คาบ ห้วยปากด้วย มีอ่างเก็บน้ำ 2 อ่าง 1 อ่างปูลอง 2 อ่างห้วยห้วย มี 6 ฝาย 1 ฝายลุ่ม 2 ฝายโปงเมย 3 ฝายหลวง 4 ฝายห้วยทก 5 ฝายแพะ 6 ฝายลูกช้าง หมู่ 7 บ้านแม่ฮั่นนอก มีป่าชุมชนจำนวน 1,000 ไร่ มีน้ำห้วย 2 ห้วย ห้วยสบฮั่นมีฝาย 1 ฝาย ฝายแม่ฮั่นนอก หมู่ 8 แม่ฮั่นในมีป่าชุมชนจำนวน 3,500 ไร่ มีห้วย 4 ห้วย มีห้วยแม่ฮั่น ห้วยนาช้าง ห้วยแม่ตอง ห้วยแม่เอ็ง มีฝาย 1 ฝาย ฝายหลวง หมู่ 9 ปางมะโอ มีป่าชุมชนจำนวน 1,500 ไร่ มีลำห้วย 3 ห้วย ห้วยปางหลวง ห้วยปางโน มีน้ำตก 1 แห่ง น้ำตกปางเหมย หมู่ 10

แกว่งบ้านเต้า มีป่าชุมชน จำนวน 9,000 ไร่ มีน้ำห้วย 1 แห่ง ห้วยแกว่ง มีอ่างน้ำ 3 แห่ง อ่างพรพ.อ่างห้อยม่วง อ่างห้วยน้ำริน หมู่ 11 ว่าง หมู่ 12 มีป่าชุมชนจำนวน 2 จุด จุดแรก 1,500 ไร่ จุดสอง 1,100 ไร่ มีลำห้วย 3 แห่ง ห้วยปางกั่วต ห้วยแม่หมั่น ห้วยแม่กอบ มีน้ำตก 2 แห่ง น้ำตานางอาย 2 น้ำตกคาคนางหลวง หมู่ 13 มีป่าชุมชนจำนวน 7,500 ไร่ มีลำห้วยแม่สาย มีฝายเก็บน้ำประปาภูเขา มีฝายพลังน้ำ นี่ก็เป็นรายละเอียดของกลุ่ม 1 ก็มีแค่นี้

ตัวแทนกลุ่มที่ 2.

ผมชื่อประพันธ์ นันตะ เป็นหัวหน้าเหมืองฝาย ผมก็ขอชี้ไปตามแผนที่เพราะว่าแผนที่เขียนจากฝีมือชาวบ้าน เส้นเขียวๆ นี่ เป็นสายน้ำปิงเป็นถนน อันนี้เป็นถนนเชียงใหม่-ฝาง นี่ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก ทิศเหนือ ทิศใต้ หมู่ 1 ป่าบง หมู่ 2 แม่ะ หมู่ 3 บ้านจอมศิริ ทางเหนือถนนนี้มี 3 หมู่บ้าน อันนี้เหมืองขอย นี่น้ำปิง มาถึงก็น้ำแม่ะ จากน้ำแม่ะมาฝายหลวง ฝายหินจากฝายหินก็มาถึงฝายหลวง จากฝายหลวงก็มาหากลุ่มต้นแผน กลุ่มต้นแผนมาหาทางที่เข้านาออกมาที่ถึงน้ำปิง เส้นแดงนี้เป็นน้ำแม่ะอันนี้เป็นเส้นน้ำแม่ะทางเหนือนี้ก็ป้างป่าปง ทางตะวันตกบ้านป่าบงก็เป็นเขตสปก. มาอีกนิดก็เป็นเขตสปก.เขตสบคาบ ถึงวันนี้ก็เป็นบ้านหมู่ 11,12,13

ตัวแทนกลุ่มที่ 3.

นายฉลอง พุทธา: อยู่บ้านแม่ฮ้อยในหมู่ 8 ถนนเชียงใหม่-ฝาง เส้นแดงนี้น้ำปิง อันนี้เป็นถนนปากทางสบคาบ แล้วเข้าไปหาบ้านหมู่ 7 นี่คือแม่ฮ้อยนอก เส้นสีแดงนี่คือลำน้ำห้วยแม่ฮ้อย สามแยกไม่ถึงห้วยแม่ฮ้อยผ่านห้วยแม่ฮ้อยไปถึงจอมทด นี่คือเขตป่าชุมชนคอยจอมทด นี่คือถนนใหญ่เข้าสู่หมู่บ้านหมู่ 8 แม่ฮ้อยในจะผ่านโรงเรียนแล้วก็มาถึงวัดแล้วก็ลงไปสมแม่ะ นี่ก็ลำห้วยแม่เอี้ยงหลวง จากแม่เอี้ยงจะแยกไปหาดอยจอมทดนี้แยกแม่ตอง ลำห้วยแม่ตองเข้าไปดอยจอมทดเหมือนกัน จุดใหญ่ของลำน้ำแม่ฮ้อยที่เกิดขึ้นมาทุกวันนี้คือดอยจอมทด ดอยจอมทดนี้จะมาเลียถึงแม่ฮ้อยนอกหมู่ 7 แล้วตอนนี้โครงการที่ว่าจะทำอ่างก็ยังไม่รู้ว่าจะทำได้ไม่ไ้ จะเลียถึงแม่ะนี่คือลำน้ำแม่ะ นี่ถนนตัดผ่านจากแม่ะถนนเส้นดำ นี่ก็เป็นจุดสำคัญของบ้านแม่ บ้านแม่ฮ้อยนอกจะมีฝายหลวง ฝายหลวงจริงๆ มันจะมีอยู่ 1 ฝายทุกวันนี้ชำรุดแล้วกำลังต้องการงบประมาณอยู่ บ้านแม่ฮ้อยในจะมีอยู่ 35 ฝาย ผมเน้นมาจะมีฝายสำคัญๆ ที่ผมหมายถึง จะมีฝายหลวงแม่กอบ ฝายหลวงแม่เอี้ยง ฝายหลวงแม่นาข้า ฝายหลวงห้วยหก ฝายห้วยป่าไร่ แล้วก็มีฝายสำคัญก็คือฝายแม่ฮ้อยใน หมู่นี้ก็ฝายใหญ่จริงๆ ทุกวันนี้ นอกนั้นก็เขตทำกินคือ เขตสปก. แล้วก็ดอยจอมทด เขตป่าชุมชนทั้งหมดจะมีประมาณ 3,500 ไร่ ถนนเชียงใหม่-ฝาง จะพูดถึงด้านตะวันตกก่อน บ้านแกว่งนี่แล้วก็สมาก้อมก้อ ขึ้นไปนี่ก็ไปปางมะโอ แลยปางมะโอก็วัดบุญเทียนแล้วก็โค้งไปข้างปางศาล ปางโน ปางห้วยเอี้ยง บางใหม่ ขึ้น

มาเจอห้วยมะปราง บ้านห้วยโจ้ ขึ้นไปก็สำนักสงฆ์ ไปอีกปางมะ มาทางนี้ก็ปางแม่ซ้าย มี
 หอยมบ้าน ที่เขี้ยวๆ นี่ก็เป็นน้ำ มาเส้นนี้ก็เป็นบ้าน ถนนที่จะมาถนนหลักเชียงใหม่-ฝาง นี่ก็
 โรงเรียนแม่ละ ข้ามสะพานมาก็เป็นวัด เป็นจอมคีรีเลี้ยวซ้ายเป็นกรอบงามขึ้นมา แยกเข้าโรง
 เรียนจากโรงเรียนก็เป็นวัดจอมคีรี นี่ก็เป็นฝายน้ำล้น กลางบ้านนั้นบนบ้านมีฝายน้อยจากหมู่ 2
 มาหาหมู่ 1 ปางบง ขึ้นก็เป็นโรงเรียนและโรงเรียนมาก็เป็นกลางทุ่ง จากกลางทุ่งก็ขึ้นไปหาสปก.
 จากสปก.ก็ป่าชุมชน ลงมานี้ก็น้ำแม่ละ น้ำแม่ละข้ามสะพานมาก็มาหาปางบงจากปางบงขึ้นมาก็
 ป่าเกียะน้ำก็ไปทางแม่ละมาน นี่ก็เป็นแผนที่โดยสังเขปของ ต.แม่ละ นี่ถนนเชียงใหม่-ฝาง
 ผ่านมานี้ก็เป็นสะพานน้ำบึงข้ามสะพานน้ำบึงมาก็เป็นโรงเรียนบ้านสบอ้อ สีเขี้ยวนี้ก็ป่าน้ำ
 แม่อ่อนลงมาสู่ลำคาวมาถึงนี่ก็เป็นโรงเรียน แล้วก็อนามัย แล้วก็วัดตรงนี้ก็หมู่บ้าน เป็นลำ
 ห้วยแม่อ่อนนี่ถนนตัดในหมู่บ้าน เข้ามาเป็นหมู่ 5 แม่ละ นี่ป่าไม้ก็ห้วย นี่เป็นที่ทำกินของหมู่
 บ้านแม่ละ นี่ก็ไปแม่อ่อนโนแล้วก็เข้าสู่ในหมู่บ้าน นี่ก็ป่าชุมชนของบ้านแม่ละ จากโรงเรียนก็ไป
 หาวัด จากวัดก็จะไปถึงบ้านแม่อ่อนแล้วก็ไปบ้านลือขอ ตรงไปก็ไปบ้านผมเสร็จแล้วก็ถึงจอมทด
 เพราะน้ำแม่อ่อน น้ำแม่ซ้ายมาจากจอมทดหมดเขตติดต่อเมืองพร้าว ทางใต้ก็ อ.แม่แตง ทาง
 ตะวันตกก็หมู่ 7 บ้านแม่อ่อน ทางเหนือติดบ้านห้วยบงและบ้านแม่ละหมู่ 5 พื้นที่ป่าทั้งหมด รวม
 ทั้งที่คำกินที่อยู่อาศัยของหมู่บ้าน และเขตป่าสงวนป่าต้นน้ำรวมทั้ง 3,500 ไร่ สำหรับแม่อ่อนใน
 ก็มีเท่านี้ครับ อันนี้ก็หมู่บ้านแม่ละ มี 3 หมู่บ้าน มีลำน้ำหลัก 5 สาย บ้านแม่ละ บ้านแม่ละ
 หมู่ 5 มี 4 ฝาย สายน้ำหลักๆ มี 5 ฝาย แม่ละ แม่ละ บ้านแก่ง แม่คาม แม่เอ็ง เหมือง
 ฝายหลักๆ มี 52 ฝาย ฝายหมู่ 3 มี 7 ฝาย หมู่ 5 มี 1 ฝาย หมู่ 6 มี 6 ฝาย หมู่ 7 มี 1 ฝาย หมู่ 8
 มี 35 อย่างน้ำมี 13 อย่าง หมู่ 3 มี 4 อย่าง หมู่ 1 มี 3 อย่าง หมู่ 4 มี 1 อย่าง หมู่ 5 มี 1 อย่าง หมู่ 6 มี 2
 อย่าง หมู่ 7 มี 1 อย่าง หมู่ 8 มี 1 อย่าง ป่าชุมชนมี 5,500 ไร่ หมู่ 3 มี 600 ไร่ หมู่ 1 มี 1,000 หมู่ 4
 มี 1000 หมู่ 5 มี ... หมู่ 6 มี 300 ไร่ หมู่ 7 มี 600 ไร่ หมู่ 8.... หมู่ 10 มี 900 ไร่ หมู่ 11 มี 470
 ไร่

นายโอสถ อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่บึงตอนบน

ก็เป็นอันที่ทราบกันแล้วว่าทั้งตำบลที่ผ่านมา รู้เฉพาะในบ้านตัวเอง เพราะว่าสังเกตดูตั้งแต่
 แด่ออกมาเฝ้าเสนอ หมู่ 8 ก็รู้เฉพาะหมู่ 8 หมู่อื่นก็จะรู้เฉพาะหมู่อื่น ที่ผ่านมาก็เราจะพูดถึง
 ตำบลแม่ละ มันก็จะรู้แค่ของตัวเอง แต่ละที่ก็จะเห็น เห็นแต่ละฝายก็เห็นแล้วว่าแต่ละส่วนมันมี
 ความแตกต่างกันอยู่ ถ้าเรามองภาพรวมของตำบลปัญหาของตำบลเราควรจะมองทั้งหมด
 เพราะที่ผ่านมามองต.แม่ละมันจะมองเป็นจุด ก็เห็นแล้วว่าแต่ละจะมันมีอย่างไรบ้าง มี
 ฝายที่ไหนบ้าง มีป่าที่ไหนบ้าง แต่ละแบ่งมีการจัดการอย่างไรบ้าง ก็ในส่วนแผนที่ก็คงไม่สรุป
 อะไรมาก แต่คิดว่าทุกคนคงจะเห็นแล้วว่าในช่องแบ่งกลุ่มมันปะปนกัน เพราะแต่ละคนก็มาจาก
 แต่ละบ้านกว่าจะใช้ความรู้ที่ตัวเองสะสมมาขึ้นสุดแล้วมันได้ แต่ถ้าพูดถึงตำบลมันต้องมีการ

วางแผนการพูดการคุย การกำหนดเส้นแต่บางกลุ่มก็ละแต่ก็เขียนใหม่ บางกลุ่มเขียนแล้วก็ไม่พอมันก็ได้สอนหลายอย่างในการจัดระบบแผนที่ เรื่องของการเห็นภาพรวมของตำบล จะสรุปย่อๆ สิ้นน้ำเงินนี้ น้ำปิงไม่มีถนนไม่มีบ้าน มีห้วยที่ลงน้ำปิงทั้งหมด ปางมะโฮดลงน้ำแก่ง 1. น้ำแก่งลงน้ำปิง 2. น้ำแม่คาบลงน้ำปิง น้ำแม่เมะน้ำแม่ซ้ายลงน้ำแม่เมะ แล้วแม่เมะอีเส้นลงน้ำปิง น้ำแม่เมะ น้ำแม่เมะ น้ำแม่คาบ น้ำบ้านแก่ง อีกฟากถนน น้ำแม่ฮ้อ มีน้ำแม่เอียงลงมาหา น้ำแม่ฮ้อ น้ำแม่นาซ้าย ห้วยแม่ยะมีห้วยแยกเป็นห้วยน้ำดิบ ในตำบลแม่เมะมีอยู่ 7 ลุ่มน้ำย่อยก็ไหลลงสู่ น้ำปิง นี่เราเรียกว่าลุ่มน้ำปิง นี่เราเรียกว่าลุ่มน้ำ น้ำแม่เมะ น้ำแม่เมะมาจากแม่ซ้าย ไหลลงมาหาจอมศรีแล้วก็ลงน้ำปิง น้ำแม่คาบก็ผ่านบ้านแม่คาบ น้ำบ้านแก่งก็มีปางมะโฮเข้าสมทบ แม่ฮ้อก็มีน้ำแม่นาซ้าย น้ำแม่เอียง น้ำแม่ตอง แล้วก็มีห้วยแม่ยะลงน้ำปิง ห้วยน้ำดิบ ห้วยแม่มองยมี 7 ห้วย แต่ละก็มีฝ่ายกันเราก็อีกว่ากันไปซึ่งเดี่ยวจะไปเช็คว่าออกที่

อ.มังกร ชัยชนะดารา

คนแม่เมะชีวิตส่วนใหญ่ก็อยู่ในเมือง ซึ่งจะมาอยู่ในชนบทก็ถือว่ามีความรู้เรื่องของการรับรู้ของท้องถิ่นน้อย แต่จากแผนที่จะรู้สึกได้ว่าคนที่ท้องถิ่นรู้จักชุมชนตนเองดีในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังเป็นไปลักษณะใครคุ้นเคยในฝั่งไหนก็จะรู้เรื่องในฝั่งนั้นมาก แล้วก็หลายคนที่ไม่ได้เป็นผู้นำก็ยังไม่ได้รู้จักท้องถิ่นครบถ้วน จะเห็นได้ว่าอย่างแม่น้ำย่อย สายหลักในค้นพบว่ามี 7 ลุ่มน้ำย่อย แต่สรุปได้แค่ 5 เห็นไหมก็ยังตกไป 2 คือหมายความว่าคนเรารับรู้ไม่เท่ากัน ก็กำหนดกฎเกณฑ์บอกว่าเขาสายใหญ่ๆ สายย่อยไม่คิดก็ยังคงตกอยู่การที่รู้ไม่เหมือนกันบางครั้งมันก็เป็นปัญหาทำให้เกิดกีดกันเพราะฉะนั้นแค่ทำให้เรามองเห็น เราสัมผัสได้เราจะต้องได้มันก็ยังมองได้ไม่ครบถ้วน ปัญหาที่ซ้อนกันอยู่ที่เรามองเห็นมันยังมีอีกเยอะ มันจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เพื่อที่จะหาทางแก้ไขถ้าเราไม่รู้ซึ่งมันก็เห็นกันไม่ได้ อย่างเช่น เรามองดูเนี่ย ก็เห็นลำน้ำย่อยสายนี้ แต่เราไม่เคยมาทบทวนร่วมกันว่าในลำน้ำนี้อัดคั้นมันเป็นยังไง ปัจจุบันมันเป็นยังไง ต่อไปข้างหน้าจะมีปัญหาอะไรบ้าง เป็นน้ำกำลังแห้งลงฝ่ายบางฝ่ายกำลังทรุดโทรมต้องการซ่อมแซมแก้ไขหรือว่าจะมีปัญหาคามาข้างหน้า ไอ้ที่เขาจัดให้เป็นลุ่มน้ำเขาต้องการคุณภาพของลุ่มน้ำว่ามันมีปัญหาอะไรอย่างไร ร่วมกันด้านเพราะปัญหามันเชื่อมข้ามระหว่างหมู่บ้าน ข้ามระหว่างตำบล ถ้าเราเอาพื้นที่หมู่บ้านเป็นตัวกำหนดพื้นที่ตำบลเป็นตัวกำหนดบางที่มันแก่งกันได้ ถ้าเรารวมกลุ่มลุ่มน้ำใช้ลุ่มน้ำสายเดียวกัน มาร่วมกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน บางที่มันอาจช่วยแก้ปัญหาได้ดีขึ้น หรือว่ามองปัญหาได้ชัดเจนขึ้น ถ้าเรามองแต่ละสายจะเห็นภาพชัดเจนขึ้นแล้วมารวมเป็นปัญหาใหญ่ ก็จะเห็นภาพปัญหาการจัดการน้ำของตำบลแม่เมะชัดเจนขึ้นอย่างน้อยในภาพก็จะเห็นว่าแม่เมะอุดมสมบูรณ์ในแง่ของสายน้ำ มีทั้งแม่น้ำย่อยและลงลงไป

เยอะแต่ว่าในขณะที่เดียวกันมันก็มีปัญหารองรับอยู่ ซึ่งน่าจะค้นหาให้เจอ แนวทางของเราจะค้นหาปัญหาแบบนี้แล้วก็ร่วมกันแก้ไข

นายโอสถ อ่องพะ : ผู้ประสานงานโครงการลุ่มน้ำปิงตอนบน

ถ้าแต่น้ำปิงแบ่งครึ่งกลางคิดว่าสองข้างนี้ เรื่องของทรัพยากรเรื่องของปัญหาก็เยอะเหมือนกันทางเหนือ ตก ออก ได้ ถ้าเอาน้ำปิงเป็นครึ่งกลางดูว่าแถบตะวันตกและทางตะวันออกที่ไหนทรัพยากรเยอะ ทางตะวันตกเยอะ พูดถึงปัญหาทางนี้บ้านแม่เซอ ป่าโหล หมู่ 12 บ้านสันป่าเกี๊ยะ ทางก็มีปัญหาคือบ้านแม่ซ้ายตัดไม้ ดูทางทิศตะวันออก ตอนนั้นเราก็เห็นแล้วว่าทางสองส่วนเนี่ยมันมีปัญหาอยู่ ซึ่งวันนี้นะจะไม่ลงมาหาปัญหาคือเราจะพูดกันอีกที ทางใต้คืนป่าสงวนป่าเชียงดาว ทางเหนือคือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ปัญหาในพื้นที่ก็คือไฟป่า เขตทางนี้คืออุทยานศรีล้านนาตอนนั้นเราก็รู้ถึงปัญหาเรื่องของไฟป่าที่ดี เรื่องของการตัดไม้ แล้วก็เรื่องของพี่น้องชาวเขาอีกส่วนหนึ่งทางนี้ก็คือเรื่องที่ทำกินกับเรื่องไฟป่า จะโยงลงมาเรื่องของทางชุมชนเพราะสิ่งที่เรากำลังคุยกันมาเมื่อก่อนเรื่องของทางประกาศเขตป่า ทุกครั้งผมก็มาพูดที่ในเรื่องของป่าชุมชนว่า ความเคลื่อนไหวของมันในตอนนี้หลังจากวันที่ 15 ธันวาคม 2544 ที่หน้ารัฐสภา ไม่รู้ว่าที่นั่นตรงนี้ใครได้ไปนอนหน้ารัฐสภาบ้างมี 6 คน ก็หลังจากวันที่ 15 มีนาคม ถึงวันนี้วันที่ 12 ธันวาคม 2545 ผ่านมาได้ 1 ปีนี้สส.พิจารณากฎหมายป่าชุมชนคะแนนเสียง 341 ต่อ 0 เมื่อสมัยยุคทักษิณจากนั้น สส.ส่งเรื่องมาให้สว.พิจารณา สว.เห็นชอบร่างกฎหมายป่าชุมชนแล้วก็ตั้งกรรมธิการสว.ขึ้นมา อยู่ประมาณ 24 คน อันนี้ไล่ขึ้นมาตั้งแต่นายกทักษิณเป็นนายกใหม่ๆ ได้มีการหยิบยกกฎหมายป่าชุมชนขึ้นมาพูด เนื่องจากมันตกในสมัยนายกชวน หลังจากนั้นแล้วมีการพิจารณา พรบ.ป่าชุมชน สว.200 คน มีมติออกมา 105 ต่อ 54 เสียง ไม่ให้จัดตั้งป่าชุมชนในป่าอนุรักษ์ 105 คน ต่อ 54 คน ไม่เห็นด้วยที่จะตั้งป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์คำว่าป่าอนุรักษ์คือ 1 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 2 เขตอุทยานแห่งชาติ 3 เขตป่าสงวน ป่าสงวนเป็นป่าต้นน้ำ ชั้นหนึ่ง A ของแม่น้ำเรามีอยู่ 1.ปางมะโอ 2.ปางแม่ระ 3.ปางแม่ซ้าย 4.ปางไธสง 5.ปางช้าง...รวมไปถึงเขตอุทยานแห่งชาติล้านนา รวมถึงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตอย เชียงดาว ห้ามจัดตั้งในป่าชุมชนป่าอนุรักษ์ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2544 จนมาถึงวันนี้วันที่ 12 ธันวาคม 2545 ผ่านมาได้เกือบ 1 ปี ทางกรรมธิการสมาชิกสว. ทั้งหมดมีอยู่ 30 คน มีมติสิบกว่าคนเรื่องชาวบ้านลงกรุงเทพฯ ไปพูดคุยว่าจะเอาอย่างไรกันกับเรื่องนี้ ประเด็นหลักก็คือทำในเขตป่าอนุรักษ์ได้ไหม ตอนนั้นก็เป็นที่ทำกินส่วนหนึ่งแล้ว แล้ววันที่ 28 พย. ก็ในส่วนของการทางเชียงดาวก็ได้ลงไปประชุมที่กรุงเทพฯ ร่วมกับ 4 ภาค ก็ปรากฏว่าเขาก็ไม่เห็นด้วยเหมือนเดิม ก็มีท่านแก้วสรร สว.ตาก มีหลายๆ คน วันนั้นก็เจอท่านสว.อมร วิวัฒน์ ท่านก็ไม่เอา วันก่อนสภาปิด จะเปิดสภาอีกทีก็เดือนกุมภาพันธ์ 2546 กุมภาพันธ์ปี 46 กฎหมายป่าจะเข้ามาประมาณเดือน มีนาคม 2546 ถ้าสส.เห็นชอบก็ประกาศเป็นกฎหมาย กฎหมายป่าชุมชนที่ว่า

ด้วยไม่ให้มีป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ ถ้าสส.เห็นชอบกับสว. แต่ถ้าสส.ไม่เห็นชอบจะต้องมีการตั้งกรรมาธิการทั้งสองฝ่ายคือ สส.12 คน สว.12 คน พิจารณามาตรา 18 มาตรา 18 บอกไว้ว่าป่าชุมชนจัดตั้งในป่าอนุรักษ์ได้แนวโน้มนี้อันนี้ 80/10% กฎหมายป่าชุมชนจะส่งออกมาในเดือนพฤษภาคม แล้วจะจัดตั้งป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ได้ ก็เลยมาถึงการทำแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนขอจัดตั้งป่าชุมชน พอกฎหมายประกาศแล้ว จะมีคณะกรรมการป่าระดับจังหวัดขึ้นมาชุดหนึ่งจะเป็นคนรับเรื่องเหล่านี้ไว้ เพื่อพิจารณาว่าให้จัดตั้งได้หรือไม่ได้ มันมีข้อเสียอยู่อย่างหนึ่งเหมือนกับคราวที่แล้วเราเคยคุยกันครั้งหนึ่งว่าถ้าป่าชุมชนได้ป่าอนุรักษ์ ดูว่าตั้งปี 45 ไปจนถึงปี 47 ก็สามารถเคลียร์ตามกฎหมายได้ แต่ช่วงที่รอนี้ก็เพราะว่าจะตั้งกฎหมายป่าชุมชนไปเหมือนเดิมมันยังไม่เต็มที่ อันนี้คือแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนป่าชุมชน พอกฎหมายประกาศจะมีคณะกรรมการป่าระดับจังหวัดขึ้นหนึ่งจะเป็นคนรับเรื่องเหล่านี้ไว้ เพื่อพิจารณาว่าให้จัดตั้งไว้ได้หรือไม่ได้ มันมีข้อเสีย มันมีข้อเสียอยู่อย่างหนึ่งเหมือนกับคราวที่แล้วเราเคยคุยกันครั้งหนึ่งว่าถ้าป่าชุมชนได้มีป่าอนุรักษ์ ดูว่าตั้งปี 42 ไปจนถึงปี 47 ก็สามารถเคลียร์ตามกฎหมายได้ แต่ช่วงที่รอนี้ก็เพราะว่าจะตั้งกฎหมายป่าชุมชนไปเหมือนเดิมมันยังไม่เต็มที่ อันนี้คือแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนป่าชุมชน ซึ่งจะขอให้หมู่บ้าน ค.แม่ะที่มีการจัดตั้งป่าชุมชนกลับไปทำมาอีกทีเลือกเอาเพื่อเป็นข้อมูลในการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนของอ.เชียงดาวทั้งหมด 54 ป่าจะขึ้นได้จริงๆ ก็ประมาณไม่ถึง 20 ป่า เพราะบางทีก็เริ่มใหม่ แต่ให้ทำไปก่อนเดี๋ยวจะอธิบายทีละข้อเผื่อใครที่ไม่เข้าใจ 1.ข้อมูลพื้นฐานชื่อบ้านอะไร ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ประวัติอย่างไรบ้าง ประชากรหญิง-ชายกี่คน แจ้งที่ตั้งอาณาเขตอยู่ในเขตที่ดินกี่ไร่เป็นลุ่มน้ำแม่แม่ อย่างกรณีบ้านแม่ะ ป่าบาง ก็เป็นลุ่มน้ำแม่ะ แม่ะจะเป็นลุ่มน้ำแม่ะอะไรจะเข้าแม่ะก็ว่าไป ทิศเหนือติดกับไหนออก ตก ติดกับที่ไหน อยู่ในป่าประเภทอะไร กับอุทยานหรือว่าป่าสงวนถ้าป่าสงวนทางนี้ก็เป็นป่าลุ่มน้ำ ทรัพยากรของชุมชนลำห้วย ลำเหมือง ชื่ออะไร มีเหมืองกี่เหมือง ฝ่ายก็ฝ่าย ที่ดินมีทั้งหมด แบ่งเป็นกี่นาเท่าไร่ ที่สวนเท่าไร่ ที่บ้านเท่าไร่ เพราะมันมีความสำคัญส่วนหนึ่งในการจัดตั้งป่าชุมชนจะต้องบอกขอบเขตป่าชุมชนว่า มีป่าใช้สอยกี่ไร่ มีอนุรักษ์กี่ไร่ แล้วจะดูเปรียบเทียบกับพื้นที่ป่าว่ามันมีอยู่ไหม 2.ข้อมูลป่าชุมชน ป่าชุมชนซึ่งป่าอะไร พื้นที่กี่ไร่เป็นป่าใช้สอยกี่ไร่ ป่าอนุรักษ์กี่ไร่ พื้นที่ป่าตั้งอยู่ในป่าอะไร ป่าสงวน ป่าต้นน้ำ ป่าอุทยาน ด้านหลังเป็นแผนที่ แล้วก็ประวัติความเป็นมาของป่าชุมชน ป่าชุมชนเริ่มจัดตั้งมาปี 2517 ได้มีการเดินตรวจป่าทำแนวกันไฟ มีการตรวจป่าโครงสร้างของคณะกรรมการป่าชุมชน ใครเป็นประธานรองประธาน เสร็จญูญิก และรายชื่อกรรมการป่าชุมชน ที่สำคัญคือกฎระเบียบป่าชุมชน เริ่มจากกฎหมายป่าชุมชนให้อำนาจกับชาวบ้านค่อนข้างจะเยอะเรื่องการกำหนดกฎระเบียบกฎเกณฑ์ ถ้ากฎหมายป่าชุมชนผ่านเขาจะบังคับให้ใช้ตัวนี้เป็นหลัก ต่อไปกิจกรรมที่ดำเนินการผ่านมาแล้วตั้งแต่ปัจจุบันทำอะไรบ้าง แล้วก็แผนการจัดการป่ามีไหม งบประมาณเท่าไร แล้วก็สุดท้ายผู้ให้ข้อมูล อีกอย่างหนึ่งคือ

บางทีกรอบแล้วมันไม่ใช่ก็กลับมาดู ผลมันก็ได้ถ้าเรามีเวลาเราแก้ไขได้ฉะนั้นแต่ละบ้านน่าจะใช้เวลาประวัติหมู่บ้าน เรียบร้อยหรือเปล่า ก็ทำให้เรียบร้อย รายชื่ออะไรทั้งหลาย เพราะสุดท้ายสามารถทำได้ตามร่างพรบ.ก็จะเกิดประโยชน์มากเท่าที่ดู เช่นป่าชุมชนบ้านไหนก็ตามก็ต้องมีสมาชิกอย่างทุกวันนี้ที่เราเป็นอยู่ เป็นทำนองว่าเราตั้งป่าชุมชนในบ้านเรา สมมติว่าทุกคนเป็นสมาชิก เหมือนไปดูแม่บ้านใครที่แต่งงานแล้วก็ไปสมาชิกแม่บ้านหมด แต่ผลที่เกิดขึ้นคือแม่บ้านมีอยู่ 200 ครั้วเรือน จริงๆ แล้วไม่ได้แสดงตัวเป็นสมาชิกทั้ง 200 ครั้วเรือนหรอก เพราะว่าไม่มีความเข้มแข็งพอคนที่ไปทำางก็อยู่หัว ๆ ยี่สิบสามสิบ รายที่ทำอย่างแท้จริง สมาชิกมันต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพราะฉะนั้นป่าชุมชนเราจะเน้นไปที่สมาชิก พอตั้งป่าชุมชนแล้ว ก็ต้องมาขึ้นทะเบียนกันเป็นสมาชิกของป่าชุมชนบ้านนั้น แล้วมันอาจจะมีการโต้แย้งกัน เช่น เราเป็นสมาชิกของป่าชุมชนบ้านนี้ก็แสดงว่าหนึ่งเราต้องช่วยกันดูแลรักษาป่าของเรา เราจะได้ประโยชน์จากป่าของเราทั้ง 2 ส่วน ไม่ใช่ได้ประโยชน์อย่างเดียว ไม่ช่วยดูแลมันมันไม่ได้ต้องมีสองส่วน การจะช่วยเหลือในระยะยาวถ้ากฎหมายป่าชุมชนออกมันมีกองทุนป่าชุมชนอยู่ มีอบต. อยู่ที่จะเป็นฐานงบประมาณเบื้องต้น แต่ฐานที่ดีที่สุดไม่ใช่อยู่ที่กองทุน แล้วก็ไม่ใช่อยู่ที่อบต. ฐานที่ดีที่สุดคือชาวบ้านที่เป็นสมาชิกของป่าชุมชนนี้ ถ้าเขาเห็นคุณค่าของป่าที่ได้ประโยชน์จากป่าแท้ เขาก็จะร่วมกันเป็นการยอมรับแล้วเอาประโยชน์จากยอมรับไปเป็นกรรมการป่าไปพิทักษ์รักษาป่าก็ได้ ในเบื้องต้นป่านั้นก็จะเข้มแข็ง ตามหลักทำไม่ถึงให้มีการยอมรับเกิดขึ้น เพราะการเป็นสมาชิกที่ 1 คือกริดทะเบียนนี้เป็นสัญญาเบื้องต้นที่จะบอกว่าข้าพเจ้าเป็นสมาชิกดิน จริงแท้แค่ไหนมีเงินออมไหม เกี่ยวข้องกับเงินไหม ถ้าเกี่ยวข้องกับเงินแปลว่าจริง เพราะว่ายอมถูกมัด คือมันจะพัฒนาไปอย่างนี้ ไม่ได้แปลค่าขณะนั้นทำให้เป็นอย่างนี้ แต่หมายความว่าถ้าความเข้มแข็งมันต้องมีสมาชิกแน่นอน แล้วก็ต้องมีคนที่ร่วมกันสละเหมือนกองผ้าป่า ดูแลรักษาป่าก็ทำไม่ทำศาลาวัดได้ แล้วป่าซึ่งมันให้เป็นแหล่งอาหาร แหล่งยา แหล่งฟืน มันถึงดูแลไม่ได้นั้นก็เห็นว่าทุกคนยังมองไม่เห็นว่ามันเป็นของหน้าหมู่บ้านจริง เราต้องพยายามทำให้มันเป็นของหน้าหมู่บ้านจริง พอทำอย่างนี้จริงแล้วทุกอย่างจะมันคงแล้วมีหลักประกันได้ แล้วการต่อสู้เคลื่อนไหวมันจะเข้มแข็ง แต่ว่ามันจะค่อยๆ พัฒนาแต่ตอนนี้เราบอกว่าป่าเชียงดาวมี 54 ป่า มันก็ไปตัดกันเลย เกรด A เกรด B เกรด C เอาแค่ 3 เกรด ก็เหมือนกันป่าด้านปางมะโอ อาจจะอยู่เกรดเอ ป่าบ้านทุ่งหลุก จะอยู่เกรดซีหรือเปล่าไม่รู้ เพราะมันตั้งกรรมการไว้เฉยๆ ไปติดแนวเขตไปติดแนวป่าครั้งแรกเห็นมันไม่มีกิจกรรมอะไรสักอย่าง ไอนั้นมันก็ตัดไม้กลางคืนกันโครมๆ แล้วก็ไม่มีใครดูแลใน 3 ป่า นี่ไม่ใช่ว่ามันมีการการแล้วไปกำหนดเขตแล้ว ไปตรวจป่าบอกมีป่าชุมชนมันไม่ใช่ มันต้องดูแลมีคนไปเอาใจใส่มีสมาชิกจริงทุกคนเอาใจใส่ ทำตามกฎกติกา แล้วจากนั้นก็มีการเรียนรู้คุณค่าของป่าเช่น บอกว่าป่าบ้านเราใครค้นพบสมุนไพรมากกว่ากัน มีหมอยามีหมู่บ้านใดไปสำรวจตรวจสอบแล้วพบว่ามียาอยู่ 50 ชนิด อีกคนหนึ่งมาบอกว่ามี 70 ชนิด อีกคนมาบอกว่ามี 100 ชนิด อะไรบ้างก็เกิดการเรียนรู้ป่าก็กลายเป็นทั้งแหล่ง

ก็อาศัยผู้นำท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในส่วนนี้ที่จะเข้าไปติดตามเรื่องต่างๆ แทนชาวบ้าน ผมก็คงจะเกริ่นนำแค่นี้เพื่อที่จะให้เข้าใจโครงการนี้มากขึ้นว่ามีการรวมตัวรวมกลุ่มศึกษาปัญหาเราเรียนรู้ แล้วก็เอาความรู้นั้นมาแก้ไขแล้วก็ส่วนที่เป็นหน่วยงานของผมก็คือว่าทางโครงการสิทธิชุมชนศึกษาก็ไปจัดสรรงบประมาณมาช่วยเพื่อไปจัดเวทีมีค่าอาหาร ค่าเดินทาง เราก็จะได้มีการปรึกษาหารือร่วมกันไม่ให้เสียเวลาเปล่า แล้วได้ความรู้ ความคิดก็ไปดำเนินการต่อบางเรื่องเราก็อาจจะนำไปเสนอของงบประมาณบางส่วนรามาช่วยหรือว่าจัดงบประมาณบางส่วนของเราเองเอามาช่วยสนับสนุนให้ คือพูดง่ายๆ คือฝ่ายพวกผมเป็นฝ่ายสนับสนุน ส่วนฝ่ายที่จะเรียนรู้แล้วจะศึกษาปัญหาแท้จริง คือชาวบ้านผู้มีปัญหาเดือดร้อนเกี่ยวกับเรื่องดิน น้ำ ป่า แต่ถ้าเราได้ปัญหาแต่ไม่ได้โครงการนี้ก็จะต่อไม่ได้ เพราะว่าผู้ที่ได้รับผลจากโครงการก็คือ ตัวชาวบ้านที่จะต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่ม แล้วผลจากการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก็จะเข้าใจในปัญหาอื่นๆ เพิ่มเติมเข้าไปด้วยนอกเหนือจากเรื่องดิน น้ำ ป่า อันนี้จะเป็นผลต่อไปข้างหน้าต่อไปก็จะรู้จักการจัดทำแผนวิธีการจัดทำโครงการเสนอเข้าไปในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องวิธีคิดอื่นๆ อีกส่วนในเรื่องที่เป็นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิชุมชนหรือสิทธิมนุษยชนรวมทั้งปัญหากฎหมายถ้าเรามีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่ดิน ปัญญาเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายน้ำ ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องป่าไม้ เราก็จะไปเชิญวิทยากรที่เป็นผู้รู้ในเรื่องนั้นๆ เอามาถ่ายทอดให้ในแต่ละกลุ่มต่าง ๆ อันนี้ก็โครงการแนะนำคร่าวๆ ส่วนรายละเอียดท่านได้จดหมายข่าวท่านลองไปอ่านดูท่านจะเข้าใจมันมีอยู่หน้าหนึ่งหน้า 5 หรือหน้า 7 มันมีตารางบอกเค้าโครงให้เห็นชัดว่าโครงการนี้เป็นอะไรอย่างไร เอาไปอ่านดูแล้วจะเข้าใจโครงการวิจัยนี้มากขึ้นก็ต่อเมื่อมาร่วมกันเรียนรู้ร่วมกันศึกษา ตระหนักผลจะแก้ไขค่อยๆ ขยับตัวไปที่ละขั้นตอน ตอนนี้อยู่ในขั้นของ 6 เดือนแรกที่จะต้องสรุปมาให้ได้ว่ามีปัญหาก็ไหนมีใครบ้างจะเข้ามาเกี่ยวข้องในการแก้ไข จากนั้นถึงจะเคลื่อนตัวได้ ถ้ามีปัญหาก็มีคนผลงานนี้แก้ไขอะไรไม่ได้ ผมก็ขอแค่นี้จากนี้คุณโอฬารจะมาดำเนินการแบ่งกลุ่มแล้วก็ทำกิจกรรม

นายโอฬาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

ตอนนี้ชื่อที่ทางพ่อท่านเขียนให้มี 13 หมู่ แต่ว่าผมจะแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม มี 2 กลุ่มนะครับ มีหมู่ 11 ไม่มา ผมจะแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ว่าจะทำอะไรเดี๋ยวค่อยว่ากัน ผมจะอ่านชื่อจะครับถ้าใครอยู่กลุ่มไหนก็ กลุ่ม 1 อยู่ที่นี่ กลุ่ม 2 อยู่ข้างหลัง กลุ่ม 3 อยู่ที่ศาลาจะมีอยู่ 2-3 เรื่อง ที่จะให้ช่วยกันพูดคุยกันตอนช่วงเช้า ก่อนที่จะไปเรียนรู้ปัญหาอะไรก็แล้วแต่เนื้อส่วนหนึ่งคนในตำบลน่าจะรู้ถึงตัวบทสำคัญทั้งหมดก่อน เพราะว่าไปพูดคุยกันมาทางเวียงแหงก็ดี ทางพร้าวก็ดี ทางเชียงดาวก็ดี ปรากฏว่าบางคนก็รู้แต่บ้านของตัวเอง บางคนก็รู้ไม่หมดก็มาเรียนรู้ด้วยกันอีกทีหนึ่งขอแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ขอช่วยกันระดมทำแผนที่ของตำบลแม่ปะขึ้นมา 1 ชุด ในแผนที่ของต.แม่ปะ 1 ชุด จะประกอบด้วย 4 อย่าง เป็นถนนหลัก

เอา 500 บวกกับ 200 มาประชุมร่วมกัน ถ้าดูแบบเผินๆ จากอันนี้ 54 บวก 341 มันก็ 395 แล้ว
 ครึ่งหนึ่งของ 700 คือ 350 เพราะฉะนั้นกฎหมายน่าจะผ่าน โดยเหตุผลถ้าเป็นปรกติแต่ตอนนี้
 ทุกอย่างเรามองดูว่ามันมีการเคลื่อนไหว มันไม่หยุดนิ่งอย่างเช่น สว. ที่ไม่เห็นด้วยกับกฎหมาย
 นี้ เขาก็เคลื่อนไหว เราก็พยายามดึงพวก 54 มาเป็นพวกเขาให้มากขึ้น ก็สร้างกระแสอะไรทั้ง
 หลายในขณะเดียวกันภาคประชาชนก็ไม่หยุดนิ่ง ถูกโหม ไม่หยุดนิ่ง เคลื่อนไหว ปัญหามันอยู่
 ที่ว่าภาคประชาชน รวมตัวกันได้ไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ก็อาศัยกำลังหลักคือ ปาชุมชนพวกเพดที่
 เป็นกรรมการหลักๆ ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในภาคประชาชนแท้ๆ ยังไม่ได้ออกกำลังอย่างเต็มที่ ต้อง
 ออกกำลังอย่างเต็มที่มันถึงจะทำให้แนวโน้มของสว. มีมากขึ้น สส. ก็เพิ่มกำลังขึ้นการแก้ไขมัน
 ต้องสอดคล้องสเปกตรัมของชาวบ้านมากขึ้น เขาถึงบอกว่าการที่เราจะไปมีส่วนร่วมแล้วจะ
 ทำให้กฎหมายเป็นตามที่เราคิดอยากมันอยู่ที่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชน ภาคประชาชน
 หยุดนิ่งเขาก็บอกว่าประชาชนไม่สนใจ ในเมื่อไม่สนใจเขาจะทำอะไรก็ดีปัญหามันอยู่ตรงนี้ที่เรา
 มาเรียนรู้ร่วมกันเรื่องสิทธิเรื่องอะไร ก็หวังว่าสุดท้ายภาคประชาชนจะเกิดการรวมตัวเกิดการ
 เคลื่อนไหวที่จะเรียกร้องในสิ่งที่ถูกต้อง ในสิ่งที่กฎหมายรัฐธรรมนูญให้การคุ้มครองอยู่เพื่อให้
 ได้ตามความประสงค์ของชาวบ้าน ต้องการคือตัวนี้เพราะชาวบ้านมันเหมือนไม่ซิก ถ้าไม่รวมตัว
 กันให้เข้มแข็งก็ไม่มีทางที่จะทำอะไรให้ได้ตามที่ชาวบ้านต้องการแท้จริง เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องสำคัญ
 มีอีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องแบบฟอร์ม ผมอยากจะให้เห็นว่ามันเป็นเรื่องสำคัญ สำคัญตรงไหนปาชุม
 ชนมันจะมี 2 ส่วน ส่วนหนึ่งปาไม่ก็เข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งมักจะเป็นปาที่เขาอยู่เดิมแต่เก่าก่อน
 ถือว่าเป็นปาที่เขาใช้คือปา....ซึ่งปาไม่ไปตั้งไว้ในส่วนนั้นภาคราชการได้เข้าไปแนะนำ เสนอ
 แนะนำงบประมาณสนับสนุนมีกลไกหลาย ๆ อย่างที่เขาจะทำเอกสารมีหลักฐาน เพราะสุดท้าย
 เวลาที่มีกฎหมายปาชุมชนออกมาแล้ว มันจะไปต่อสู้กันที่เอกสารตัวนี้ต้องให้ความสำคัญ เพราะ
 ในร่างพรบ. ปาชุมชนกับบอกไว้เลยว่าจะตั้งปาชุมชนได้ต้องมีอะไรบ้าง หลักใหญ่ๆ ก็มีตาม
 เอกสารอันนี้เพราะฉะนั้นเราจะต้องทำเอกสารให้สมบูรณ์ ให้ถูกต้องก็เหมือนอย่างที่เขาบอกว่า
 ประชาชนห้าร้อยหมื่นชื่อสามารถจะเข้ากัน เพื่อเสนอกฎหมายตามที่ประชาชนต้องการได้ แต่
 รายชื่อต้องถูกต้อง ต้องมีบัตรประจำตัวถ้าเขาไปเจอตายแล้วเขาจัดออกหมด ชิดๆ พอมันขาด
 ไปเหลือแค่สี่หมื่นห้าพันชื่อกฎหมายมันก็ล้มเหลว อันนี้เสนอออกไปแล้วเขาก็ไม่ยอมรับเขา
 บอกว่ามันไม่ถูกต้อง เพราะมันไม่ครบห้าหมื่นชื่อเพราะฉะนั้นการต่อสู้กันมันต้องไปต่อสู้ใน
 เอกสาร เพราะฉะนั้นแต่ละบ้านก็มีปาชุมชนแล้วต้องให้ความสนใจของเอกสารด้วยไม่ใช่ไม่
 สำคัญนะ เพราะฉะนั้นเอกสารบ้านไหนที่พร้อมแล้วก็น่าจะส่งมาก่อนเพื่อว่ากำลังของทางผู้นำ
 ปิงมันมีจำกัด สุดท้ายต่างๆ ก็ไม่มีเวลา พอไม่เวลาก็โยนส่งทิ้งๆ ไปตามที่มาเพราะไม่ได้ตรวจ
 สอบมันอาจจะมียุทธผิดพลาด เช่นปามันควรจะมีแค่ 5000 ไร่ มันกลายเป็น 50000 ไร่ ใน
 เอกสารก็บอกมันเป็นไปได้อย่างไรปามันมีไม่ถึง มันจะทำให้ข้าเพราะฉะนั้นถ้าเป็นไปได้อย่าง
 จะเร่งทำเอกสาร แล้วก็ปรับปรุงไปพัฒนาไปบางส่วนท่านอ่านเอกสาร ท่านบอกว่าคิดว่าใช้แค่

อาหาร เป็นแหล่งใช้ประโยชน์ใช้สอย แล้วก็กฎหมายเป็นไปได้ตามที่เราต้องการก็สามารถเอา
 ไม่มาใช้สอยได้ ถ้ามันผ่านตัวนี้อีกตัว ซึ่งมันก็จะยากอยู่เหมือนกัน แต่ว่าเขาอาจจะมิกติกา
 ไม่ใช้ตัดอย่างแต่ก่อน สมมติว่าจะตัดที่บ้านนี้มือหนึ่งหมื่นไว้เป็นเป็นป่าใช้สอยตัดไม่ได้ ใน
 จำนวนเท่านั้นลูกบาตรเมตร จำนวนเท่านั้นต้น อาจจะมิกติกาออกวิธีการที่ใช้จะต้องทำอย่างไร
 จะต้องปลูกซ่อมปลูกเสริมที่รอบบิหนึ่งมันทำได้เท่าไร เขาอาจจะมิกกฎเกณฑ์ มีคนดูแลชัดเจน
 มันก็จะเกิดความยั่งยืนแท้จริง บางประเทศเขาก็ทำอย่างบังคลาเทศมันเคยมาดูงานที่ลุ่ม
 น้ำปิง ผมบอกที่จริงคนไทยเคยไปดูงานที่บังคลาเทศ เขามีป่าชุมชนรัฐบาลเขาออกโฉนดให้
 เขาออกโฉนดให้ที่บ้านนี้กำหนดว่าจะดูป่าชุมชน 100 ไร่ ใครบ้างจะดูแลเขาออกโฉนดคุ้มครอง
 เลย รัฐฯ ไม่เกี่ยวเข้าไปยุ่งไม่ได้อันนั้นเป็นของบ้านเขาจริงๆ เลย เราก็หวังว่าสักวันประเทศ
 ไทยอาจจะมียี่ 1000 ไร่ เป็นของบ้านแม่ละ อันนี้ของบ้านบ้าง ทุกคนก็ดูแลไปใช้ประโยชน์
 ไป มีการตรวจสอบได้ ก็หวังว่ามันจะไปจุดนั้น แต่การจะไปจุดนั้นทุกคนต้องเหนื่อย ทุก
 คนต้องมีส่วนร่วมเป็นเรื่องสำคัญ แล้วที่สำคัญเหนืออีกโคที่เราจะมาทำแผนที่จะเห็นได้ว่าไธ้ตัว
 แผนที่มันจะช่วยให้เรารู้แท้จริงเราก็ยังรู้จักบ้านของเราไม่ดีพอ บางคนรู้นึกบางคนรู้น้อยกว่า
 แต่ถ้านี้ถ้าเราทำทั้งหมดเราสามารถทำกิจกรรมร่วม อย่างที่ท่านท่านนายมาอยู่ทุกวันนี้ให้มีตัว
 เชื่อมร้อยได้ไหม ในหมู่บ้านก็เป็นชายหมู่บ้านที่เข้มแข็ง มีกลุ่มมีองค์กรต่างๆ ชัดเจนเชื่อมโยง
 กันอยู่ พอมาถึงระดับตำบลก็เชื่อมโยงกันทั้งตำบลผืนดินนั้นก็มาพูดกันที่หลัง ตอนนี้อย่าให้มัน
 รวมตัวกันได้ก่อน หมู่บ้านไหนไม่เข้มแข็ง ตำบลไหนไม่เข้มแข็ง แล้วถ้ามันไม่เข้มแข็งต่อมันขาดทุน ขาด
 ทุนตรงไหนเพราะว่าตอนเนี่ยมันมีกองทุนเยอะแยะ ผมก็ไม่รู้ว่ามันมีกองทุนที่จริงมันมีอีกเยอะที่ผม
 ไม่รู้ แล้วกองทุนต่างๆ เขาจะไปเน้นว่าต้องมีกลุ่มมีชายที่เข้มแข็ง ถึงจะสอยเงินเขามาได้
 เครือข่ายต่างๆ ของกองทุนฟื้นฟูไปตั้งกลุ่มได้เลยง่ายสุด ที่จริงก็ไม่ง่าย แต่ถ้ามันเป็นเพียง
 เบื้องต้นก็ทำให้ได้เป็นกลุ่มใหญ่ 50 คน แต่ว่าถ้ามันไม่เข้มแข็งจริงมันโดยธรรมชาติมันมีอยู่แล้ว
 แม้กระทั่งป่าชุมชนก็อาจจะจะเป็นชายป่าชุมชน อย่างบ้านห้วยน้ำ ป่าชุมชนเขามีอ้อมทรัพย์ของ
 เขาผมว่ามันก็เข้าทำดีเหมือนกัน ในป่าชุมชนเขามีกลุ่มอ้อมทรัพย์อีกกลุ่มหนึ่งของแม่บ้านก็มี
 กลุ่มอ้อมทรัพย์ของหลายๆ กลุ่มก็มีกลุ่มอ้อมทรัพย์ แล้วก็เอามาเชื่อมร้อยกันในหมู่บ้าน บ้าน
 เขามี 300 กว่าหลังคาเรือน มันก็จะเชื่อมร้อยทำให้เข้มแข็ง อย่างไรก็ตามเรื่องของเรานั้นยังไม่
 จบในวันนี้มันต้องต่อผมก็ขอนัดหมาย วันที่ 23 ธค. ก็จะเชิญแกนนำของแม่ละ 2 ท่าน ที่จะไป
 สังเคราะห์ข้อมูลก็คือ หมายความว่าทางเชียงดาว 6 ตำบล เราก็เหลือ ต.เชียงดาว อีก ต.หนึ่ง
 แค่นี้พอวันที่ 23 ก็ครบทุกตำบลแล้ว วันที่ 23 ก็เชิญแกนนำตำบลที่ได้ติดต่อกันไว้ไปร่วมกัน
 สรุปข้อมูล สรุปข้อมูลว่าที่จัดเวทีมาทั้ง 6 เวที มันมีปัญหาหลักๆ อยู่ที่ตำบลไหนที่เกี่ยวข้องกับ
 ดิน น้ำ ป่า แล้วก็จะตัวคนที่ชัดเจนที่จะได้แก้ไขปัญหาคือไป มาดูที่กระดานเมื่อที่ดูของแถวนี้ก็
 เป็นเรื่องป่า เรื่องน้ำ แต่เรื่องที่ดินก็คงไม่ละเลยหรอก แต่ว่าต้องหาตัวมันให้ชัดเพื่อที่จะมาเรียนรู้
 เพื่อที่จะขับเคลื่อนในปัญหาเหล่านี้คือ อย่างเรื่องป่าชุมชนเราก็มีป่าแล้วตั้งแล้วเกือบทุกบ้าน

ยังจะต้องมาทำอะไรอีก ยังตั้งทำอีกเยอะจนกว่าเราจะเห็นคุณค่าของป่าเราแท้จริง ถ้าทราบใด
 ยังไม่เห็นค่าป่าอย่างแท้จริง ยังเห็นแก่ไปเอาเห็ด เอาหน่อแค่นั้นมันยังไม่มั่นคงหรอก ต้องเห็น
 ว่ามันมีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ เห็นอีกหลายอย่างว่าทำไมฝรั่งมันถึงอยาก
 เหลือ อยากเข้ามาล้วงข้อมูลจากปกเขตร้อนนี้เหลือเกิน เราเองยังไม่ตระหนักถึงคุณค่าของป่า
 อเมริกาสนใจ อังกฤษสนใจเพราะอะไร เพราะมันมีทรัพยากรสินมหาศาลอยู่ในป่า ด้วยบางชนิด
 ถ้ามันได้ไปก็อาจจะไปเพาะเนื้อเยื่ออาจจะไปทำอะไรต่างๆ อีกหลายอย่างเพื่อเอามาผลิตเป็นยา
 ขายเรา ผลิตเป็นเครื่องสำอางขายเรา จากมูลค่าบาทเดียวกลายเป็นร้อยบาท เราก็เสร็จ
 เหมือนทุกวันหลายคนก็ ใครจะมาซื้อที่ดินก็ไม่รู้เป็นใครก็ช่างเถอะขอให้เอาเงินมาซื้อเถอะ วัน
 หนึ่งที่ดินของเราอาจจะเดินเข้าไม่ได้ เพราะอาจจะไม่ใช่คนไทยคนไทยไปดูตามชายทะเลหลาย
 ที่คนไทยเข้าไม่ได้เพราะมันไม่ใช่ที่ดินคนไทย วันที่ 23 ก็เชิญแกนนำของ ค.แม่ละ 2 ท่าน เข้า
 ไปร่วมเวทีที่ลุ่มน้ำปิงทั้งตำบล แล้วจากนั้นจะแจ้งให้ทราบต่อไปอี หลังจากเรามีกลุ่มต่างๆ
 กลุ่มศึกษาปัญหาที่ดิน กลุ่มศึกษาปัญหานั้น กลุ่มศึกษาเกี่ยวกับป่า กลุ่มศึกษากับกลุ่มเกษตร
 ทางเลือก องค์การชุมชนอย่างไรก็แล้วแต่ ปัญหาเป็นอะไรอย่างไรก็แล้วแต่ ปัญหามันอะไร
 อยากรู้ ของ ค.แม่ละก็อาจจะ 2 หรือ 3 ปัญหาบางตำบลก็อาจจะ 1 ปัญหาแล้วเวลาที่ไม่
 อยากรู้ให้มีปัญหาเพราะมันรีบไม่ไหว คนที่จะไปสนับสนุนมันมีน้อย หน้าที่ของพวกเราก็คือไป
 สนับสนุน แต่หน้าที่ไปรวมกลุ่มศึกษา รวมกลุ่มแก้ปัญหาก็คือ ผู้ที่มีปัญหา ผู้ที่ได้รับ
 ประโยชน์ของการศึกษา ตอนนี้ก็ได้เวลาอันสมควรก็เรียนเชิญท่านท่านนั้น กล่าวปิด

กำหนดพรหมมา

กำหนดพรหมมาพูดเปิดการประชุม ก่อนจะปิดขอแจ้งให้ แล้วก็ขอพ่อหลวงบ้านทุกบ้าน
 เป็นธุระให้หน่อยก็คือเราจะได้ประชุมวันที่ 16 เกี่ยวกับกองทุนวันที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจล้าน นี
 เป็นหัวข้อที่ประชุมวันนั้น และอย่างอื่นอีกเยอะพอสมควร วันนี้เราจะอยู่กันจนถึงค่ำ นี่เป็น
 ของพ่อหลวงบ้านโดยผมจะเป็นผู้เสนอหมู่บ้านละ 5 อันนี้จะป็นของประชาคมให้พ่อหลวงกับ
 ประชาคมไปตรวจว่าจะเรียนใครที่เป็นประชาคมในหมู่บ้านเอา 5 คน จะเป็นกลุ่มอะไรก็ได้ที่เรา
 มีชื่ออยู่แล้ว แต่ทางเราไม่สามารถจะเอามันขึ้นมาได้ จะจ่ายให้พ่อหลวงไปใบหนึ่ง จะจ่ายใบสี
 ฟานีอีก 5 ใบ ให้พ่อหลวงปรึกษากับประชาคมหมู่บ้านแล้วก็เขียนลายชื่อ ขอความกรุณาส่งถึง
 มือไม่ใช่ว่าพ่อหลวงไปเขียนชื่อเขียนควาไว้บ้านพ่อหลวง ไม่ใช่ว่าเอาไปให้ประธานประชาคม
 ประธานแม่บ้านของส่งถึงมือในวันที่ 16 ในส่วนของอบต.ก็จะเข้าหมดทั้ง 26 คน เจ้าหน้าที่อีก
 ประมาณ 6-7 คน ที่จะเข้าร่วมด้วย ทางนั้นอบต.เขาจะมีหมายเหตุ ครบเราดำเนินการเรื่อง
 เราขึ้นหัวข้อประชุมไว้ โดยอ.มังกรก็ดี โธพาก็ดี พวกที่เข้าร่วมก็ดี เหมือนกับ อ.มังกรพูดว่า
 ไม่มีจบ อันไหนที่ดีที่สุดก็ให้มันดีอันไหนที่เลวที่สุดก็ให้ทำดีเพราะเราเกิด เราแก่ เราเจ็บ เรา
 ตาย รุนเรานี้ถือว่าดีที่สุด อีกวันก็อาจจะว่าที่เราทำไปมันไม่ดี อาจจะมีขึ้นมาเป็นวัน ๆ เหมือน

กับการพัฒนาประเทศ เมื่อก่อนก็เป็นระบบเจ้าแผ่นดินเป็นคนรอง เปลี่ยนจากนั้นมาก็เป็นคุณ
ภาพสูงสุดเป็นทหารก็มาเป็นประชาธิปไตย ประชาธิปไตย เราได้พัฒนาต่ออีก
เยอะไม่ใช่จบแต่นี้นะคะเรายังไม่พูดถึง แต่เมื่อเราอยู่จำเป็นจะต้องพัฒนาไปตามกาลเวลาแต่
การพัฒนาตอนนี้มันน้อย เพราะว่ามันมีค่าพาหนะ ค่าอาหาร ถ้าคนไหนขยันอบรม ขยันคิด ที่
จะว่าไปอีกก็จะได้ทำงานไปอีก บางคนทำแล้วหาย มันก็อยู่ที่หมู่บ้านจะเจริญหรือไม่เจริญก็อยู่ที่
คณะกรรมการเหมือนกับ อ.มังกรพูดไม่ใช่อยู่ที่องค์กรไม่ใช่อยู่ที่เครือข่าย อยู่ที่บ้านใครบ้านมันที่
จะต้องไปทำความเจริญให้หมู่บ้านของเรา เช่น หลายๆ อย่างที่เราจะพูดกันวันที่ 16 นี้ ขอให้ตัว
ผม ประชาคมและอบต.มาฟังรายละเอียด เรื่องเชื่อมเครือข่ายองค์กรชุมชน เรื่องงบประมาณแต่
ละแห่งไปที่ไหนจนเขาเรียนกำนันร้อยล้าน พันล้าน เงินมันไม่มีจริงถามอ.มังกร อย่างพอช. ตั้ง
ให้สามพันห้าร้อยล้านแล้วจะให้ผมพูดสามล้านมันก็เป็นไปไม่ได้ เราก็พูดไปตามนั้นส่วนจะได้
หรือไม่มันก็อยู่ที่ปัญหาชุมชน ชุมชนเข้มแข็งไหม มีข้อมูลไหมเหมือนกับ อ.มังกร อธิบายได้ ก็
เวลาก็พอสมควร ผมก็ขอขอบคุณพี่น้องทั้ง 12 หมู่บ้านที่ให้ความร่วมมือได้ดี ไม่รู้ว่าหมู่ 11
นี้จะร่วมมือหรือไม่รอลุ้นวันที่ 16 ถ้ายังไม่ให้ความร่วมมือ เราจะจำเป็นมีมาตรการที่จะต้องไป
แก้ไขว่าเป็นยังไงไม่ให้ความสำคัญ ไม่ให้ความร่วมมือ 12 หมู่บ้าน จะ...ไปไว้หมู่ 11 โห่ ให้เขา
2 คนหาไปตั้งไว้งบประมาณให้เขาขอคนเดียว มีเรื่องมีราวไม่ต้องมาอ้าปาก 12 หมู่บ้านก็เอา
ชนะบ้านเดียวไม่ได้ผมก็จะออกจากร้าน เราจะต้องให้ความร่วมมือกันเป็นพิเศษให้ความสนใจ
หรือเราไปโทษเขาฝ่ายเดียวไม่ได้ ตามผู้ประสานงาน 2 คน อาจจะไม่ให้ถึงมือเขา พอหลวง
กองให้ไปไหมให้ใคร ผู้ประสานเราไม่ต้องฝากครูไปให้ฝากชาวบ้าน ฝากครูไปอาจจะลืม คิดว่า
เขาคงไม่คิดจะไม่มา คิดว่าคงจะไม่ได้ประสานงาน สำหรับวันนี้เลิกจากประชุมแล้วก็ขอให้เดิน
ทางโดยสวัสดิภาพ แล้วก็ทำหน้าที่ของเราเท่าที่เราทำได้ 1.จะมาเป็นผู้นำจะต้องเสียสละ 2.เรา
เป็นผู้นำแล้วเราจะต้องทำให้ดีที่สุด ไม่ใช่เราแข่งกันเราก็ไปแข่งด้วย เมื่อเราได้เป็นได้ไปใช้
หมู่บ้านเราแล้วก็ทำงานให้ดี เราจะต้องพัฒนาไปอีกเยอะพอสมควร เช่น รับเลือกหัวหน้า อบต.
เลือกผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เลือกผู้นำ ส่วนมากใกล้เขาจะเลี้ยงเหล้า ถ้าจะเลือกอบต. อีก 3 เดือน
เลี้ยงตั้งแต่วันนี้ไปเลย เริ่มเลี้ยงเหล้า ชาวบ้านเขาไม่รู้ว่าเสียสละจริงไม่จริง ไปกินเหล้ากับเขา
ทุกๆ วัน หย่อนบัตรให้เขาเลย เขาได้เป็นแล้วเขาอาจจะลืมท้องกิน ลืมพวกเราไป เหมือน สส/
สจ.เหมือนทุกอย่าง อยู่ในระบบการเลือกตั้ง ขอรบกวนเวลาพี่น้องแต่ก็ขอสวัสดิ

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายไธพาร ช่อพะ
ผู้บันทึกการประชุม

รายงาน
เวทีการเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
วันที่ 18 ธันวาคม 2545

ณ ศาลาประชาคมฯ ต.เชียงดาว อ. เชียงดาว จ. เชียงใหม่

เริ่มเปิดเวทีเวลา 09.00 น.

นายโอสถ อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

วันนี้ก็เป็นกิจกรรมสืบเนื่องมาจากการจัดเวทีใหญ่ของโครงการสิทธิชุมชนหลายคนก็เคยมาเวทีการวิเคราะห์สถานการณ์ 3 ลุ่มน้ำ เช่น ภาพรวมของน้ำแม่ปิงทั้งหมด ทั้งอำเภอและตำบล หลังจากนั้นแล้วในส่วนของโครงการสิทธิก็ได้มีการลงไปจัดเวทีในระดับของตำบลซึ่งจัดมาทุกตำบลแล้ว เหลือเชียงดาว ตำบลเดียว ก็อาศัยวันที่ 18 มาจัดเวทีแล้วก็บังเอิญว่ามาตรงกับอำเภอจัดงานปีใหม่ ขออาจารย์มังกรพูด

อาจารย์มังกร ชัยชนะดารา

ก็สวัสดิ์ทุกท่านที่จริงวันนี้เชิญมากกว่านี้ แต่มาแค่ครึ่งเดียวก็ไม่ใช่ไร เพราะว่าอาจจะติดธุระกัน เพราะว่าชีวิตของเกษตรกรท้าววันว่างไม่ได้ ไม่เหมือนข้าราชการ ข้าราชการมาทำงานแต่ละวันก็ 8 โมงเช้า ถึง 4 โมงครึ่ง แต่เกษตรกรนี้ตั้งแต่ตี 4 ตี 5 ไปจนกระทั่ง 6 โมง 7 โมง กลางคืน เสาร์ อาทิตย์ก็ไม่มีวันว่าง อันนี้คือความแตกต่าง ที่เราก็กันวันนี้มันอยู่ในโครงการ สิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือกรณีลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบน และแม่จันรายละเอียดก็อยู่ในจดหมายข่าวทั้งสองฉบับ จดหมายข่าวนี้เขาจะลงเดือนละฉบับ แต่มันยังมีปัญหาบางอย่างทำให้ออกมาไม่ทัน ท่านที่เข้ามาเกี่ยวข้องก็จะได้อ่านทุกฉบับ โครงการนี้ในเอกสารให้รายละเอียดไว้เยอะ ผมก็จะพูดที่เข้าใจง่าย ๆ สั้น ๆ ก็คือว่ามันเป็นโครงการการที่มุ่งจัดกระบวนการเรียนรู้ ของคนที่สนใจในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับดินกับน้ำ กับป่า ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น คนในท้องถิ่น หรือเรียกว่าชุมชนในท้องถิ่นเราที่สนใจในประเด็นปัญหาเหล่านี้ เราก็จะจัดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของสิทธิในเรื่องขององค์ความรู้ต่าง ๆ เมื่อรู้และเข้าใจแล้วก็เข้าไปจัดการ เรื่องดิน เรื่องน้ำ เรื่องป่า ทำอย่างไรมันถึงจะยั่งยืน แล้วก็เกิดความเป็นธรรม มันก็จะส่งผลกระทบต่อของท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสามารถที่จะแก้ปัญหาของท้องถิ่นได้ การที่จะนำไปสู่อันนี้ได้เราก็ต้องมุ่งหาคนที่สนใจหรือใส่ใจในเรื่องของดิน น้ำ ป่า แล้วก็มีใจร่วมกัน แล้วก็มารวมตัว

กันเป็นกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหาเหล่านั้น ปรึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ แล้วก็นำความรู้ความเข้าใจไปแก้ไข เพียงแต่ว่าประเด็นของเรามันเรื่องประเด็นของสิทธิเพราะฉะนั้น เราก็จะเลือกเฉพาะปัญหาที่มันมากระทบต่อสิทธิของเราอย่างแท้จริง ซึ่งในทางวิชาการเขาว่าจะเกิดสิทธิ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่อาจจะไม่เข้าใจ แต่ที่จริงแล้วมันมีปัญหาอยู่แล้วตัวอย่างเช่น เดิมเราสามารถไปหาเห็ด หาหน่อ ในป่าใกล้หมู่บ้านของเราเป็นปรกติมาตั้งแต่ ปู่ ย่า ตา ทวด แล้ววันดีคืนดีป่าไม้ก็มาประกาศบอกว่าเขตนี้ เป็นเขตป่าอุทยาน พอประกาศเป็นเขตป่าอุทยานได้ปั๊บ โดยกฎหมายเราก็เข้าไปไม่ได้ ตามว่าอย่างเนี้ยะมันมาละเมิดสิทธิของเราหรือเปล่า ถ้าเป็นแต่ก่อนนี้สมัยที่ชาวบ้านเรายังเป็นเบี้ยล่าง เราก็รู้สึกว่ารัฐบาลเขาจะประกาศอะไรยังงี้ก็ช่างเขาเถอะ เราเป็นคนชั้นล่างก็ทำตามทุกอย่าง แต่ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญเขาให้ความคุ้มครองเรื่องของสิทธิเหล่านี้อยู่ ซึ่งเราจะต้องเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจ เพราะฉะนั้นถ้าถามคำตอบจริง ๆ ถ้าเราคิดจริง ๆ ถามว่า ก็เดิมเราเข้าไปหาเห็ด หาหน่อได้ตามปกติ แล้ววันดีคืนดีมันเข้าไปไม่ได้มันเกิดอะไรขึ้น มันกระทบต่อวิถีชีวิตของเรามั้ย กระทบนะ เพราะแต่ก่อนเราหาของกินเหล่านี้ได้อย่างถูกต้อง แล้วอยู่ ๆ อะไรมันเกิดขึ้นก็ไม่รู้ บอกว่ามันไม่ถูกต้อง มันกระทบ เราถือว่ามันเป็นการละเมิดสิทธิ หรือว่าเราเห็นมีการตัดไม้ทำลายป่าอยู่โดยทั่วไป ซึ่งชาวบ้านจริง ๆ แถวนี่ถามว่าตัดไม้ทำลายป่ากันมากมายอย่างแต่ก่อนหรือเปล่า ไม่ใช่อย่างแต่ก่อนแล้ว แล้วส่วนใหญ่เราก็จะสำนึกขึ้นมาว่าถ้าขึ้นทำอย่างนี้ต่อไปรุ่นลูกหลานของเราก็คงไม่ไหวแล้ว แล้วก็เห็นชัดเจนที่สุดก็คืออะไร น้ำมันแห้งลงไปโดยลำดับ ทางแถบบ้านเรามากจะพูดทำนองว่ากว่าจะรู้จัก น้ำบึงก็แห้ง แล้วก็เริ่มมาสู้สำนึกขึ้นแต่ว่าการตัดไม้ทำลายป่าก็ลดน้อยลง แต่ถามว่ามันยังมีอีกหรือเปล่านั้นมันก็ยังมียอยู่ แต่ส่วนใหญ่ มันไม่มีอยู่ เพราะชาวบ้านไปทำเองเพราะมีคนหนุนหลัง เพราะลำพังถ้าชาวบ้านไปทำเอง ก็ทำในลักษณะงบประมาณจำกัด ป่าก็มีมาแต่เดิม ถ้าลำดับชาวบ้านไปตัดมาทำที่อยู่อาศัยหาพิน ทาอะไรมันก็ไม่ถึงกับกำหนดป่าอยู่ทุกวันนี้ ส่วนใหญ่ที่กำหนดเฉพาะว่าเสื่อมยงค์ แล้วมีคนมาหนุนเสริมก็ตัดมันแล้วเอาทุกชิ้นทุกแห่งที่เขากำหนด แล้วลำพังชาวบ้านถามว่าไม่ตัดโดยลำพังได้ไหม ส่วนใหญ่จะทำลำบาก มันมักจะที่กำหนดไว้ทุกวันนี้ก็คือ เหตุที่คิดวันนี้ดีที่สุดก็คือเขตอุทยานนั้นแหละ เพราะมีคนคุ้มครองให้เสร็จ ชาวบ้านก็จำเป็ที่จะเกิดการรวมตัวกันเพื่อดูแลรักษาไม่ให้มีการตัดไม้ทำลายป่าการดูแลรักษาอีกส่วนหนึ่งก็คือตั้งเป็นป่าชุมชน เพราะเท่าที่ไปเปิดเวทีหรือพูดคุยกันในพื้นที่อย่างที่ว่าเราก็มี ที่เวียงแหงก็ดี เขาก็พบเหมือนกันหมดก็ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่เห็นสอดคล้องว่าอยากจะกันเขตป่าตามที่ใกล้บ้านของเขาให้เป็นป่าชุมชน ซึ่งว่าต่อไปข้างหน้าจะได้เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญก็ใช้อย่างน้อยก็หาเห็ด หาหน่อ แต่ที่จริงมันไม่ใช่แค่นั้นหรอก แต่ละป่าชาวบ้านก็มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการป่าหรือว่าดูแลรักษาผลประโยชน์จากป่าด้วยองค์ความรู้ที่เขาถืออยู่มาแต่ดั้งเดิมได้ อย่างผมไปเวียงแหงผ่านมาไม่กี่วันไปก็มีเพื่อนร่วมคณะไปด้วย ไปถอดองค์ความรู้ที่บ้านแม่แพม ด.เวียงแหง เป็นชนเผ่ากะเหรี่ยง ผมก็ได้ความรู้ใหม่สำหรับผมหลายท่านก็อาจ

จะไม่ไหม ที่นั่นเขาบอกว่าเขาไม่มีปัญหาเรื่องน้ำผึ้ง เพราะว่าวิธีการตีผึ้งของเขาต่างกับคนข้างล่าง เขาตีผึ้งเขาปาดเอาเฉพาะหัวน้ำหวานแต่ตัวรังผึ้งมันยังอยู่เพราะฉะนั้นผึ้งมันจะมีน้ำผึ้งก็ต่อเมื่อมันมีตัวผึ้ง ผึ้งมันจะไปแสวงหาน้ำผึ้งมา ที่นี้ว่าถ้าเราใช้ไฟรม ไรตัวแมก็จะทิ้งรัง ตัวอ่อนก็ไม่เติบโตเพราะเขาเอามากินอร่อยดี เอามากินแล้วมันจะมีอะไรเหลือ ผึ้งมันก็ลดปริมาณลง โอกาสที่จะไปหาน้ำผึ้ง มันก็น้อยลง อะไรเหล่านี้ก็เป็นส่วนหนึ่ง ที่ถ้าชาวบ้านได้รวมตัวกัน แล้วก็เรียนรู้มันก็จะทำให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรยั่งยืนไปด้วย รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ อีกหลายปัญหาที่เรามีท้องถิ่นก็ไม่สนับสนุน ถ้าเราไล่ย่นไปจากแม่ยาย ฝ่ายไชยปราการแล้วก็เชียงดาว พัวัว แล้วก็เวียงแหงด้วยซึ่งหลายคนอาจจะไม่ตระหนัก แต่ถ้าท่านมีโอกาสไปเห็น แล้วก็เกิดรู้สึกขึ้นมาทันทีเลย โดยเฉพาะกรณีพวกสวนส้มขนาดใหญ่ ท่านไปดูเถอะมันเกิดอะไรขึ้น ผมเองไปเห็นครั้งแรกก็คือฝางก็ตกใจ นั่นมันภูเขาทั้งลูกมันเป็นสวนส้ม แล้วการเป็นสวนส้มเขาเรียกว่าเกษตรเชิงพาณิชย์ ค่าผลึก จิ้ง ๆ แล้วปรากฏว่ามันไม่ใช่คนท้องถิ่น ตัวนายทุนอาจจะเป็นคนมาจากที่อื่น เช่นได้หวันบ้าง แล้วพวกนี้ถามจริง ๆ เขสนใจอะไรในท้องถิ่นเรา เขาก็สนใจอย่างเดียวทำยังไงให้เขามีสวนส้มเยอะ ๆ แล้วก็เอาส้มไปขาย เปลี่ยนส้มมาเป็นเงิน แล้วเขาก็ไม่เดือดร้อน เพราะที่นั่นไม่ใช่ประเทศของเขา ไม่ใช่บ้านเมืองของเขา ต่อไปถ้าที่ดินมันจะเสียหายมันจะเป็นยังไง เขาก็ย้ายที่ใหม่ ไปหาที่ปลูกส้มใหม่ดินตรงนั้นมันก็เสียไปแล้ว อย่างเช่นเขาบอกว่าปลูกส้มไประยะยาวนาน ดินที่ใช้ปลูกส้มมันต้องใช้สารเคมีเยอะ มันจะเกิดเชื้อราขึ้นมาจากชนิดหนึ่งซึ่งทำให้ดินเสีย แล้วก็ทำอะไรไม่ได้ แล้วก็ก่อนที่ดินจะเสียผมไปที่ฝางที่สวนส้ม เขาบอกชาวบ้านซึ่งอยู่ห่างจากบริเวณสวนส้มในรัศมีประมาณ 1 กิโลเมตรไม่ได้ มันเริ่มจากดินก่อนมันเหม็น มันฉืดอย่างเหมือนกับฝนตกมันไม่ได้ฉืดเหมือนชาวบ้านฉืด มันใช้เครื่องฟ่นลมที่สูง ๆ ถ้าเราไปอยู่ใกล้ ๆ ลึก 10 เมตร เราต้องหลบเพราะละอองมันจะมาถึงเรา แล้วคนที่ฉืดก็ไม่ใช่คนไทย ส่วนใหญ่ก็เป็นพม่าบ้าง พวกแรงงานต่างด้าว อยู่ในครัวเรือนขนาดเล็กศาลาของเราเนี่ย อยู่กันตั้งหลายร้อยคน แออัดเบียดเสียด พระเขาก็บอกว่าปีหนึ่งตายไปตั้งเยอะ เพราะท่านรู้ว่าพวกนี้เป็นพุทธ เวลาตายก็ต้องนิมนต์พระไปทำพิธีเกี่ยวกับศพ เพราะสารเคมีที่สูดเข้าไปในสายเลือดมันก่อปัญหา แล้วชาวบ้านในที่สุดก็อยู่ไม่ได้ก็ตั้งอพยพออกไป ในที่สุดก็ทนไม่ได้ ทนไม่ได้มันก็เกิดการละเมิดสิทธิขึ้นมาทางอ้อม เพราะว่าสารมีตั้งแต่กลิ่นที่มารบกวนเขาจนเขาไม่สามารถอยู่ในชุมชนนั้นได้ แล้วก็เริ่มตระหนักแล้วว่าน้ำมันเสียทั้งน้ำใช้และก็น้ำดื่ม เพราะว่าน้ำมันซึมลงใต้ดิน แล้วมันก็ไปตามสายธารใต้ดินมันก็ซึมลงไปที่บ่อน้ำ บ่อน้ำก็เริ่มมีกลิ่น ในที่สุดก็เกิดการรวมตัว เพราะฉะนั้นเราต้องเริ่มติดตามข่าวสาร ฝ่าย แม่ยาย ไชยปราการ จะมีการรวมตัวกันในเรื่องนี้ อย่างแข่งขันขึ้นแต่เป็นการรวมตัวกันที่ค่อนข้างจะจะเป็นประเด็นปัญหาที่ต่อสู้ลำบากหน่อย เพราะต้องต่อสู้กับนายทุนข้ามชาติ ซึ่งมักจะสัมพันธ์กับนักการเมืองท้องถิ่น ถ้าไปคุยที่ฝางคุยกับชื่อเจ้าของสวน อย่าให้เอ่ยถึงเลย เป็น ส.ส.บ้าง เป็นรัฐมนตรีบ้าง มีชื่อเป็นเจ้าของ บ้านเรามันยังไม่เกิดปัญหา ถ้าเริ่มตระหนักถึงปัญหา แล้ว

ก็ไม่เห็นไม่รู้ มันก็จะเตรียมป้องกันได้ แต่ว่าถ้าเกิดปัญหาไปแล้วมันไม่จ่ายมันจะยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรที่มีที่เป็นที่เปล่าบ้าง พื้นที่อื่นบ้าง ขายได้ก็จะขาย เขาเรียกแปลงพื้นที่ให้เป็นทรัพย์สินที่หักเงินกำลังจะทำอยู่ขณะนี้ อย่างเช่นตอนนี้กำลังมีการต่อสู้กัน ซึ่งเราก็ต้องเรียนรู้ ถ้าจะถามเกษตรกรถามชาวบ้านทั่วไปก็บอกว่าดี ที่ ส.ป.ก. ออกโฉนดได้ก็ดีมันจะได้มีราคา มันก็ถูกส่วนหนึ่ง แต่ถูกเฉพาะร่าง เพราะช่วงโซ่ไหมที่ทำให้ที่เราเข้าไปละห้าพันหากพันกลายเป็นหลายหมื่นขึ้นมาใคร ๆ ก็ชอบแต่ผลข้างหน้าอะไรมันจะเกิดขึ้น มันหลุดจากมือเราไปแล้ว เขาจะทำอะไรก็ได้ เพราะว่าที่นั่นถ้ามีใบก็ได้อาณาดี มันก็ไม่อยู่ในมือคนไม่มีเงิน มันก็จะเปลี่ยนพอมันเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินได้ มันก็ขายเพราะเงิน ทั้งหมดนี้ท้องถิ่นจะต้องเรียนรู้ เรียนรู้เพื่อที่จะแก้ปัญหาเฉพาะหน้า แล้วก็เรียนรู้เพื่อจะแก้ปัญหาในระยะยาว ถ้าเป็นยังงั้นสุดท้าย คนท้องถิ่นเองจะเป็นคนที่รับผลกระทบจากสิ่งเหล่านี้ เสามาตั้งแต่ที่เปลี่ยนมือแล้ว ก็กลายเป็นว่าที่นั่นไม่ได้เป็นของเราอีกแล้วมันจะกลายเป็นอะไรนะ ลดความถึงลงไปนิดแล้วที่มีคนมาหลอกส่อจะให้ขายที่ดิน ที่ไม่มีใบ เสร็จแล้วเขาก็บอกตรง ๆ เลยขายจนแบบพอใจ ซึ่งจริง ๆ มันเปลี่ยนสถานะของบุคคล จากเจ้าของกลายเป็นผู้รับใช้ ที่เขาจ้างให้เฝ้าสวนต่อ ซึ่งมันก็เป็นวัฏจักรที่มองเห็นหมด เพราะมันมีกระแสภายนอกมาเป็นตัวหลอกส่อแทนที่ชาวบ้านจะมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมเดี๋ยวนี้อะไรก็อยากสวย อยากงาม อยากมี อยากเป็น เหมือนอะไรที่เขาเป็นทั้งหลาย ถ้าเปรียบทางบ้านผม ก็บอกว่าเห็นช้างขี้ก็ขี้ตามช้าง แต่อย่าลืมว่าคนมันจะขี้ขนาดของช้างมันคงไม่ไหว มันก็เป็นเรื่องที่จะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจ โครงการสิทธิชุมชนศึกษาก็งอ้งอันนี้ แต่ว่าเป็นเฉพาะเรื่อง ดิน น้ำ ป่า ที่มันเกิดปัญหขึ้นในท้องถิ่น แล้วคนท้องถิ่นก็ตระหนักถึงแล้วจึงเกิดการรวมตัวขึ้นมาว่าสนใจแล้ว เราจะแก้ปัญหาอันนี้ หน้าที่ของพวกผมก็มีว่าจัดเวที เลี้ยงอาหารกลางวันมีค่าเดินทางให้ สนับสนุนงบประมาณบางส่วนเท่าที่พอจะสนับสนุนได้ไม่ถึงกับมากมายอะไร อย่างเรื่องป่าชุมชนก็อาจจะมีการสนับสนุนได้บางส่วน อย่างเช่นอาจจะมียาอาหารกลางวันให้สำหรับคนที่ไปตรวจป่าหรือว่าไปกำหนดแนวเขตป่า แล้วสุดท้ายถ้าท้องถิ่นเกิดความรู้ ความเข้าใจ งบประมาณมันก็อยู่ในท้องถิ่นส่วนหนึ่ง อย่างเช่นองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล ซึ่งก็อาจจะสนับสนุนงบในเบื้องต้นได้ แต่ว่างบเหล่านั้น ถ้าจะเอามาใช้ได้ มันก็ต้องท้องถิ่นเกิดความเข้าใจ แล้วเอามาใช้ถูกทิศถูกทาง ไม่อย่างนั้นแล้วเนี่ย มันก็ลงไปเรื่องเดียว ไม่ถนนก็ไฟก๊ิง ไฟไฟก๊ิงก็ประปาอะไรก็ใช่ เขาเรียกโครงการพื้นฐาน มันก็มีความจำเป็นส่วนหนึ่ง แต่ขณะเดียวกันมันก็มีความจำเป็นที่ไปแก้ปัญหาส่วนอื่นเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติเราก็มักจะละเลย ทั้ง ๆ ที่งบประมาณส่วนนั้น มันก็ไม่มากมายอะไรเป็นงบที่เราเทียบแล้วก็คือว่า แค่นิด.เชียงดาว 16 หมู่บ้าน เองบสร้างถนนสักเส้นหนึ่งไม่ต้องสร้างมันเอามาใช้เรื่องทรัพยากรก็พอแล้ว ปีหนึ่ง ค.เชียงดาว ก็ตั้งไว้สัก 2-3 แสนก็พอที่จะไปทำให้เกิดป่าชุมชนที่ค่อยพัฒนากันไปได้ตามรูปแบบได้เพราะมันไม่ใช่ใช้งบมากมายอะไร หรือเอามาใช้ในการศึกษาทำความเข้าใจปัญหาให้แท้จริงได้ ตัวอย่างเช่น อีกเรื่องหนึ่งมันเป็นปัญหาส่วนตัวของผม

เพราะผมก็มีความปรารถนาดี ตั้งคณะกรรมการเตรียมวางแผน แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ อุปโภค บริโภค และน้ำเพื่อการเกษตร เพราะว่าเราต้องการมองผลระยะยาวมันก็ไม่ง่ายที่จะให้เกิดความเข้าใจมันก็จะต้องมีการสำรวจแหล่งน้ำกันอย่างแท้จริง มีอุปปัญหาอะไรต่าง ๆ การใช้น้ำ แล้วต่อไปเราต้องไปกำกับ สามารถกำกับ และควบคุมได้ที่เราปลูกพืชกันตั้งหลายรอบ จำนวนแปลงมากมายมันลดปริมาณลงบางส่วนได้ไหม มาวางแผนการจัดการกันใหม่ บางที่การขาดแคลนน้ำมันก็จะลดลง แต่ต่างคนแย่งกันปลูกเกิดขึ้น 1 ผลผลิตมันมาราคามันก็ตก น้ำก็ขาดแคลนอย่างเช่นปีไหนถั่วเหลืองดีราคาก็แรงปลูกกันทั้งหมด โดยที่เราไม่รู้ว่ถั่วเหลืองต้องใช้น้ำปริมาณเท่าไร มันก็คงเป็นพืชที่ไม่ใช้น้ำมากมายนัก แต่ก็ใช้น้ำยังปลูกมากก็ใช้น้ำมาก ใช้น้ำมากมันก็มีผลตามมาน้ำก็ขาดแคลนพอน้ำขาดแคลนผลผลิตมันได้มีสมบูรณ์เพราะมันขาดน้ำมันก็จะป็นวัฏจักรในตัวของมันซึ่งก็อาศัยการจัดการที่ถูกต้องเข้ามาแก้ปัญหาโดยการจัดการหรือการแก้ปัญหาตามว่าอยู่ที่ใคร อยู่ที่รัฐบาลทั้งหมดหรือเปล่า คำตอบมันไม่ใช่ปัญหามันอยู่ที่ตัวเราเป็นเบื้องต้น แล้วปัญหาใหญ่ที่สุดก็คือวิธีคิดเราจะทำยังไงให้ชาวบ้านย้อนมาหาวิธีคิดใหม่ เริ่มต้นตั้งแต่คิดว่าปัญหาใหญ่ที่สุดก็คือวิธีคิดเราจะทำยังไงให้ชาวบ้านย้อนมาหาวิธีคิดใหม่ เริ่มต้นตั้งแต่คิดว่าปัญหาใหญ่ที่สุดก็คือวิธีคิดเราจะทำยังไงให้ชาวบ้านย้อนมาหาวิธีคิดใหม่ เริ่มต้นตั้งแต่คิดว่าปัญหาใด ๆ ก็ตามที่เป็นปัญหาของเรา ตัวเราเป็นเบื้องต้นที่มีส่วนแก้ปัญหาไม่ได้โยนปัญหาให้ผู้อื่น ถ้าเราไม่คิดอย่างนี้มันแก้ไม่ได้ ดูตัวอย่างเรื่องขยะเป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องเล็กที่จะเป็นเรื่องใหญ่ที่สุด ปัญหาขยะถ้าทุกคนคิดว่าเป็นปัญหาของเรา แล้วร่วมกันแก้ไขแท้จริงปัญหาจะลดแต่มาบอกว่าเรื่องขยะนี้เป็นเรื่องของเทศบาล เรื่องของ อ.บ.ค. ขอโทษขยะมันก็กองอยู่อย่างนั้น และแล้วก็จะเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่มีใครไปแก้มันหรอก เพราะทุกวันนี้ที่แก้ปัญหาขยะที่เชียงใหม่ไม่ได้เพราะอะไร เพราะไม่มีใครคิดว่ามันหาขยะมันเป็นปัญหาของตัวเอง ทุกคนก็คิดว่าเทศมนตรีเลือกสมาชิกสภาเทศบาลไปแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของพวกนี้จะไปแก้ไขทุกคนก็ทำหน้าที่อย่างเดียวกันก็เพิ่มขยะ ไม่ได้ลดปริมาณขยะ มันก็ยังเพิ่มขึ้น ๆ ถ้าท่านสนใจเรื่องขยะของตัวเอง ขยะก็อาจจะป็นเหตุรบราฆ่าฟันกันได้ซึ่งมันก็มีให้เราเห็นอยู่ ส่วนแนวโน้มนั้นมันจะมากขึ้นถ้าแก้ไม่ถูกทิศถูกทาง แต่ถ้าบอกว่าปัญหาขยะเป็นปัญหาของทุกคน เริ่มต้นตั้งแต่ทุกคนลดปริมาณขยะ ขยะมันก็น้อยลง ทุกคนเริ่มมาคิดไปในแนวทางที่ถูกต้องมันก็จะแก้ปัญหาได้ แล้วมีอยู่วันหนึ่งผมไปที่ไหนก็ฝากบอกว่าเราเป็นชาวพุทธวิจจะอันหนึ่งก็มีบอกไว้ว่า อตฺตํ อตฺตํ นาโต คนแต่ละเป็นที่พึ่งแห่งตน เองง่าย ๆ คนที่ชนบทคนที่จะรวยได้ก็เริ่มต้นจากขยัน 1 ขยันรู้จักทำมาหากิน อดออม ถ้าไม่เริ่มตรงนี้ไม่มีทางที่จะรวยได้ อย่างสามล้อถูกหวย รวยคราวเดียวแล้วหมดไป 3 เดือน 6 เดือน เกลี้ยงกลับไปถีบสามล้อเหมือนเดิม นี่มันก็เป็นตัวอย่างแต่ก็ไม่ใช้ทุกกรณีหลายคนก็เกิดสภาพแบบนี้ได้ เพราะฉะนั้นโครงการของเราที่มุ่ง เป็นโครงการที่กระตุ้นให้คนในท้องถิ่นเริ่มตระหนักถึงปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องดิน เรื่องน้ำ เรื่องป่า ซึ่งเป็นฐานชีวิต

ของคนในท้องถิ่น ทุกคนที่นั่งอยู่ในที่นี้ หลายท่านก็จะเติบโตมาด้วย อาศัยดิน อาศัยน้ำ เป็นตัวก่อเกิด แล้วก็มองย้อนในอดีต เป็นพื้นที่ที่มีมนุษย์ขึ้นมา มากเพื่ออาศัยธรรมชาติ เป็นตัวหลัก ฉะนั้นทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายมันก็มีไว้เพื่อมนุษย์ใช้ ปัญหามันอยู่ที่ว่ามนุษย์จะใช้อย่างไรให้ทรัพยากรธรรมชาติมันอยู่ยั่งยืนได้ตลอดไป แล้วในขณะเดียวกันก็มีการจัดการให้มันเกิดความเป็นธรรมขึ้นมาในสังคมไม่ใช่ว่าใครมีเงินก็สามารถจะเข้าถึงได้มากกว่าคนจน แต่ถ้ามีป่าชุมชนแล้วขอโทษคนรวยก็มีสิทธิ์จะไม่ยึดคนจนก็เข้าถึงคนรวยก็เข้าถึงแต่คนรวยเข้าถึงทางอ้อมคือคนจนไปหาอาหารในป่าแจ้งคนรวยก็มาซื้อเอาเมื่อเราตระหนักถึงความสำคัญขอทรัพยากรแล้ว เราก็มาคิดว่าเราจะจัดการแก้ปัญหาอย่างไรแต่ที่นี้จะเข้าไปจัดการแก้ปัญหาต่าง ๆ มันก็จำเป็นต้องอยู่ในสังคมซึ่งก็มีกฎกติกา กฎกติกาที่เรียกรวม ๆ กันว่าเป็นสิทธิหรือว่าเป็นจารีตประเพณีต่างจารีตประเพณีมันก็เหมือนกฎหมาย แต่ว่ามันเป็นกติกาซึ่งสังคมยอมรับซึ่งกันและกันอยู่เอามาใช้ในการจัดการแก้ปัญหาเรื่องป่า เรื่องดิน เรื่องน้ำ อันนี้คือเป้าประสงค์ของโครงการที่นี้ที่เขาบอกโครงการวิจัยเอาท่านทั้งหลายเข้ามามีส่วนร่วมท่านก็อยู่ในฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเป็นผู้มีส่วนร่วม มันก็ไม่ใช่เรื่องยุ่งอะไรมันก็แก้วามรวมกลุ่มกัน แล้วก็ค้นหาปัญหาต่าง ๆ ขณะเดียวกันก็มาเรียนรู้ทำความเข้าใจ เกิดความรู้ความเข้าใจก็เอามาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ ปฏิบัติแล้วก็มาทบทวนว่าที่ทำไปแล้วมันถูกต้อง หรือไม่ถูกต้องมันผิดพลาดมันก็เอามาเป็นบทเรียนที่จะสรุปในการแก้ปัญหา โดยสุดท้ายแล้วชุมชนท้องถิ่นก็ได้เกิดความรู้ ความเข้าใจเรียนรู้เรื่องสิทธิทั้งตัวกฎหมาย สิทธิรัฐธรรมนูญ จารีตประเพณี องค์ความรู้ดั้งเดิม ที่เคยมีมาแต่เก่าก่อนโดยเฉพาะแง่ความรู้ขององค์ความรู้ดั้งเดิมตัวอย่างชัด ๆ ในเรื่องระบบเหมืองฝาย เขาถือว่าชุมชนล้านนาเป็นชุมชนที่เชี่ยวชาญมีความรู้ความเข้าใจดีมากในเรื่องของการจัดการน้ำมาตั้งแต่ต้นอย่างฝายวังไฮอายุยาวนานก็ร้อยปีแล้ว หลายร้อยปีแล้ว แล้วมันก็ช่วยให้ชุมชนในหมู่บ้านเป็นหลักก็อย่างบ้านม่วงข้อง บ้านคง เป็นทุ่งหลกได้อาศัยแหล่งน้ำวันนี้สามารถทำการเกษตรได้หลายราย ทั้งปลูกข้าว ปลูกผัก เลี้ยงชีวิตชุมชนท้องถิ่นมาตลอดแต่เมื่อเราเพื่อจัดการปัญหาเราเองโยนปัญหาให้ผู้อื่น อย่างเช่นไปเรียกร้องฝ่ายบางนี่ขึ้นมา เราก็ต้องติดตามดูต่อว่าฝ่ายบางจะเกิดผลกระทบอะไรยังไปบ้าง อะไรเหล่านี้ซึ่งมันเป็นเรื่องที่จะต้องเรียนรู้ เพราะถ้าเราไม่เรียนรู้สุดท้ายองค์ความรู้ดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำเหมืองฝายมันก็จะหายไป คนที่ติดตามข่าว มันมีข่าวหนึ่งซึ่งมันจบลงด้วยดี เมื่อประมาณหลายเดือนมาแล้วที่นายทุนได้หัวน มาติดต่อกับรัฐบาลไทยผ่านทางหน่วยงานที่เราเรียกว่า B.O.I ที่ส่งเสริมในเรื่องของการลงทุน เอาเงินเข้ามาถึงสามหมื่นล้านเพื่อจะขอดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการเพาะเนื้อเยื่อในกล้วยไม้ ทำไมพวกที่ปลูกกล้วยไม้เดือดร้อน แต่รัฐบาลเขามองว่าเดือนตั้งสามหมื่นล้านเอามาก่อน เพราะรัฐบาลเราขาดเม็ดเงิน แต่ถ้าเอามาแล้วมันก็ได้สามหมื่นล้านตรงนั้น แต่จะเสียหายอย่างยับเยิน เพราะค่านายทุนได้หัวนมาตั้งแหล่งปฏิบัติการทำการเรื่องนี้ไปแล้วอะไรจะเกิดขึ้น คนไทยที่เพาะปลูกกล้วยไม้ซึ่งมีความรู้พัฒนามาโดยลำดับสุดท้ายก็ไม่มีใครอยากทำ

ถ้ามีความรู้แล้ว สุดท้ายมันก็ไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ได้ เพราะไม่มีใครอยากทำทุกคนก็ละทิ้ง แฉงในที่สุดความรู้ในการปลูกกล้วยไม้ตกไปอยู่ในอำนาจของใคร ก็อยู่ในอำนาจของนายทุนได้หัววัน คนไทยก็จะกลายเป็นเสียประโยชน์ในเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นคนที่ปลูกสร้างไม้ก็จะยอมไม่ได้ ก็เกิดการรวมตัวกันประท้วงรัฐบาล ก็สุดท้ายก็ตกไปที่รัฐบาลกำลังมีมติว่าจะรับเรื่องนี้ไปเสีย อันนี้ก็เป็นตัวอย่าง ความรู้หลายเรื่องมันจะสูญหายหรืออีกอย่างที่กำลังฮือฮาในปัจจุบันก็เรื่องเหล่าเสรี เหล่าเสรีนี้ก็ไม่เห็นมีใครถนัดเลยแต่หลังจากติดตามแล้ว โอ้โหผลมันมหาศาลเลย เรื่องเหล่าเสรี มันสามารถที่จะมาแก้ปัญหาในท้องถิ่นได้ สามารถจะฟื้นฟูความรู้ดั้งเดิมก็ถือว่าเยี่ยมยอดของคนไทย ที่ว่าเยี่ยมยอดก็บางที่เราอาจจะมองไม่เห็น ผมเคยอ่านข่าวของญี่ปุ่น เขามีการประชุมนานาชาติปรากฏว่าเขาเอาเหล่าท้องถิ่นไปเลี้ยงผู้ว่าประชุมสอบไปสอบมาไม่ใช่เหล่าญี่ปุ่น กำเนิดมันคือเหล่าไทย จำชื่อไม่ได้ เป็นเหล่าไทยสมัยที่คนญี่ปุ่นมาติดต่อกับเขา มาเคยเป็นขุนนางในราชสำนักสมเด็จพระนาราย เมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยา เมื่อหลายร้อยปีก่อน เขาก็ได้สูตรในการผลิตเหล่า เอาไปทำที่ญี่ปุ่น แล้วญี่ปุ่นเขาเปิดโอกาสให้ชุมชนทำได้ ปรากฏว่าเยอะแยะ มีเป็นร้อย ๆ ชุมชนเลยที่ทำได้อย่างนี้ แต่ความสืบเนื่องเขาก็พัฒนามาโดยลำดับ ช่วงที่เขาพัฒนาเหล่าถึงขั้นที่เขาขึ้นโต๊ะนานาชาติได้ไหนมันไม่ใช่ถูก ๆ ราคาก็เจ็ดหมื่น มันก็เทียบกับวายุชนิดเป็นแสนได้ แต่ที่ถามว่าเรื่องเหล่า เหล่านี้ในท้องถิ่นเราทำได้ไหม เราทำไม่ได้ เพราะถ้าเราผลิตแล้วมันกลายเป็นเหล่าเถื่อนพอเป็นเหล่าเถื่อนมันก็ลักลอบกันผลิต แล้วมีใครอยากจะพัฒนาสูตร มีใครอยากจะทำอะไร ถ้าเราทำให้ชุมชนท้องถิ่นทำเรื่องนี้มันก็ต้องมีสูตร ทำแป้งหมักชนิดพิเศษขึ้นมา ถึงเตี้ยวนี้มันก็ยังมีความต่างอยู่ แป้งหมักที่แพร่กับแป้งหมักเมืองคอน มันไม่เหมือนกัน อย่างน้อยขนาดมันก็ไม่เหมือนกัน แป้งหมักเมืองคอนลูกเท่าซารูปา มีการใส่ทั้งพริกทั้งกระเทียมตัวสำคัญ ๆ มันอยู่ในป่า ก็รักษาป่าชุมชนไว้ ถ้าป่าหายเผดื้อ ๆ แป้งหมักก็เสียสูตร เพราะพืชพรรณนี้มันปลูกไม่ได้ พืชบางอย่างมันอยู่ในป่า มันมีคุณภาพอย่างหนึ่ง พอเราเอามาปลูกในบ้าน อากาศมันคนละชนิด เวลามันเติบโตขึ้นมามันไม่ได้คุณภาพเหมือนเดิม เพราะฉะนั้นอย่างฝรั่งจะเอาสมุนไพรไทยไปปลูกในเขตเขาก็ไม่มีทางสำเร็จ เพราะของเรามันเขตร้อน ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ อากาศมันไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นที่มันมันไม่เกิดไปเหมือนกัน ไม่เชื่อ ไทยลองส่งลูกไปอยู่เมืองนอกตั้งแต่เด็กก่อนเราจะขายลองให้มันมาเยี่ยมเราสิ ผมว่ามันไม่เหมือน คุณภาพของเนื้อของเราจะแน่นกว่าของฝรั่ง มันอาจจะฟ้าว สมองอาจจะดี กล้ามเนื้ออาจจะไม่ดี ไม่เชื่อลองดูพวกเยอรมันที่มาจากไทย สังเกตพวกหม่อมเยอรมันเนื้อ ๆ ทั้งนั้น วัยประมาณ 40 ขึ้นไปลองมาเทียบกับไทย คนไทยยังพอจะเป็นสาวอยู่ แต่เยอรมันนี้ทั้งผิวดกกละ เนื้อนุ่ม เพราะพวกนี้กินเบียร์ นี่ก็เป็นความแตกต่าง แตกต่างต่อไปนี้เราก็รออยู่ เพราะสุราพื้นบ้านมันยังไม่ถูกกฎหมาย เขาก็พยายามแก้ไขกันอยู่ แต่ตอนนี้ที่ถูกแล้วก็คือ วาย ที่เราเรียกว่า "สาโท" เตี้ยวนี้ผลิตได้แล้ว แต่ต้องมีเงื่อนไขมีรายละเอียดนิดหน่อย ก็ง่ายที่เราจะเอามาทำ เตี้ยวนี้ก็มี วันก่อนผมไปร้านข้างนอกมันเขียนว่า ไวท์ วาย ไวท์ ก็แปลว่า ขาววายก็แปลว่า

อ๋อ... แต่เราดู ๆ ไป ดู ๆ มา ไม่ใช่สาเหตุผลิตจากข้าวเหนียว เป็นไวรัสนิดหนึ่งที่ทำจากข้างหรือทำจากผลไม้ก็ได้ เติบโตก็ขายทั่ว ๆ ไป เหล้าอย่างแม่บ้านที่เขาทำก็มีปัญหา ผลิตอะไรออกมาแล้วมันไม่มีตลาด ขายไม่ค่อยได้ นั่นก็เพราะว่าไปผลิตสิ่งที่ชุมชนไม่ใช่ สิ่งแรกก็ต้องผลิตสิ่งที่ชุมชนใช้ ใส่ตั้งแต่ในหมู่บ้านก็ซื้อเอามากินมาใช้ ในตำบลซื้อมากินมาใช้ เมื่อมีคุณภาพแข่งขันก็ได้ ค่อยเอาออกไปนอกตำบลมันก็เริ่มที่ตัวนี้ ถามว่าอะไรดีที่สุด ลองผลิตเหล้าเถาะ ขายได้ทุกตำบล ไม่มีชุมชนไหนที่ไม่ซื้อกิน จะไปแข่งกันที่ราคาต่างหาก ผลิตเท่าไรก็ไม่เหลือ อย่างอื่นยังพอเหลือ เหล้าเหลือกับดีซันอีกได้มีราคาถูกมันอยู่ยั้งติใหญ่ อันนี้มันก็จะช่วยให้ท้องถิ่นแก้ปัญหาได้ระดับหนึ่ง คือ ทั้งหมดที่พูดมันอยู่ในโครงการนี้ทั้งสิ้น เว้นแต่ว่าเราจะเก็บเอามาศึกษาหรือไม่เท่านั้นเอง แล้วก็ในแต่ละพื้นที่ซึ่งเราเรียกว่าลุ่มน้ำ แทนที่จะเรียกว่า อ.เชียงดาว อ.เวียงแหง อ.พร้าว บนกระดาดที่เขาเขียนเป็นกรีสลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน , ลุ่มแม่น้ำแดงตอนบน , และลุ่มแม่น้ำจิด อันนี้เราอยากจะมีมุมมองภาพใหม่ที่ว่าแทนที่เราจะมองเป็นอำเภอ เป็นตำบล มองมาเป็นลุ่มน้ำ เพื่อจะให้คนในท้องถิ่นได้มองเห็นว่า ทำไมเราเรียกที่เชียงดาวว่าลุ่มน้ำปิงตอนบน ก็เพราะแม่น้ำสายหลักก็คือน้ำปิง ก็อยู่ในช่วงตอนบน ใส่มาตั้งแต่เมืองนะ ใส่มาจนมาจบที่แม่น้ำที่แก่งมิดคนค้าเป็นลุ่มแม่น้ำปิง 11 ต่อพียงเรามีแม่น้ำย่อยหลายสายไหลลงมา คนทั้งหมดนี้จะมีวิถีชีวิตคล้ายคลึงกัน เพราะอาศัยแหล่งน้ำสายหลักเดียวกัน แต่ว่าถ้าเรามองในพื้นที่ปูป เราพูดเรื่องป่าอยู่ ต.เชียงดาวเหมือนกัน เพราะที่ป่าม่วงมีองค์กรทุกเข้าไปก็ไม่สบายใจแล้วทั้งที่ตำบลเดียวกัน เกิดปัญหาเพราะอะไร เพราะเขาเขตปกครองมาจัดตั้งขึ้นคนทุกทุก นั้นคนม่วงมีองค์กรแม่เกาะ ก็เกิดปัญหา แต่ถ้าคิดว่าเราอยู่ในลุ่มน้ำเดียวกันในความรู้สึกว่าเลือดสุพรรณ มันก็จะเกิดขึ้นเป็นคนกลุ่มเดียวกัน แล้วก็เลือดเชียงดาวเหมือนกัน เพราะฉะนั้นในพื้นที่ของเชียงดาวมองในลักษณะลุ่มน้ำ ก็จะเหลือแค่ 6 ตำบล เว้นเมืองคอง เพราะเมืองคองโดยภูมิศาสตร์ก็ไม่ใช่ปัญหาที่เชียงดาว กว่าจะขึ้นไปคนที่ไม่รู้จกบอกว่ามันไม่น่าจะอยู่ในพื้นที่ อ.เชียงดาวเลย และโดยภูมิศาสตร์แล้วใช้เป็นลุ่มแม่น้ำแดง เมืองคอง อยู่กันของลุ่มน้ำแม่แดง ซึ่งไปสัมพันธ์กับทางเวียงแหง เวียงแหงมี 3 ตำบล เวียงแหง แสนไห เปียงหลวง 3 ตำบล รวมกันเมืองคองเป็นลุ่มน้ำแม่แดงตอนบน พอไปลุ่มแม่น้ำแดงเราไปดูลุ่มน้ำปูป สมมุติว่าถ้าเกิดปัญหาเรื่องลิกไนท์ ที่เวียงแหงมันก็มองเห็นภาพเพราะว่ามันอยู่ต้นน้ำแม่แกง ถ้ามีการจัดทำเหมืองลิกไนท์น้ำแม่แดงจะขุ่นมากเลย แล้วจะเกิดผลกระทบ น้ำแม่แดงก็จะเหือดแห้ง เพราะว่ามันขุดลงไปใบกิน เป็นหลายร้อยเมตรนะลิกไนท์เนื้อ มันไม่ใช่อยู่ที่ผิวดิน ลองไปนึกดูว่า 100 เมตรมันจะขนาดไหน ขุดไปได้ดินแล้วก็ทำแร่ที่เขาทำ คิดดูว่า 100 เมตรหลุมมันจะขนาดไหน เราขุดบ่อน้ำขนาด 20 เมตร มองแทบจะไม่เห็นกันบ่อ ถ้าเป็น 100 เมตร อะไรมันจะเกิดขึ้น คือเรามองภาพอย่างนี้มันจะเห็นความเชื่อมโยงกันไปหมด ไม่ใช่ว่าไปขุดลิกไนท์ที่เวียงแหงแล้วจะทำให้เรามีไฟฟ้าใช้ที่เชียงดาว นี่คือปัญหาที่เกิดขึ้น เราก็จะกลายเป็นผู้สนับสนุนลิกไนท์เข้าไปด้วย ผลกระทบก็จะเกิดตามมาเป็นลูกโซ่ ผลกระทบมันจะอยู่ที่แม่แดง น้ำก็จะไปใช้ที่เชียงใหม่

คุณภาพมันก็จะแย่ลงไปด้วย มองอย่างนี้มันก็จะเห็นความเชื่อมโยงกันไปหมดพอไปพรวัว พรวัวมี 11 ตำบล แม่น้ำสายหลัก คือ แม้จัต เพราะฉะนั้นเราก็จะถือว่าคนแถวนั้น เป็นคนลุ่มน้ำ แม้จัตก็เป็นการมองกันใหม่ ไม่ใช่มองกันในลักษณะพื้นที่ปกครองไปมองในลักษณะลุ่มน้ำ ซึ่งมัน จะเห็นความเชื่อมโยงกันชัดเจนขึ้น ที่เขียนไว้ว่ากรณีลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบน และ แม้จัต ก็มองกันในสภาพ แต่ถ้ามองในแง่การปกครองในพื้นที่เราเกี่ยวข้องกับทั้งหมด 21 ตำบล ที่ ไปสนับสนุนในเรื่องอย่างนี้ แต่สุดท้ายแล้วมันไม่ได้แปลว่าเราจะไปทำอย่างนี้ทั้ง 21 ตำบล แปล ว่า มันจะมีใคร กลุ่มไหนที่สนใจในเรื่องป่า เรื่องดิน เรื่องน้ำ ก็อาจจะเหลืออยู่ไม่มาก แต่ก็อยาก จะให้เป็นโครงการที่ทำยาวนาน ตามโครงการที่กำหนดไว้ในเวลาทั้งหมด 3 ปี ขณะนี้ก็เข้ามาสู่ เดือนที่ 5 เดือนที่ 6 ก็เป็นเดือนมกราคม 2546 แล้วอยู่ในช่วงมองการที่ต้องทำให้มันชัดเจนว่า ในพื้นที่มีใครบ้างที่สนใจปรึกษา ปัญหาอะไรแล้วก็ตั้งใจที่ศึกษาและเรียนรู้อย่างจริงจัง เพราะผล ของการเรียนรู้ไปแก้ปัญหาของท้องถิ่น โดยหวังว่า 3 ปี จะทำให้คนที่เข้ามาเกี่ยวข้องสามารถ มองเห็นความสำคัญของทรัพยากร รู้จักวิธีการที่จะไปจัดการหรือแก้ปัญหา แล้วในขณะเดียวกัน ก็จะมีความรู้ความเข้าใจไปแก้ปัญหาของท้องถิ่นในเรื่องอื่น ๆ ได้ด้วย ซึ่งสุดท้ายแล้วถ้าคนท้องถิ่นสามารถแก้ปัญหาของท้องถิ่นได้พึ่งพาตนเองได้ อันนี้แหละเขาถึงจะเรียกว่าชุมชนเข้มแข็ง เวลาพูดว่าชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็งสุดท้ายก็คือว่า ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ แก้ ปัญหาของตนเองได้ ถ้าพึ่งพาตนเองไม่ได้ แก้ปัญหาท้องถิ่นไม่ได้ไม่สามารถที่จะเรียกว่าชุมชน เข้มแข็ง ก็เหมือนเรามีลูก ถ้าลูกมันพึ่งพาตนเองได้ มันแก้ปัญหาในชีวิตของมันได้ เราก็ว่าลูก ของเราเข้มแข็ง ถ้ายังแบมือของเงินพ่อแม่ตลอดอันนี้ก็อ่อนแอ แล้วท่านก็จะเอาความคิดของคน ที่เรียนมหาวิทยาลัย พ่อจะมองเห็น ใครที่อุตสาหกรรมส่งลูกจนจบมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่ส่งไปให้ อ่อนแอ เพราะมันแบมือของเงินมาตั้งแต่เรียนประถมจนกระทั่งจบมหาวิทยาลัย แต่ว่าบังเอิญ เด็กคนนั้นพึ่งพาตนเอง คือดิ้นรน จบ ม.ปลาย พ่อแม่ส่งไม่ได้ ก็ไปรับจ้างเป็นเด็กปั๊มบ้าง เป็น เด็กตามร้านเสริมฟ้าง ขายอาหารบ้าง พวกนี้เข้มแข็ง เข้มแข็งแต่อาจจะไม่ค่อยมีเกียรติ แต่ว่า เข้มแข็งเพราะว่าเขาสามารถที่จะดิ้นรนต่อสู้ชีวิตได้ ดูชาวที่ดอนเศรษฐกิจมันแยเมื่อปี 40 มีคน ผูกคอตายเยอะดูแล้วตลก พวกผูกคอตาย พวกไหน พวกจบปริญญาโท เคยมีเงินเดือนกินหลาย หมื่น วันดีคืนดีเขาไล่ออกจากงาน ไม่รู้จะทำอะไรกิน ทั้ง ๆ ที่ทรัพย์สินก็มีกันมูลค่าเป็นล้านทั้ง นั้น ทั้งรถ ทั้งบ้าน ฆ่าตัวตาย เข้มแข็งไหม คือว่าไม่เข้มแข็ง แต่ถ้าชาวบ้านเจอปัญหาแบบนั้น ชาวบ้านเจอปัญหาหนักกว่านั้น บางคนก่อหนี้ขึ้นทุกปี ๆ ถูกทวงเข้าทวงเย็นก็เห็นเข้มแข็งอยู่ ไม่เห็นไม่เห็นไปผูกคอตายตรงไหนเลย นี่คือความแตกต่าง คือทั้งหมดก็เป็นเรื่องที่อยู่ในโครงการ ของเราเกี่ยวข้อง ก็คือเรื่องภาคเหนือที่บอกว่าโครงการสิทธิชุมชน ศึกษาภาคเหนือเพราะโครง การนี้เป็นโครงการระดับประเทศ มีทำกันที่ภาคใต้ ภาคอีสาน แล้วก็ภาคเหนือ แต่ละภาคเขาจัด กรณีศึกษาขึ้นแตกต่างกัน มันมีอยู่ในเล่มเขียวหน้า 2 เช่นเดียวกับเรื่องโปแตสที่ดอนนอก ภาคอีสาน ในเกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ ลองมาอ่านดูในหน้า 2 นี้มีอยู่ ให้ท่านไปอ่านดูรายละเอียด

แต่หัวใจหลัก ๆ ก็เป็นอย่างที่พูด แล้วที่เราไปเห็นว่าแทนที่จะเป็นสิทธิธรรมดา มันเป็นสิทธิชุมชน คำว่าสิทธิชุมชนทางเหนือพอจะเข้าใจง่ายก็คือสิทธิหน้าหมู่บ้าน เราพยายามไปเน้นในปัญหาของสิทธิหน้าหมู่บ้าน อย่างเช่นเราส่งเสริมสิทธิชุมชนตามที่ปรากฏในกฎหมายรัฐธรรมนูญที่บอกว่าชุมชนต้องค้น สามารถที่จะเข้าไปดูแลรักษาจัดการเกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรธรรมชาติแล้วก็ใช้ประโยชน์ได้ อย่างเช่น เราสามารถที่จะจัดตั้งป่าชุมชน และใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนได้อันนี้ก็มีการรับรองอยู่ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพียงแต่ว่าในส่วนของการกฎหมายในรายละเอียด มันยังไม่ได้ตั้งกฎหมายรองรับ แต่ว่าสิทธิมันมีอยู่ เมื่อเราไปจัดการให้ป่าชุมชนมันขึ้นมาก็กลายเป็นสิทธิหน้าหมู่บ้าน ก็ไม่ใช่เป็นของคนใดคนหนึ่ง คนในชุมชนนั้นก็ร่วมกันใช้ประโยชน์ของป่าชุมชน เพราะฉะนั้นเรื่องสิทธิชุมชนเข้าใจง่าย ๆ แบบดั้งเดิมก็คือสิทธิหน้าหมู่บ้าน แต่ความหมายที่ชัดเจนยังไม่มีใครสามารถที่จะระบุตายตัวไปได้ว่าสิทธิชุมชนคืออะไรกันแน่ แต่ว่าเห็นแต่ภาพรวม ๆ ของมันอย่างทางเหนือก็คือสิทธิของชุมชนแบบสิทธิหน้าหมู่บ้านอะไรที่เป็นของหน้าหมู่บ้าน คนเหนือจะให้ความเคารพมักถูกร่วมกัน อย่างเขาถ้าทำให้ขาด กลายเป็นขาดหน้าหมู่บ้านก็เป็นขาดสำคัญ แต่ขาดเดียวนี้มันไม่ค่อยจะเป็นขาดหน้าหมู่บ้านเมื่อไหร่กลายเป็นขาดของครอบครัวนั้น ขาดของครอบครัวนี้ ปัญหามันก็จะเลือกเกิด ต้องพยายามนึกถึงตัวนี้ของทางเหนือ ความสำคัญคือหน้าหมู่บ้าน ทำให้มันเกิดหน้าหมู่บ้าน กองทุนหน้าหมู่บ้าน เป็นใครที่เห็นภาพ แต่ว่าเป็นกองทุนของรัฐบาลส่งเงินมาให้ ขอโทษเถอะ เตรียมถูกกันไม่รู้ว่าจะไปใช้หรือเปล่านั้นไม่ค่อยแน่ใจ ต้องทำให้มันกลายเป็นกองทุนหน้าหมู่บ้าน มันก็จะเห็นความสำคัญต้องเข้าร่วมกัน ในการที่จะดูแลและใช้ประโยชน์ นี่ก็คือทั้งหมดที่จะพูดในเวลาสั้น ๆ ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ แล้วที่มากันวันนี้ มันไม่ได้เป็นเวทีแรกของโครงการโครงการเขากิจกรรมอันนี้มาตั้งแต่เดือนสิงหาคม ไปจัดเวทีที่พร้าว ที่เวียงแหง และที่เชียงดาว ทั้งเวทีระดับอำเภอ หลายเวทีด้วยกัน มาถึงวันนี้เป็นเวทีระดับตำบล เพื่อเราจะได้ภาพปัญหามันชัดเจนว่าในพื้นที่ของลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนหรือเชียงดาว มีปัญหาหลัก ๆ อะไรบ้าง แล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง กับเรื่องดิน เรื่องน้ำ เรื่องป่า และมีคนที่ใส่ใจจะร่วมกัน แก้ไข ถ้ามันมีแต่ปัญหา แต่ไม่มีคนที่สนใจเอามาเป็นปัญหาตนเองแล้วเราก็ไม่เอามาเกี่ยวข้อง เพราะว่ามันไม่มีใครไปจัดการสุดท้ายแล้วมันก็มีทั้งปัญหา แล้วก็ทั้งคน โครงการนี้คนอื่นจะเข้ามาเกี่ยวข้องได้ในแง่ที่ว่ามาสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ บางเรื่องก็เชิญวิทยากรเกี่ยวกับเรื่องป่าชุมชนต่อไปข้างหน้า เราก็เชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องของกฎหมายที่ดินกสิกรรม ป่ากสิกรรม มันไม่เกี่ยวข้องกันกับเรื่องใหม่ เขาก็เชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความเข้าใจกับเรื่องนั้น แต่ทั้งหมดเมื่อมันก็อยู่ที่คนที่เขามาร่วมเรียนรู้ร่วมกัน แล้วก็ทำอย่างไร เราฐานะที่เป็นชาวบ้านถึงจะมั่นใจว่าจริง ๆ แล้วเราก็มีความรู้มีศักยภาพมีทุนของเราอยู่ส่วนหนึ่ง ไม่ให้เก่งได้อย่างไร เวลาค้นเจ้าหน้าที่จะส่งเสริมการเกษตรมา สุดท้ายแล้วเขามาส่งเสริมแต่เรื่องพื้น ๆ แต่คนเก่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่เกษตร เกษตรกรยังเก่งกว่าอีกสามารถจะรู้จัดแปลว่าจะใช้ปุ๋ยแบบไหน ใช้น้ำแบบไหน บางทีเจ้าหน้าที่มาส่งเสริมผิดด้วยซ้ำไป ขึ้นเกษตรทำตามก็แข็ง แล้วหลายเรื่องมาส่ง

เสริมผิด ๆ แล้วเราก็ค่อยตามก็พังกันไปแถบ ๆ แล้วก็กลับมาค่อยคิดใหม่ อย่างเช่น ท้องถิ่น เชียงดาว สิ่งที่ทำนสนใจมากก็คือพันธุ์ข้าวเหลือง น่าจะมีการทบทวนดูว่าพันธุ์ที่รัฐบาลมาส่งเสริม กับพันธุ์พื้นเมืองอันไหนมันดีกว่ากัน แล้วถ้าเราค่อยตามเขาไปทุกอย่าง พันธุ์พื้นเมืองมันหายไป ของดี ๆ ก็หายไปด้วย มันกลายเป็นว่าเดี๋ยวนี้จะปลูกข้าวปลูกอะไรมันไม่มีพันธุ์ท้องถิ่น เลย พันธุ์ท้องถิ่นที่ดีที่เขาพยายามจะเก็บกันอย่างเมล็ดพันธุ์ ข้าวไร่ บางพันธุ์มันกินแล้วอร่อย เหมาะกับการขบเคี้ยว ซึ่งจะต้องเรียนรู้ ถ้าเราไปค่อยตามเขาหมดไปเชื่อตัวเอง แล้วมันเหลือ หรือ ใครจะเก็บไว้พันธุ์เหล่านี้ ในที่สุดเราอาจจะพบมันอยู่ในอเมริกา เขามาเก็บเมล็ดพันธุ์หรือ ธนาคารเมล็ดพันธุ์ เขาก็ปรึกษาไว้ไม่ยอมศึกษา เอามาแยกภาพรวม ๆ ว่าองค์ประกอบมันเป็นยังไง แล้วในที่สุดมันก็จะเกิดพืชผักที่ทุจริตขึ้นมา เพราะมีการตัดต่ออะไรต่าง ๆ ผมคงแค่นี้แหละ เดี่ยวโอฬารเขาก็จะมา มาวิธีการก็ง่าย ๆ ซึ่งบางทีท่านอาจจะว่าทำไมของง่าย ๆ แต่มันจะเกิดการเรียนรู้อย่างดียิ่ง อย่างเช่นเรานั่งกันอยู่อย่างนี้ เดี่ยวก็จะมีการทำแผนที่ตำบลร่วมกัน เราจะได้ว่าใน ต.เชียงดาว เขาจริง เรารู้ว่าเรารู้จักตำบลเราดีพอก็ถามว่าเรามีแหล่งน้ำอยู่ที่ไหนบ้าง ฝ่ายอยู่ที่ไหนบ้าง ผมเชื่อสำหรับคนคนเดียวไม่สามารถจะบอกได้ครบถ้วน เดี่ยวเราก็ไปทำต่อในเรื่องนี้ เราก็ระดมความคิดปัญหาออกมา ตัวความรู้ทั้งหมดทุกวันนี้อยู่ในตัวท่านไม่ได้อยู่ที่ใคร อยู่ที่ท่านจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขึ้นมา แล้วระดมเมื่อท่านสามารถค้นพบปัญหาได้ เราก็สามารถจะสืบต่อหรือดำเนินกิจกรรมต่อไปได้

นายโอฬาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

ใช้เวลานิดเดียว จะพูดคุยกัน กลุ่มที่แบ่งกันไปหมู่บ้านไหนที่มา 3 คน เดี่ยวกระจายออก จะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม แบ่งเป็นซีกซีกหนึ่งอยู่ศาลาน้ำ ซีกทางใดอยู่กลุ่ม 1 ให้มันกระจายบ้านไป จะพูดคุยกันอยู่ 3 เรื่องกันนี้ คงใช้เวลาหลังกินข้าวเสร็จก็คงจะเสร็จขอช่วยกันทำแผนที่ขึ้นมา ชุดหนึ่งของ ต.เชียงดาว แต่ละกลุ่มก็จะทำของตัวเองไป แผนที่ของ ต.เชียงดาวก็ประกอบด้วย 3 ส่วน 1 เป็นที่ตั้งของชุมชนหมู่บ้าน ว่า ต.เชียงดาวเรามีหมู่บ้านตั้งอยู่ไหนบ้าง 16 หมู่บ้าน ลำน้ำหลักลำน้ำปิงไหลผ่านจากไหนไปไหนบ้าง แล้วก็มันมีลำห้วยย่อยไหม ห้วยน้ำลู่ ห้วยแม่ก๊ิด ห้วยแม่เตาะ ห้วยแม่จร ห้วยแม่กะ แล้วแต่ละห้วยแต่ละน้ำปิงมันมีเหมืองฝาย มีฝายอะไรที่น้ำปิงบ้าง สำหรับสาขามีไหม น้ำแม่ก๊ิด น้ำแม่ลู่อยู่ตรงไหนบ้าง นี่คือแผนที่ที่ขอช่วยกันทำหน่อย เราทำเท่าที่ตัวเองรู้จัก กรณีอย่างบ้านอื่นไม่มาทำให้เขาได้ก็ดี อันที่ 2 เราว่าปัญหาของ ต.เชียงดาวเรามีอะไรบ้างที่เป็นปัญหาหลัก ๆ สมมติว่าปัญหาป่า ปัญหาดิน ปัญหาน้ำ ปัญหามันอยู่ตรงไหน ก็คือเอาปัญหาไปใส่ในแผนที่ของบ้านแม่เตาะมีปัญหาเรื่องป่า กับเรื่องที่ดินก็เขียนที่บ้านแม่เตาะว่ามีปัญหาอะไรบ้าง แล้วสุดท้ายดูว่าคนกลุ่มเราที่นั่งกันตรงนี้ 14 คน ใครบ้างที่จะสนใจในการแก้ไขปัญหา แก้ไขปัญหาอะไร ขอแบ่งกลุ่มออกไป 2 กลุ่มแล้วช่วยกันทำ 3 หัวข้อนี้ ถ้าแบ่งกลุ่มแยก 2 ใครถึงบ้านไหนไม่มีก็ได้ดังกันมา กลุ่ม 1 อยู่ที่นี่ กลุ่ม 2 อยู่เกาะกลางน้ำ

เหมือน เรื่องแผนที่แล้วก็เรื่องการค้นหาปัญหาของตำบลยังไม่พูดถึง แนวทางแล้วสรุปว่าเฉพาะกลุ่มเรามีใครสนใจปัญหาบ้าง ก็ใช้เวลามาชั่วโมงหนึ่ง เวลามันน้อยบางบ้านก็ไม่ได้มาก็ทำเท่าที่ได้ เดี๋ยวจะขอแต่ละกลุ่ม เชิญกลุ่ม 1 ก่อน

ตัวแทนกลุ่มที่ 1.

ก็ขอสวัสดิ์ผู้ที่เข้าร่วมประชุม ผมก็ชื่อนายคำสุข หน่อคำ เป็นสมาชิก อบต. หมู่ 3 บ้านม่วงข้อง ต.เชียงดาว วันนี้ก็ได้มาเป็นตัวแทนกลุ่มก็ในแผนที่ของ ต.เชียงดาว ก็แบบย่อ ๆ เส้นแตนนี้ก็เห็น ถนนเชียงใหม่-ฝาง ตามอำเภอเชียงดาว บ้านก็มีทั้งสองฝั่ง บ้านทิศตะวันตกและทิศตะวันออก ทิศตะวันออกจะมีน้ำปิง นี่เป็นต้นน้ำปิงบ้านของเรานี้ก็เป็นต้นปิงก็เริ่มตั้งแต่หมู่ 2 บ้านคอน นี่ทิศตะวันตกน้ำไม่มีปัญหา เรื่องไม่ ไม่มีป่า ไม่มีที่ทำกิน และไม่มีเอกสารสิทธิ์ แล้วก็มาหาหมู่ 1 หมู่ 14 นี่ก็อย่างน้อย น.พ.ค. มานี้ก็ทุ่งละครมีป่าชุมชน นี่ก็เป็นเส้นทางที่จะเดินทางเข้านี่จะเป็นสายน้ำ นี่ก็เป็นถนนเข้ามาม่วงข้องก็มีฝ่ายวังไฮ ฝ่ายยาง คอนฝ่ายยางก็กำลังสร้างเกือบจะเสร็จแล้ว นี่ก็เป็นพื้นที่ของหมู่ 3 ปัญหาก็คือ ขาดเอกสารสิทธิ์ ขาดน้ำขึ้นที่สูงซึ่งไปหล่อเลี้ยงพืชไร่ หรือว่าสวนลำไย คอนนี้มันอยู่ล่าง แต่ตัวมันอยู่บนก็ขาดน้ำที่พาขึ้นไป เพราะฉะนั้นก็ถ้ามีงบประมาณเหลือทางเราก็จะจัดงบประมาณขึ้นไป ถ้ามีงบประมาณ ข้ามมานี่ก็เป็นถนนสายบ้านดง มาทางนี่ก็เป็นบ้างคง หมู่ 7 แล้วก็ข้ามมาทางนี้ ถนนสาย เชียงใหม่-ฝาง นี่ก็มีน้ำแม่ก็คด เข้ามานี่ก็จะเป็นบ้านดำ จากบ้านดำก็น้ำแม่หินน้ำที่เป็นสินน้ำเงินแล้วก็มาหมู่ 6 เชียงดาว เข้ามาก็จะเป็นบ้างคงที่เราอยู่ นี่ก็เป็นหมู่ 7 นี่ก็จะเป็นป่าชุมชน นี่ก็ถนน อบต. ก็มีแม่น้ำ นี่ก็จะเป็นถนนทุ่งหลุกผ่านงบประมาณในการดำเนินการกิจกรรม จัดไม้ทำลายป่าของนายทุนและชาวเขา นี่ก็เป็นหมู่บ้านของทุ่งหลุกนี่ก็มีปัญหา เข้ามานี่ก็เป็นบ้านแม่กะ น้ำแม่กะ ข้างไปก็หมู่ 16 จากทุ่งหลุกก็ขึ้นไป หมู่ 16 ขึ้นไปทางบนคอยก็จะมีป่าชุมชน บ้านแม่เกาะ ในต.เชียงดาว พื้นที่ก็จะถึงแค่แม่เตาะจากนั้นไปก็จะเป็น ต. แม่ะ นี่ก็ห้วยแม่เตาะ ก็ขาดปอน้ำขึ้นเงิน ในเอกสารสิทธิ์ที่สำคัญ ก็คือเอกสารสิทธิ์ นี่ถ้าแผนที่ในตำบลเชียงดาวก็มีย่อ ๆ แค่นี้ แล้วถ้าเราลองดูก็จะรู้ว่าขาดแคลน หลากอย่างไม่ว่างงบประมาณ ไม่ว่าเอกสารสิทธิ์ คอนนี้ก็ทราบข่าวว่าท่าน ก็จะได้มาหาคำตอบได้ นี่ก็คือปัญหาของตำบลเชียงดาวของเรา เราก็ต้องมาร่วมกันแก้ไขปัญหาวาหมู่บ้านไหนขาดอะไร นี่ก็ในนามของกลุ่ม 2 ก็ขอชี้แจงเท่านี้"

นายโอฬาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำปิงตอนบน

เห็นภาพรวมของ ต.เชียงดาว เดี๋ยวค่อยมาสรุปพร้อมกัน ไปดูอีกกลุ่ม

ตัวแทนกลุ่มที่ 2

ก็สวัสดิ์ทุกท่าน ที่เข้าร่วมสัมมนาในวันนี้ ผมนายมานิตย์ ยาสัทธี เป็นสมาชิก อบต.เชียงดาว หมู่ 15 จะมาอธิบายแผนที่โดยสังเขปของ ต.เชียงดาว มี 16 หมู่บ้าน ก่อนข้างจะลำบากใจสังเกตดูพื้นที่ในหมู่บ้านข้างบนก็จะเป็นเนื้อที่ของหมู่บ้าน เริ่มจากหมู่ 14 จะขอบอกทิศก่อน มีทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศทางตะวันตก ทิศทางตะวันออก สำหรับหมู่ 14 นี้จะอยู่เหนือสุด ลงมาก็จะเป็นหมู่ 1 นี้ก็ถนนดำ ๆ นี่จะเป็นถนนเชื่อมโยงกันหมดในเขตตำบลเชียงดาวทั้ง 16 หมู่บ้าน ลงมาก็จะมาหาหมู่ 2 ข้ามหมู่ 2 ก็ลงมาหา หมู่ 15 ข้ามน้ำปิงไป เชื่อมมาจากหมู่ที่ 5 มาหาหมู่ 4 หมู่ 3 มาข้างนอกก็จะมาหาหมู่ที่ 2 ขึ้นไปถึงบ้านเก่า หมู่ 5 แล้วกันไปก็คิดนาเลย วันนี้น้ำเราไม่มา ออกมาถึงเชียงดาวหมู่ 6 จากนั้นก็เลยไปหมู่ 7 หมู่ 7 เลยมาอีกหน่อยก็เป็นหมู่ 9 เลยไปหาที่เป็นหมู่ 16 เลยมาเป็นหมู่ 11 มาหาบ้านเราก็จะเป็นหมู่ 6 ล่องไปทางใต้ก็เป็นหมู่ 8 แม่ก็จะท่านจะสังเกตว่าที่เป็นสีดำจะเป็นแนวเขตป่า นี่เป็นแนวป่าทิศตะวันตกมาอีกก็จะเป็นหมู่ 5 สำหรับ เส้นแดง ๆ นี่จะเป็นลำห้วยลงมานี้ก็จะเป็นลำห้วยแม่สุ ลงมานี้ก็หมู่ 1 มาหมู่ 15 ลงมาก็เป็นน้ำปิง นี่ก็เป็นห้วยแม่ก็คิด ห้วยแม่ก็คิดนี้มาจากบ้านเก่า มาหาหมู่ 12 แล้วก็หมู่ 4 แล้วก็มาถึงอ่างแล้วลงสู่ลำปิง แล้วก็มาเจอกันที่หมู่ 14 สำหรับสายใต้มีห้วยแม่เตาะไหลจากหมู่ 16 ลงมาไหลลงมาสู่ลำปิง ลำปิงนี้ไหลมาจากหมู่ 2 หมู่ 2 นี้จะมีฝายลูกยาง จะสร้างเสร็จก็ประมาณปี 2546-2547 ตอนนี้กำลังดำเนินการไปเกือบ 70 - 80 % แล้ว มาทางนี้ก็เป็นฝายวังไฮ ฝายวังไฮนี้จะผ่านเขตหมู่ 3 แล้วก็ผ่านไปหาหมู่ที่ 5 ผ่านหมู่ 7 หมู่ 9 ซึ่งในแผนที่นี้ หมู่ 3 หมู่ 7 หมู่ 9 นี้ได้เปรียบ น้ำนี้ก็ไหลเป็นสาย ๆ การใช้น้ำในกิจการต่าง ๆ จะต้องอาศัยบ้านเหล่านี้ บางครั้งปัญหามันก็ไม่มี เพราะว่าเดิมมันเป็นป่าธรรมชาติอยู่แล้ว ถ้าเราขาดลงกันไม่หมดบางคนเขาก็ไม่เข้าใจ แต่ถึงยังใช้ส่วนน้อยมันก็ไม่มีปัญหา อย่างหมู่ 15 เขาไม่ได้ใช้เขาก็ไม่ว่า เพราะว่าเราไม่ได้เอาไปขาย ส่วนมากก็จะเอามาทำกิจกรรมต่าง ๆ ฉะนั้นปัญหาที่ค่อนข้างจะยากก็คือการขาดน้ำ ขาดป่า ขาดเอกสารสิทธิ ขาดที่ทำมาหากิน น้ำสายข้างบนจะขาดน้ำ ไม่เหมือนข้างล่างขาดป่าจะใช้อะไรจากป่าก็ไม่มี แล้วก็ขาดเอกสารสิทธิ ไม่มีใบ มันมีปัญหา ขาดพื้นที่ทำมาหากิน บ้านเราส่วนมากจะเป็นบ้านใกล้อ่าง ค่อนข้างจะลำบาก ที่ต้องการที่สุดก็ต้องการงบประมาณต่าง ๆ ที่เข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาดังนี้ให้มันดีขึ้น ฉะนั้นอะไรทุกอย่างมันก็ต้องมีปัญหา

นายโอสถ อ่องพะ : ผู้ประสานงานโครงการลุ่มน้ำปิงตอนบน

ก็เห็นภาพรวมในส่วนของ ตำบลเชียงดาว 2 กลุ่ม อันนี้ก็เป็นแผนที่ที่พูดเมื่อกี้ สีดำนี่ก็เป็นถนนเชียงดาวขึ้นไปก็เป็นปิงโค้งนี่ก็เป็นแม่ละ สีน้ำเงินเป็นน้ำปิง ที่เป็นห้วยก็เป็นสี มีอยู่ทั้งหมดห้วยที่ไหลลงน้ำปิงของ ต.เชียงดาว 1 แม่ลำลุ น้ำแม่ลุกก็ฝายแม่ลุก อยู่ข้างบนลูกหนึ่งแล้วก็ลงน้ำปิง น้ำแม่ก็คิดน้ำแม่ก็คิดอยู่ที่บ้านเก่าไหลผ่านหมู่ 15 มาลงน้ำปิง น้ำแม่ก็ ชิกนี้เมื่ออยู่ 4 ห้วย น้ำแม่ก็คิดก็มีน้ำแม่มาลงสมทบ ชิกนี้ก็มี 4 ห้วยด้วยกันมีห้วยแม่ลุก แม่ก็คิด แม่ก็คิด แม่ก็คิด ชิกทางตะวันออก แม่ปาม แม่เตาะ แม่สืบ แม่เตาะมีห้วยแม่จร ผาตาย แม่จรเข้าแม่เตาะแล้วก็ลง

น้ำปิง แต่ละน้ำฝ่ายมีฝ่ายเดียว น้ำปิงก็มีฝ่ายวังไฮกันอยู่ฝ่ายหนึ่ง แล้วก็มีฝ่ายยางอยู่ตรงนี้ ทำ
กันน้ำปิงแบบเขตทางน้ำ เพราะว่าทั้งหมดของ อ.เชียงดาว มีฝ่ายวังไฮลูกหนึ่ง ฝ่ายยางลูกสอง
ฝ่ายลูกแพรว ลูกที่สาม ฝ่าย.....ก็เห็นแผนที่ของตำบลเชียงดาวแล้ว ปัญหาที่ออกมามี 2
ปัญหา แนวทางเลือก ปัญหาที่หนึ่ง กรณีของบ้านซีกทางตะวันตกซึ่งมันเป็นแหล่งทรัพยากร
ค่อนข้างที่ราบแล้ว ก็มีพี่น้องชาวเขา ก็มีปัญหาคือ นายทุนจ้างชาวเขาถางป่า ตัดไม้ นี่เป็น
ปัญหาอยู่ อีกส่วนหนึ่งก็คือที่ทำกินอยู่ในเขตป่า นี่ไม่รวมทางบ้านคอย ที่ดินมี 2 ส่วน คือที่ดิน
อยู่ในส่วนของทหาร อีกส่วนหนึ่งอยู่ในเขตป่าที่ประกาศอุทยานทับที่ไว้ ในส่วนของบ้านคองกับ
บ้านทุ่งละครเคยมาพูดคุยกันครั้งหนึ่งแล้ว เรื่องของที่ดินในเขตทหารไม่รู้ว่าแต่ละงานอยู่ที่ไหน
มีแต่งตั้งหมายและรายชื่อมาให้ อีกส่วนหนึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนร่วมกัน กรณีของ
หมู่ 2, หมู่ 4, หมู่ 13 ในบริเวณตรงนี้ก็ค่อนข้างจะเป็นแนวใหม่ ที่ผ่านมามีป่าชุมชน ความหมาย
ของหมู่บ้านกับชุมชนมันต่างกัน ชุมชนก็คือว่าแต่ละหมู่บ้านรวมกันเป็นชุมชนก็มีหรือว่าแต่ละ
ชุมชนจะมี 2 - 3 หมู่บ้านก็มี ในส่วนของ อ.พร้าว ตอนนี้กำลังจะเริ่มทำป่าชุมชน แนวทางการ
วิจัยของสมาคมของตำบล หมายถึงว่ากรณีของ ต.บ้านโป่ง อ.พร้าว 6 - 7 บ้าน รวมตัวกันทำ
ป่าชุมชนอย่างเดียว คือว่ามันเป็นป่าอยู่ในเขตบ้านคองนี้บ้านเขารวมตัวกันทั้งตำบลเลย ก็ค่อนข้าง
จะเห็นภาพชัดเจนในเรื่องของประเด็นปัญหาสองสามเรื่อง สำหรับเรื่องของแนวทางที่ อ.มังกร
เคยพูดการทำป่าชุมชนของเชียงดาว เป็นป่าชุมชนของตำบล ใครมีอะไรจะชักถามแลกเปลี่ยน
ประเด็นปัญหา 2 - 3 เรื่องเพื่อนำไปสู่การสร้างความสำเร็จร่วมกัน

ชาวบ้าน

อย่างประชาชนดูแลเรื่องป่าแล้วมีป่าไม้บอกว่าประชาชนทำผิดกฎหมาย อยากให้ช่วย
อธิบายให้เข้าใจหน่อยว่ามีสาเหตุมาจากไหน ?

นายโอสถ อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำปิงตอนบน

คำถามมี 2 ประเด็น เรื่องของป่าชุมชนส่วนหนึ่งและเรื่องของความเข้าใจ ที่ผ่านมา
ทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นป่า เป็นดิน เป็นน้ำก็ดี มันเป็นเรื่องที่ชุมชนใช้ประโยชน์มาก่อน อย่างกรณี
ของ ต.เชียงดาว ปัญหาค่อนข้างจะไม่รุนแรงเหมือนทาง ต. เมืองนะกับ ต. ทุ่งข้าวพวง มันมี
กฎหมายตัวหนึ่งในส่วนของหมู่บ้านมีการจัดการป่าชุมชนครั้งแรก ได้ร่วมกันเรียกร้อง
กฎหมายป่าชุมชน กฎหมายป่าชุมชนก็คือว่าเป็นกฎหมายที่ให้ชาวบ้านได้เข้าไปใช้ประโยชน์
จากทรัพยากรควบคู่ไปกับการดูแลรักษา เท่าที่ผ่านมามีสิ่งที่ชาวบ้านเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าไม้
ได้ ในส่วนของกรมป่าไม้ก็ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามาดูแลรักษาด้วยกัน แต่เราจะรู้ว่าการใช้
ประโยชน์มันก็สามารถใช้ได้ระดับหนึ่ง กรณีการเรียกร้องขึ้นมาว่า ที่ผ่านมามีการประกาศเขตป่า
ต่าง ๆ มันประกาศได้อยู่ ยกตัวอย่างกรณีแม่เตาะ อยู่ในเขตอุทยานป่าศรีล้านนาพื้นที่ป่าสวนป่า

ซึ่งแม่เคาะอยู่มาประมาณ 60-70 ปีแล้ว แล้วก็อุทยานแห่งชาติศรีล้านนา ซึ่งมาประกาศอุทยาน
เข้าไปทับพื้นที่ทำกิน กับพื้นที่ป่าของชาวบ้าน เมื่อปี 2532 ก็คือว่ามันเป็นการเข้าไปละเมิดสิทธิ
ของชาวบ้านที่จะต้องเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่า ก็มีการเรียกร้อง ร่างกฎหมายขึ้นมา โดยเฉพาะ
กฎหมายป่าชุมชน เพื่อให้เป็นเครื่องมือชาวบ้านเข้าไปใช้ประโยชน์และเข้าไปดูแลรักษาเน้นการ
รักษาเราไม่เน้นการใช้ประโยชน์ กฎหมายเรามี 2 ส่วน 1 กฎหมายป่าไม้ เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่
ที่ป่าไม้ได้บังคับ คือ กฎหมายป่าไม้ 2484 ทกลิบกว่าปีผ่านมาแล้ว กรณีของอุทยานแห่งชาติศรี
ล้านนาบังคับใช้กฎหมายปี 2504 กฎหมายอุทยานแห่งชาติ ซึ่งได้ปฏิบัติแล้ว อย่างที่หนังสือ
เล่มสีเขียวที่แจกไปตอนแรกมันบอกเรื่องสิทธิของชุมชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็น
กฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายแรกของประเทศแล้วกฎหมายในมือก็เป็นกฎหมายลุ่ม
มาตรา 46 บอกว่าบุคคลซึ่งรวมตัวกันเป็นชุมชนดั้งเดิมย่อมมีสิทธิเข้าไปใช้ประโยชน์และอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ นั่นก็หมายความว่าเรามีสิทธิเข้าไปดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากป่าได้ ทั้ง
นี้ไต่ขังยื่นและสมุด นี่คือเขาเขียนไว้แล้วแต่กฎหมายมันเขียนไว้เป็นกฎหมายหลัก แต่
กฎหมายลูกที่มันจะวิ่งตาม แต่มันตามไม่ทัน เพราะว่ามันมีปัญหาหลายๆ อย่าง ซึ่ง อ.มังกร จะ
ขยายให้โดยเฉพาะเรื่องกฎหมายแต่ละอย่างมันตามไม่ทัน แม้แต่การแก้ไขเขตปฏิรูปที่ดินกับ
การเกษตรเขต สปก.ของ อ.เชียงดาว ก็แก้กันมาเกือบ 5-6 ปี ก็แก้ไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่กฎหมายแก้
ไปแล้วเปิดโอกาสให้คนเข้าไปใช้ประโยชน์จากที่ดินด้วย มีกำหนดกฎเกณฑ์มันกำหนดไว้ในนี้
หมด แล้วกฎหมายไหนมาแก้พื้นที่ สปก.ไม่ยกยกเล็ก แม่แดง เชียงดาว เวียงแหง 3 อำเภอ
เป็นพื้นที่ สปก.ตั้งแต่ปี 2522 อยู่ ซึ่งตอนนั้นมันไปไกลกว่าสิ่งที่กฎหมายลูกแล้ว กฎหมายลูก
มันตามไม่ทัน มันมีกลไกการเมืองที่มันซับซ้อนอยู่ กรณีอย่างเราเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าโดย
พื้นฐาน ถ้าเข้าไปหาเห็ดหาหน่ออย่างที่ว่ามันไม่มีปัญหา แต่ถ้ากรณีเอาไม้มาสร้างบ้านสร้าง
เรือนมันก็ทำให้บางคนถูกจับกุมเพียงแต่ว่าถ้ามันจำเป็นต้องใช้เราก็คงต้องใช้ ถ้าคนจำเป็นต้องใช้
ไม่สามารถเข้าไปใช้ได้ก็ไม่ว่าจะเอาที่ไหนมาใช้เหมือนกัน นี่ก็เป็นหลักการโดยข้าง ๆ ตอนนี
กำลังอัดเทป กันอยู่ ในเรื่องของกฎหมาย โดยการจับกลุ่มมันไม่ค่อยเห็น เพียงแต่ว่าสิ่งที่มันขาด
หายที่ว่าสิทธิของชาวบ้านที่จะต้องไปใช้ประโยชน์ในเรื่องที่ดิน ยกตัวอย่าง อย่างบ้านผาหลาย บ้าน
กะเหรี่ยง อยู่มาเมื่อสมัยเขาลากไม้ สมัยสัมปทานป่าเขต อยู่มานานแล้ว มากับสัมปทานแล้วก็มา
ประกาศอุทยานแห่งชาติปี 32 ก็เพราะว่าหมู่บ้าน ที่ดินทำกิน แล้วก็ป่าเขตอุทยานหมด แต่เขาก็
ไม่จับเพียงแต่ว่าเวลาเข้าไปทำไร่ ทำสวน มันทำไม่เต็มใจ แล้วก็ก็มีปัญหาที่เขาพูดคุยกันเรื่อง
เรียกร้องสิทธิที่ทำกินเอกสารสิทธิ ปัญหาทั่วเชียงดาว มันเป็นสองเขต ด.เชียงดาว 1 เป็นเขต
สปก. มี 22 ประกาศควบคุม แม่แดง เชียงดาว เวียงแหง ประกาศไปก่อน แล้วค่อยไปถอนออก
ทีละแปลง เขาบอกว่าอย่างนี้ ปราบกว่าประกาศไปแล้วมันถอนออกทีละแปลงไม่ได้ เพราะว่า
หนึ่งคนไม่มี งบประมาณไม่มี จำเป็นต้องประกาศทับคุมไปก่อน 2.มีการประกาศเขตป่าอนุรักษ์
ป่าอนุรักษ์ก็หมายถึงอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเชียงดาว ป่าต้นน้ำชั้นหนึ่ง A

ประกาศเขตป่า รัฐ ตำบลเชียงดาว มีอยู่ 2 เขตป่าอนุรักษ์ 1.เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า บ้านทุ่ง
ละคร หัวทุ่งบ้านท่า โรงวัว 2.เขตอุทยานแห่งชาติศรีล้านนา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าประกาศมี
27 อุทยานแห่งชาติศรีล้านนาประกาศมี 32 ก็มี บ้านคง ทุ่งหลุก แม่เตาะ ม่วงม้องบางส่วน 4 -
5 บ้าน เวลาเขาแก่กฎหมาย สมมุติว่าเขาจะมามีเอกสารสิทธิ เขาก็จะมาดูว่าที่แปลงนี้ไปมี
กฎหมายเขตป่าอนุรักษ์ เขาก่อนป่าอนุรักษ์ออกแล้วไปติดเขตสปก. ไปทำได้ มัน 2 - 3 ชั้น
ซ้อนกัน มันไม่เหมือนกับถ้าที่ที่เอกสารสิทธิ์ก่อนมี 22 มีปัญหาเพราะเขต มี 22 พอแก่เขต
ปฏิรูปเสร็จแล้ว ต้องไปแก้เขตป่าอนุรักษ์ที่มันไปทับที่อีก ซึ่งที่ผ่านมามาตราการก็ออกตลาด ผ่า
กลุ่มไปก่อน มีครั้งหนึ่งที่เชียงดาวเข้าไปทำคงได้มา เมื่อวันที่ 11 พ.ค. ปี 2542 ที่ไปขึ้น
ทะเบียนที่ว่าอำเภอแล้วได้ใบนี้มา เขาบอกว่าเป็นใบถือครอง ใบแจ้งการครอบครองที่ตามมติ
คณะรัฐมนตรี ผ่านมา 3 ตั้งแต่ปี 2532 มาถึง 2542 ก็ 10 ปี เวลาได้ยื่นแบบสำรวจ มันไม่ใช่ว่า
กลไกของราชการมันช้า ยังมาตอนนั้นกรมป่าไม้แยกออกไป เป็นกรมอุทยานกรมป่าไม้ ก็เลย
ยุบไม่รู้จะไปสังกัดอยู่ที่ไหนหลายที่ เงินมันทำให้การแก้ไขปัญหามันเคลื่อนไปไม่ได้ กรณีของ
หมู่บึงกันป่าไม้ ทบ.5 จะยุบ จะไปลงกับกระทรวงไหมอีก กระทรวงไหมก็ไม่รู้ว่าจะไปอยู่กรม
อะไรอีก กรมป่าไม้กระทรวงเก่าจะเหลือแค่ป่าไม้จังหวัดแล้วป่าไม้จังหวัดมีเจ้าหน้าที่ แต่ก่อน 5
- 6 ร้อยกว่าคน ตอนนี้เหลืออยู่ 100 คน ป่าไม้ก็ยุบ และโอนมาเป็นกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ มี
กรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร 2 กรม 1 กรมอุทยานแห่งชาติทางบก 2 กรมอุทยานแห่งชาติ
ทางทะเล ก็จำเป็นต้องช่วยกันดูแลอีกครั้งหนึ่งในเรื่องของป่า ของดิน อย่าง พรบ.ป่าชุมชนจะ
ออกมากระทรวงอะไร จะเข้ามาไม่รู้? แต่ถ้ามีการแก้ไขปัญหในระดับหนึ่ง ในส่วนของพื้นที่
หนึ่งคนที่เชียงดาวจัดงานมหกรรมทรัพยากร ป่า ดิน น้ำ วันที่ 4 - 7 ตุลาคมที่ผ่านมาก็มีรัฐ
มนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากร นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ ในส่วนของกำนันผู้ใหญ่บ้าน
ในส่วนของเครือข่ายก็ตีไปยื่นหนังสือให้มีการพิจารณายกเลิกเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อการเกษตร
ออก เพราะว่าที่ผ่านมามีทางซ้ายก็เป็นโฉนด ทางขวาก็เป็นโฉนด มาตรงกลางไม่เป็นอะไร
ซักอย่าง เป็น สปก. ซึ่งที่ผ่านมามันเป็นอย่างนี้ ปรากฏว่าเมื่อมาถึงสำนักงานปฏิรูปจังหวัดแล้ว
มันไม่ขยับ มันติดอยู่ตรงนั้น เรื่องนี้ถ้ามีเวลาคงจะต้องไปนั่งพูดกับคุณสุทธิเดช ซึ่งเป็นที่ดิน
อำเภอ วันนั้นก็มานั่งคุยกันที่นี่ ว่าเราจะทำกันอย่างไรบ้าง เพราะว่าตอนนี้เตรียมยกเลิกเขต
ปฏิรูปแล้ว เพราะว่ามันไม่คนขยับ ในส่วนที่สอง เรื่องของที่ดินที่อยู่ในเขตป่าที่ถูกประกาศทับ
ไม่รู้ว่ามีใครได้ไปอยู่ที่หน้าศาลากลางด้วยกันบ้าง มี ทุ่งหลุก แม่เตาะ บ้านไตรสภาวคาม ม่วง
ม้อง มีไม่กี่บ้านที่ไปในตำบลเชียงดาว ส่วนมากที่ไปจะเป็นบ้างทางเหนือมาก ทางเมืองนะ เมือง
งาย ทุ่งข้าวพวง ปิงโค้ง ก็หลังจากที่ประชุมศาลากลาง เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหที่ดินในเขตป่า
มันก็ใช้เวลาเป็นเดือน 30 วัน ที่หน้าศาลากลางปรากฏว่าเป็นส่วนของที่ดินในเขตป่าของเราได้
รับการเจรจาแลกเปลี่ยนผลจากการเรียกร้องขึ้นเป็นมติดคณะรัฐมนตรี วันที่ 9 เมษายน 2545
เพื่อขึ้นทะเบียนรายชื่อ เพื่อที่จะมีการสำรวจวัดและเพิกถอนพื้นที่ป่าออกจากที่ทำกินชาว

บ้าน และในนามของ 30 หมู่บ้านที่เข้าร่วมด้วยกันคราวที่แล้ว ก็ในส่วนของการหลาย ๆ ที่ ณ ตอนนั้นก็ผ่านมากครั้งปีแล้ว ปรากฏว่าที่ทำได้สูงสุดก็คือว่า ให้มีการจับกุมชาวบ้านที่ทำกินในเขตป่าอย่างกรณีของแม่เตาะ บ้านดง หุ่งหลุก หมู่บ้านที่ขึ้นทะเบียนไว้ก็จะยกเลิกเพิกถอนการจับกุม แต่ถ้าชาวบ้านไม่เข้าไปทางใหม่ ถ้าเข้าไปทางใหม่ก็ช่วยเหลือไม่ได้ แต่ถ้าเป็นพื้นที่ทำกินเก่าก็ได้รับการคุ้มครองจากมติ ครม. อยู่ นี่ก็คือการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา ในส่วนของที่ดิน และ สปก. มาแล้วสู่กันฟัง ป่าจำแนก เป็นที่ สปก. ที่ออกจากป่าจำแนกแล้วแต่ก่อนจะเป็นเขตของสำนักงานปฏิรูป เขต สปก. เลย แต่ไม่ได้ใน สปก. อยู่ในเขต สปก. แต่ออกไป สปก. ไม่ได้ หมายถึงว่า การประกาศเขต สปก. แต่ไม่ได้หมายถึงว่าไม่ได้ประกาศให้เขตนั่นเป็นเขต สปก. 4 - 01 ประกาศว่า ทั้งหมดนี้ คือ สปก. เวลาจะออกโฉนดออกไม่ได้

ชาวบ้าน

ถนนเส้นนี้ในหมู่บ้านสายวัดนี้มีโฉนดแล้วเหลือจากบ้านสารวัตรไปไม่มีใบอะไรสักอย่าง ขนาดพื้นที่ติดกัน มันคล้าย ๆ เหมือนกับว่าติดที่ผ้างี้ ๆ ที่ชุมชนอยู่มาถึง 60 - 70 ปีแล้ว ก็ไม่มีใบอะไรสักอย่างถ้าที่บ้านทุ่งละคร และบ้านคอน หมู่ 1 หมู่ 2 17 กรกฎาคม 2545 นายศรีทน แสงอ่อน อันนี้ปัญหาซื้อขายรับรองผู้ถูกยึดอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งอาจหาญได้แค่ดำเนินคดี 53 ราย ก็ยังไม่จับ อันนี้มีคนทำไว้ชุดหนึ่งทำดีขนาด ถ้ามีคนตามผมว่าแก้ไขปัญหาคราวที่แล้วได้แล้ว ปัญหาคือทำคนเดียวแล้วไม่มีคนช่วย เซ็นต์ชื่อ นายสมพร นี่คือ ภาพกติกากการประกาศเขต กำหนดเขตท้องที่อำเภอเชียงดาว ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ปี 2520 ที่เห็นเชียงดาวกับแม่แตง นี่คือเขตปฏิรูปทั้งหมดไม่ได้ แยกออกว่านี่คือหมู่บ้าน นี่คือการทำกิน ก็ชัดเจนว่าประกาศคุมแล้วค่อยมาหารเอาออกคำว่าหารออก มันผ่านมาแล้วหารออกไม่ได้ นี่เป็นของบ้านคอนหมู่ 2 คณะกรรมการได้หาข้อมูลร่วมกับ นพค.32 โดยการกีดแนวเขตที่ทำกินที่อยู่อาศัยให้ราษฎรแล้ว โดยประกอบด้วย บ้านแท่นดอกไม้ และ อ.เชียงดาวได้ตกลงเมื่อ ปี 2535 ดัง 36 ราษฎรได้ขอบเขตที่ทำกินอยู่อาศัยจาก นพค. 32 ในส่วนเชียงดาวมันก็มีชี้แจงกัน ? ปัญหามันค่อนข้างที่จะชัดเจนการนำการเข้าสู่การแก้ไขปัญหามันไกลเกินที่ดินมาก แล้วเวลามาพูดคุยกันมันก็ไม่มีใครมาพูดคุยด้วย กรณีกฎหมายของ ? มาพูดคุยแล้วก็หายไปซึ่งเราก็ทำตามหน้าที่เท่าที่มีหน้าที่ แล้วก็ขึ้นอยู่กับว่าเขาจะออกให้หรือไม่ก็อยู่ที่ทางรัฐบาล ปัญหาที่ผ่านมา เอาอาจจะฝากความหวังไว้กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเกินไป ยังมีการแก้ไขปัญหาป่าที่ดินในเขตป่าที่เมืองนะ เมื่อไหร่ไปก็ถามบางที่มันเป็นปัญหาของชาวบ้าน ชาวบ้านจะต้องพักเองบ้างไม่ใช่ว่าโอนให้เขาเสร็จแล้วก็รอว่าเมื่อไหร่จะได้มันก็ไม่ใช่ ชาวบ้านเองก็ต้องมีขบวนการด้วยสำรวจสอบสวนด้วย ถ้ายังงั้นปัญหาก็แก้ไขไม่ได้ เมื่อไหร่ก็มีแต่เอกสาร แล้วคนที่เอาเอกสารนี้ไปยื่น คนเขียนด้วยว่าเป็นใครแต่เวลาไปยื่นไม่พูดไปคุย มันไม่มีใครไป ก็ขอฝากไว้เป็นประเด็นของเชียงดาว เรื่องของที่ดิน ที่

ดินเขตสปก.กับที่ดินในเขตป่าบางส่วน ซึ่งถ้ามีเวลาอาจจะเชิญผู้รู้ ที่เป็นหน่วยงานราชการเองก็
ดี คนทำงานเองก็ตีมาพูดมาคุยแลกเปลี่ยนกันเพื่อจะได้หาทางช่วยกันแก้ไขปัญห

อ.มังกร ชัยชนะดารา

ปัญหาเรื่องที่ดินมันเป็นปัญหายาวแล้วก็ต้องทำความเข้าใจอย่างใช้เวลา เพราะฉะนั้น
เราน่าจำลองเริ่มของตำบลเชียงดาว ปัญหาอะไรที่สามารถคิดว่าจะทำได้ก่อน เป็นอันดับหนึ่ง คือ
เป็นปัญหาสำคัญแล้วคิดว่าทำได้ คุณลักษณะจะเป็นแบบหนึ่งแล้วค่อยเชื่อมโยงไปหาปัญหาที่
สองที่สาม ตัวอย่างเช่น เอาเรื่องป่าชุมชน ซึ่งเคยทำกันบ้างแล้ว จะทำสืบเนื่องต่อไปจะทำอะไร
อย่างไรเอาเป็นปัญหา แล้วก็คนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องป่า โดยทั่วไปมันมักจะไปเชื่อมโยงกับปัญหา
อื่น ๆ ด้วยเท่าที่ดูที่ปรากฏอยู่ในนี้ ที่นี้ก็บอกว่ามีเวทีนี้มีชั้นล่างที่มีป่าหรือไม่มีป่า ตัวนั้นก็
ต้องห่วง เพราะว่าบ้านใครมีป่าก็สามารถที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องได้ ตัวอย่างเช่น ที่ไปเวที ที่ ค.
เวียง อ.พร้าว ปรากฏว่าใน ค.เวียง มันไม่มีป่า เพราะเป็นเขตเทศบาล ทั้งตำบลเลย ก็ปรากฏ
ว่าเขามีปัญหาเฉพาะเรื่องน้ำ ก็คือว่ามีลำน้ำย่อยก็คือแม่โก่น กับสลวง ก็ปรากฏว่ามันอยู่ปลาย
น้ำก็มีปัญหาในฤดูแล้งไม่มีน้ำใช้ แต่ว่ามันก็ทำอะไรไม่ได้ เพราะปัญหามันอยู่ที่ต้นน้ำ เขาก็บอก
ว่าเขาก็ยินดีที่จะเข้าร่วมแก้ปัญหาของเขาโดยที่จะเข้าไปร่วมกลุ่มที่ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับเรื่องป่า
ที่มันอยู่เหนือขึ้นไป เพราะว่ามันจะได้ขับเคลื่อน แก้ปัญหาตัวมันเพราะเขารู้ว่าเขาจะมีน้ำมัน ก็
อยู่ที่จะสร้างอ่างสร้างเขื่อนอย่างเดียว สร้างอ่างสร้างเขื่อนก็มันไม่มีน้ำ ถ้ามันไม่มีน้ำสร้างอ่าง
สร้างเขื่อน มันก็ไม่มีความประโยชน์ เพราะไม่มีน้ำเขาก็มอง เห็นว่าต้องไปร่วมกับกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับ
ป่าชุมชนที่ต้นน้ำ เขาก็ยินดีเป็นกลุ่มผู้หญิงเสียงส่วนใหญ่ เพราะแม่บ้านมาเยอะบอกต่อไป
เลยวันไหน เวลาไหน พร้อมเสนอในคณะ แต่ว่าไว้ที่เหลืบอกเฉพาะบางวันที่เขาว่าง แต่มีเค
นบอกทุกเวลา ที่เขาจะร่วมแก้ปัญหา วันนี้เป็นตัวอย่างว่าถึงบ้านเขาไม่มีป่า แต่เขาก็รู้ว่าปัญหา
เรื่องป่ามันสลับสับกับน้ำ ถ้าจะทำให้บ้านเขามีน้ำใช้ในฤดูแล้งก็ต้องหาทางทำให้ป่ามันสมบูรณ์
เพื่อว่าจะได้เป็นแหล่งของน้ำ แล้วต่อไปถ้ามีความจำเป็นต้องสร้างอ่างก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ว่า
ถ้าสร้างอ่างแล้วมันไม่มีน้ำ น้ำมันก็ไหลลงอ่างมันก็ไม่มีความประโยชน์ เขามองเห็นปัญหาอย่างนี้เขา
ก็ยินดี เราก็เช่นเดียวกัน สมมุติว่าเราจะทำเรื่องป่าชุมชนบ้านเราบ้านไหนที่ไม่มีป่าแต่ว่ามันจะ
สามารถเชื่อมโยงกับบ้านที่มีป่าได้ ก็ต้องเข้ามาร่วมตั้งแต่ต้นอย่างร่วมตั้งแต่เริ่มร่วมเป็น
กรรมการ จะขับเคลื่อนอะไรยังไงก็ทำความเข้าใจกันตั้งแต่ต้น ๆ เพราะเรื่องป่าชุมชนเขาห่วงอยู่
อย่างหนึ่งก็คือว่าเวลาพูดถึงเรื่องนักชุมชนเราก็นึกอย่างเดียวว่าประชุมเสร็จแล้วก็ตั้งคณะ
กรรมการแล้วก็ไปปักป้ายอยู่แนวเขตบอกว่านี่เป็นป่าชุมชนได้แล้ว มันไม่ใช่มันแค่เริ่มต้นแค่
หนึ่งในร้อยของการเริ่มต้นป่าชุมชนเพราะป่าชุมชนสุดท้ายที่สำคัญที่สุดทำอะไรถึงจะให้ชุม
ชนนั้นเห็นความสำคัญของป่าและสร้างกันดูแลรักษาไม่ไปละเมิดกฎกติกาที่ออกไว้ ถ้าทุกคน
เห็นความสำคัญของป่าคนมันก็ไม่ไปละเมิดเมื่อไม่ไปละเมิดแล้วงบประมาณสำคัญไหมมันก็แทบ

จะไม่มีความจำเป็น เพราะว่าทุกคนเข้าใจแล้วว่าป้าชุมชนเราจะช่วยกันดูแลรักษาอย่างไร เช่น จะไปหาเห็ด หาหน่อ ก็เอาเฉพาะแต่กินในครัวเรือน หรือว่ามากกว่านั้นก็กินที่เหลือ เพิ่มมาอีก 2 หาง 3 หาง ก็พออาจจะเอามาขาย แต่ไม่ใช่อย่างแต่ก่อน แต่ก่อนมีหมู่บ้านอื่นเข้าไปเอาหน่อที่บ้านคงเล่นกันที่เป็นจำรวปึกอัฟ เงามาขนาดนั้นแล้วมันจะมีอะไรเหลือ ระยะเวลาให้มันก็จะมีเห็ดโตมันก็จะไม่มีหน่อ อย่างนั้นแหละเป็นปัญหา รุ่งมันจะต้องทำที่ละชั้นทีละตอนกว่าจะให้คนเห็นความสำคัญของป้าชุมชนถามว่าเด็กเข้าไปเกี่ยวไหม เด็กก็เกี่ยวช่อง แม่บ้านก็เกี่ยวช่อง เช่นป่าแห่งหนึ่งที่ลำพูนบ้านทุ่งยาว เขาเอาแม่บ้านเข้าไปร่วมที่จะศึกษาดูว่าในป่าของเรามีพืชอาหารอะไรบ้าง ซึ่งเด็กรุ่นหลังจะไม่รู้จักแล้ว เพราะรุ่นหลังใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับโรงเรียนไม่ได้มีเวลาที่จะติดตามพ่อแม่เข้าไปในป่าคนรุ่นก่อนจะเรียนรู้ภูมิภาคของป่าจากการที่เด็กถ้าเป็นเด็กผู้หญิงก็ตามพ่อแม่เข้าไปหาเห็ดหาหน่อหาพืชผักในป่า ลูกหมอมืองก็ติดตามพ่อไปดูไปรู้จักสมุนไพรต่าง ๆ มันก็รู้คุณค่า แต่ถ้าป่าของเราสามารถทำให้คนว่าไต่บ้านเรามีสมุนไพรชั้นยอดประเภทมากระทึบโรง ชื่อสะพานควายคนเขาก็รู้ว่าไต่คนนี้มักไข นี่พญาเสือโคร่ง คนก็จะรู้จักตามจริงหญ้ายาวชนิด เราบูเอง เรายังไม่รู้จักมันทั้งหมด อาจจะมียารักษาเอ็ดส้อยอยู่ในป่าบ้านเราก็ได้ เพราะมันอาจจะเป็พวกคันทเห็ด ซึ่งคนที่ไม่รู้มากก็ว่าไต่มันอยู่ที่นี้เอง หลงหาไปชะ 7 จังหวัดเลยไม่เจอมานเจอที่อำเภอนี้ ตำบลนี้ ถ้าเรารู้คุณค่าจริง ๆ ก็เกิดประโยชน์ อย่างเขาคเคยมีเรื่องเล่าว่าสมัยพุทธกาลหมอชีวกจะเป็นแพทย์ประจำตัวของพระพุทธเจ้า เขาก็เล่าตำนานว่าสมัยแก่เรียนเป็นหมอ อาจารย์ที่สอนก็บอกว่าเขาอย่างนี้ก่อนจะจบให้เดินทางจากจุดนี้ไปอีกจุดหนึ่งแล้วกลับมาจะถามคำถาม ก็ถามคำเดียวบอกว่า บอกมาซิว่ามีพืชอะไรบ้าง มีต้นไม้อะไรบ้างที่ไม่สามารถใช้เป็นยาได้ หมอตอบว่าไม่มี ทุกอย่างเป็นยาหมด แสดงว่าเขารู้แล้วต้นอะไรให้ทำอะไรยังงี้ แต่เราทุกอย่างถามหมด เพราะเราไม่รู้คุณค่า เพราะฉะนั้นเช่นเดียวกันถ้าเรารู้คุณค่าของป่ามันก็บอกว่าป่าเรานอกจากเป็นแหล่งต้นน้ำแล้ว มันยังเป็นพืชสมุนไพร มีตัวยา มีอาหาร การจะทำให้คนเรียนรู้แบบนี้ได้ มันต้องไปจากมีคนริเริ่ม แล้วก็มีคนนั้นองค์ความรู้เก่าซึ่งมันหายไป เดี่ยวนี้รู้สึกว่ามีผู้หญิง รุ่น 20 ปี หลายคนไม่รู้อะไร กินอะไรเข้าไปก็ไม่รู้ว่ากินอะไรเข้าไป มันก็ไม่ค่อยรู้คุณค่าที่แท้จริง การจะทำอะไรอย่างนี้มันก็ต้องใช้เวลา นี่แหละการที่ทำให้ป่ามันฟื้นกลับที่ได้ก็ต้องเห็น ไม่ใช่แค่ว่ามีป้ายที่ปักเขตเขียนแผนที่แล้ว เขียนกฎกติกาแล้วบอกบ้านเรามีป่าชุมชนแล้วไม่ใช่ เพราะว่าคนมันจะไม่เกิดสำนึก ว่าป่าบ้านเราเขาทำอย่างไร มันมีคุณค่าอย่างไร นอกเหนือจากเป็นแหล่งที่จะดูดซับน้ำเอาไว้ยามฤดูแล้ง อย่างเขาบอกว่าหมอบริเวณเขาบอกว่า คุณลองไปขุดต้นไม้ใหญ่ ๆ ดูซิถ้าใครไปขุดต้นไม้ใหญ่ให้มันเสร็จ รากของมันงามาค่อมันยาวเท่าไร เป็นสิบกิโล ทั้งรากใหญ่รากน้อย เรามาต่อกันรากแต่ละรากมันดูดซับน้ำไว้ ทั้งในยามฝนตกมันก็ดูดซับน้ำให้ชะลอ ยามหน้าแล้ง รากมันก็จะระบายน้ำขึ้นข้างบนไปปล่อย ทำให้อากาศมีความชุ่มชื้น และขณะเดียวกันเมื่อเราปล่อยน้ำออกมาตามดินสังเกตน้ำค่อย ๆ ปล่อยระบายออก เพราะฉะนั้นสมัยก่อนที่มีป่าเยอะมากก็ไม่รู้สึกว่าเป็นไม้แห้ง ๆ เดี่ยวนี้

หน้าแล้งลองคิดป่าไปเรื่อย ๆ ดินหน้าแล้วมันแตกเพราะมันไม่มีน้ำอยู่ในพื้นดิน น้ำบาดาลดูดลงไปก็ไม่เจอเพราะมันก็ลึกลงไปเรื่อย ๆ มันจะสัมพันธ์กันหมด เพราะฉะนั้นมันถึงบอกว่าจะลองทำ ทำไปอย่างต่อเนื่องยาวนานแล้วก็ต้องทำความเข้าใจที่แท้จริงของมัน ป่าชุมชนมันถึงจะเกิดได้ นี่ผากเป็นประเด็นไว้ เพราะว่าหลายคนมักจะไปมองเขาบ้านเราก็มีการทำป่าชุมชนแล้ว บ้านเราก็ไปปักค่ายแล้ว ประชุมชาวบ้านแล้วบอกว่าดึกามีบ้านมีป่าชุมชนแล้ว ถ้าทำแค่นี้แล้วก็พอมีกฎหมายออกมาเขาบอกไม่พลาด? ไม่พอที่จะผ่านซึ่งคอนทักนี้ เกี่ยวกับป่าชุมชน เคียโอพารเขาจะมีแบบสำรวจแบบสอบถามให้ตอบสำหรับหมู่บ้านที่มีป่าชุมชน ฉะนั้นของเรานี้วันนี้เอาแต่เพียงว่าตกลงเอาเขตของด.เชียงดาว เท่าที่ฟังรายงานแล้วเราคิดว่าเราจะเริ่มที่ประเด็นปัญหาไหนที่คิดว่ามีหมู่บ้านต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมประเด็นเรื่องที่ดินก็เป็นประเด็นหนึ่ง แต่ว่ามันเป็นประเด็นที่จะขับเคลื่อนแทนที่เอาเรื่องที่ดินก็เอาแค่ขอรายชื่อคน ซึ่งส่วนหนึ่งก็มีอยู่แล้วที่พ่อหลวงวิสุตย์ได้เป็นประธาน ซึ่งเขาก็มีส่วนนั้นแล้วก็ต้องทำกันไปซึ่งมันก็จะต้องต่อเนื่องกันไป แต่เอาว่าเอาคนที่มานั่งอยู่ในที่นี้ ที่หลังจากนำเสนอกันไปแล้ว คิดว่าตำบลเชียงดาวเรามีปัญหาแรกที่เกี่ยวกับดินน้ำป่าก็อยากจะทำร่วมกันก่อนในลักษณะอะไร อะไรที่เป็นปัญหาแรก ที่มี 1 เพื่อที่ดินทำกิน คุณอัมพร อยู่หมู่ 2 เรื่องป่าชุมชนเลย ๆ แต่ที่เขาเห็นว่าป่าชุมชนตำบลเพราะว่าหมู่ 2 หมู่ 15 ให้มีป่ากับเขาก็อยากจะให้เกิดภาพอีกลักษณะหนึ่งคือแทนที่จะเป็นป่าชุมชนของหมู่บ้านที่อยากจะได้ป่าชุมชนตำบลท่านอื่นมีเรื่องอื่นอีกไหมที่เห็นว่าเป็นปัญหาที่เราสนใจแล้วก็คิดว่าเป็นปัญหาสำคัญจะทำงานกันอยากร่วมกันใน ด.เชียงดาว ที่ดินทำกิน ป่าชุมชน แล้วมีอย่างอีกไหม ม่วงฉ่องนี้ไม่มีความรู้สึกว่าย่างข้างนี้มันจะมีปัญหา คิดว่าจะมีไหม ได้ถามพ่อหลวงอาทิตย์หมู่ 4 ก็ว่ามันมีปัญหาแล้ว เพราะว่ามันไม่ว่าช่วงไหนที่จะมีปัญหา เราลองไปดูซิไปดูคอนกรีต ตัวคอนกรีตที่เป็นฐานของอุยกายว่ามันสูงกี่เมตร ระดับแนวบนของกริตมันเป็นแนวไหนของหลัก

ชาวบ้าน

นี่ก็มีปัญหาเขาก็กำลังนำท่วมที่ดิน แล้วก็ต้องการให้เขาซื้อหมดแล้วเขาซื้อไม่ยอดเขาซื้อไปแค่ครึ่งหนึ่งแล้วที่ดินก็จะเหลือครึ่งหนึ่งแกอยากให้เราซื้อหมดนี่คือปัญหาของแกตอนนี้ถ้ามันจะแห้งหรือไม่มันก็ยังไม่เกิดขึ้น ถ้ามันเกิดขึ้นมา ที่หลังกลุ่มน้ำมันเกิดแห้งขึ้นมา หลังฝู่มฝายบางขึ้นมาหรือว่าฝายวังได้ เกิดมันแห้งขึ้นมาที่นี้จะเดือดร้อนมากแต่เขาบอกว่าน้ำจะเลี้ยงฝายตลอด ถ้าเกิดว่ามันไปแล้วไฟจริง อันนี้ต้องทำความเข้าใจเขาว่าฝายยาง มันก็เหมือนฝายวังไฮทุกอย่างสมบูรณ์อย่างน้ำตื้นเขิน ถ้าหน้าฝนทางลมมันก็จะวิ่งตามธรรมชาติ แต่หน้าแล้งน้ำปิงเรามามันก็ไหลตลอด แต่มันจะน้อยลง คือถ้าเขาพองตัวยางขึ้นน้ำปิงมันไหลลงมาดินเลย ๆ เหมือนธรรมชาติ เพียงแต่ว่าต้องการให้น้ำฤดูแล้งมันมากก็เก็บแต่ไหลโดยธรรมชาติไม่ได้ก็เก็บน้ำส่วนไหนไว้ แต่ถ้าฤดูฝนมา มันก็ไหลแรงน้ำปองมันไหลแรงเขาก็จะกันไว้เขาจะแพบ

ตัวยางไว้มันก็เหมือนฝ้ายยาง ขรรษชาติ เพียงแต่ว่าฤดูแล้วตีวงการให้น้ำมันเยอะกว่าฤดูฝน เขาก็จะปล่อยไหลเหมือนฝ้ายฝองไซ

อาจารย์มังกร ชัยชนะดารา

ที่คุณอัมพรพูดถึงหมายถึงตามที่เรารู้จักจากข่าวสารข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของโครงการ ตัวปัญหายังมองไม่เห็น ประเด็นสำคัญก็อย่างที่หนานสุขพูด รอให้มันเกิดปัญหาก่อนจึงค่อยมาช่วยกันแก้กันที่ตึกคือ คิดล่วงหน้าเสียอย่าให้มันเกิดปัญหา เพราะเวลามันเกิดปัญหามันแก้ยาก แต่ที่นี้เราไม่สนใจหรือว่าเราอยากเรียนรู้ต้องทันปัญหาที่มันจะเกิดขึ้นตามมา ตัวอย่างเช่น สมมุติว่าเรามีสำน้ำสายย่อยเราก็จะมีฝ้ายไปตอกหลักฝ้ายเดิมที่เราไปทำมาส่วนใหญ่มันไม่ค่อยมีปัญหาฝ้ายเดิม ๆ คือหมายความว่าในแง่ของน้ำมันไม่มีปัญหามันมีปัญหาเฉพาะเหนือ ต้องซ่อมฝ้ายย่อยกับเปลือกเพราะเมื่อก่อนใช้ไม้ไปลงแรงเอากระสอบมาถมมาซ่อมฝ้ายนี่คือปัญหา ในที่สุดชาวบ้านก็จะต้องแก้ปัญหาโดยบอกให้กรมชลมาสร้างเขื่อนคอนกรีต แล้วปัญหาก็คงแรกก็ก็คิดเรียบร้อยเพราะว่ากรมชลมีความรู้ความเข้าใจ แล้วสุดท้ายเขื่อนคอนกรีตที่มีทั้งหมดมีสัก 10 เขื่อน แล้วถามว่าใช้ได้ทั้ง 10 เขื่อนหรือเปล่ามันก็จะเกิดปัญหาคตามมา ซึ่งในนี้ก็บอกมาเรียนรู้หลังที่มันมีปัญหาแล้วแต่ที่นี้เรายังไม่เห็นปัญหามันเรายังไม่เกิด ไม่สนใจจะไปเรียนรู้ เอาความรู้เหล่านั้นมาแก้ตัวเอง ตัวอย่างอย่างที่ทุ่งข้าวพวงก็มีฝ้ายคอนกรีตทั้งหลายฝ้ายเฉพาะใน ลักษณะฝ้ายคอนกรีตมันไม่เหมือนกับบางฝ้ายมันก็เช่นช่องระบายมันเป็นลักษณะหนึ่ง แต่ทำไปไม่เหมือนกันมันก็อาจจะพอแก้ปัญหาร่องดินมูล ทวายมูล หน้าฝ้ายได้ แต่หลายฝ้ายถ้าใช้ไประยะหนึ่งดินมันมูลแล้วก็ทำประโยชน์อะไรไม่ได้เลย เขื่อนคอนกรีตหรือฝ้ายนั้น แต่ว่าถ้าชาวบ้านรวมตัวกันศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือแก้ฝ้ายผู้มีความรู้ในเรื่องฝ้ายถ้าเอาจุดเนของฝ้าย ตอกหลักมาประยุกต์ใช้กับเขื่อนหรือฝ้ายคอนกรีตของราชการ มันอาจจะเพราะว่าออกแบบใหม่ มันอาจจะได้ฝ้ายคอนกรีตที่แก้ปัญหาได้หมดก็ได้ไม่แน่ เข้อยากจะให้ในท้องถิ่นมีคนใดมีความรู้เก่า ๆ เอามาเชื่อมร้อยกับความรู้ใหม่ ๆ เพราะว่าราชการในอดีต แต่ปวงชนในอดีตเขาไม่สนใจก็ระบุมิปัญญาชาวบ้านที่ผ่านมามีในอดีตเขาไม่เคยคิดว่าจะต้องมาขอความรู้จากชาวบ้านเพื่อเอาไปออกแบบฝ้ายคอนกรีตให้มันสอดคล้องกับท้องถิ่น เขาจะสนใจอย่างเดียวราชการเนี่ย สนใจว่าดีแล้วมีโครงการดูซิว่าโครงการนี้มันได้เงินเท่าไรหรือตัวอย่างเช่น ทุ่งหลุมมาขออยากจะทำทำถนนช่วงจากบ้านดงไปเชื่อมคอนกรีตตรงนั้นมันเป็นลูกรังก็ต้องการแค่นั้นแหละ หกร้อยกว่า เมตร แต่ว่า อ.บ.จ. บอกไม่เอาหกร้อยกว่าเมตรมันน้อยผลจะให้ 1 กิโลเมตรเพราะ 1 กิโลเมตรมี 1 ด้านบาท ผมต้องการรวม 1 ด้านบาท เพราะฉะนั้นจะไปทับคอนกรีตก็ไม่เป็นไร แต่เรามาถึงถึงการสูญเสีย สูญเสียว่าถ้าเขาทำหกร้อยเมตรแล้วก็ย้ายไปทำที่จุดอื่นให้มันได้อีก 400 เมตรทุ่งหลุมจะได้ถนนประหยัคงบประมาณ อ.บ.ค.ไปได้เท่าเท่าไรหลายปีเพราะ อ.บ.ค.ทำอย่างเก่งก็ไม่เกิน 200 เมตรต่อปี มันประหยัคงบแต่เขาก็ไม่ยอมทำ เพราะว่ามันเป็นโครงการที่จะต้องเชื่อม

ยาว แต่ที่เฝ้าถามความจำยอมของชาวบ้านเป็นอย่างไร เขาจะเบียดสิทธิทางอ้อมะยังงี้ก็ไม่ใช่เงินเราเพราะฉะนั้นก็เอาไว้ก่อน 1 กิโลกรัม 1 กิโลกรัม สมมุติว่าถ้าผมไม่ต่อต้านอะไรจะเกิดขึ้นกับผม ชาวบ้านก็ตำผม ก็บอกว่าเขาจะเอาถนนลาดยางมาให้ก็ไปเอาไปขัดขวางเขาเสียก็เพราะหวั่นอีกมันก็รวบไม่ได้ มันมาละเมิด ถามว่าเราอี๊ดอี๊ดไหม เราก็อี๊ดอี๊ดกับบอกพวกเรายังไม่ได้ก็เอาเป็นว่าต่อจากคอนกรีตเหนือขึ้นมาทางบ้านคงแล้วก็ข้ามย้ายมาเส้นนี้ก็ได้ เขาบอกว่ามีถนนไขว้ข้างทางถึว่ามี 2 เส้นเราก็ถามอยู่อย่างนี้ เขาก็ไปลาดโอเราทับไป โอเราทับไปบางที่มันผิดกฎหมายนะ ผิดกฎหมายในแง่ที่ว่าถนน อ.บ.ค. หายไปดูซิถามว่าถนนคอนกรีต อ.บ.ค. อยู่ไหนไม่มีมันเส้นนั้นมันถูกทับหมดแล้วกลายเป็นถนนลาดยางไปแล้ว ตามหลักก็คือไม่ได้ แต่มันก็เกิดภาระอีกเช่นเดียวกันถามว่าฝ่ายผางเขาไม่ได้ทำทันทีใช่ไหม ตั้งแต่สมัยคุณเจริญ เขารับประยูร เป็นรัฐมนตรีเป็นเวลาตั้งเกือบ 20 ปี กว่าจะมาทำการก่อสร้างแล้วเป็นงบเท่าไรงบถึงร้อยแปดสิบล้านกว่าล้าน งบวันนั้นถ้าเกิดมันไม่สามารถจะตอบสนองประโยชน์ของการกักเก็บน้ำเพื่อการใช้ทางการเกษตรทางใต้ฝ่ายใต้เท่าที่เขากำหนดไว้ใครเสียหายถ้าเราคิดแบบทั่วไปไม่เห็นมีใครเสียหายเลยเงินก็อยู่ในกระเป๋ารเรา ใช้เงินร้อยแปดสิบล้านกว่าล้านถ้ามาเฉลี่ยให้ อ.บ.ค. เชียงดาว อ.บ.ค. สามารถหรือในท้องถิ่นสามารถเอาไปพัฒนาอะไรต่าง ๆ ได้ตั้งเท่าไรคิดไฟกิ่งทุกหมู่บ้าน สร้างอาคารโรงเรียนได้ก็หลังเราต้องคิดอย่างนี้จะแก้ปัญหาอื่น ๆ น้ำประปาบ้านเรามันก็ไม่มีปัญหา สร้างมันชนิดประปาใหญ่ ชนิดสิบล้านไปเลย ใช้ได้สองบ้านสบาย ๆ ต่อไปถึงบ้านทุ่งละครหรือบ้านหัวทุ่งก็ยังได้เห็นใหม่จากเงินอันนี้ อันนี้มันจะเริ่มจากท้องถิ่นต้องใส่ใจแล้วก็ร่วมคิดร่วมนึกถึงปัญหาเหล่านี้ ไม่จำเป็นประมาณที่มันทุ่มลงมาบิหนึ่งตั้งหลายหมื่นล้าน มันเหมือนตักน้ำพริกละลายแม่น้ำ มันไม่เกิดประโยชน์หรือเกิดประโยชน์น้อยมันไม่คุ้มค่า แต่ที่นี้บอกความประสงค์จริง ๆ ของฝ่ายวังโฮ เขาต้องการแต่เพียงว่าทำยังไงให้ฝ่ายวังโฮมันไม่ต้องซ่อมทุกปีแต่ว่าการใช้ประโยชน์ยังใช้อยู่เหมือนเดิม คือสามารถมีน้ำผ่านลำเหมืองเข้ามาบ้านคงผ่านม่วงข้อง บ้านคง ทุ่งหลุกได้ในพื้นที่เกษตรเท่าเดิมสมมุติว่าคิดอย่างนี้ แล้วชาวบ้านรวมตัวกันจริงจัง มันก็อาจจะใช้งบแค่ 10 ล้านเห็นใหม่่ว่าความต่างมันเกิดความว่าอย่างนี้เป็นปัญหาไหม ถ้าเราไม่เห็นเราก็มันไม่มีปัญหาแต่ถ้าเราเห็น เราก็บอกใช้สิบล้านกับร้อยแปดสิบล้าน แล้วมันได้ประโยชน์เท่ากันเราต้องกลับมาคิดสิ่งเหล่านี้ใหม่ แต่ก่อนเราไม่ได้คิดอย่างนี้ แต่ก่อนเราคิดว่าปัญหาของเราโยนให้ผู้อื่นแก้ คนอื่นเขาจะเองบที่ไหนมาแก้ต้องไปทุจริตคอร์รัปชั่นก็เรื่องของเขาแต่ที่นี้รัฐธรรมนูญเขาบอกให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทุกส่วน ๆ ทั้งเรื่องการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สาธารณสุขต่าง ๆ ก็เข้ามาส่วนร่วมหมด ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วเงินที่มันลงมาทำให้ประเทศเราเจริญเพราะอะไร เพราะเงินหมื่นล้านมันลงมาเป็นประโยชน์กับชาวบ้านอยู่แต่สมมุติว่าพันล้านเราเสียหายถึงเก้าพันล้าน ให้เก้าพันล้านมันเป็นประโยชน์ไม่เฉพาะตัวเราเป็นประโยชน์ต่อลูกหลานเราด้วยในอนาคต

นายโอสถ อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

อันนี้ฝ่ายวังไฮเหนือฝ่ายวังไฮนี้ก็ฝ่ายผาง สร้างประมาณปี 42-43 จะเสร็จปี 47 ฝ่ายยางนี้กรมส่งเสริมพลังงานกระทรวงวิทยาศาสตร์ เมื่อปี 2542 ฟ้องบ้านแม่วังน้องได้เดินทางไปประชุมคนที่โรงแรมเพชรอินทร์ ค่อย้านเงื่อนไขเงินกู้ของ A.D.B. A.D.B. คือแหล่ง จากต่างชาติเป็นธนาคารพัฒนาเอเชีย ของประเทศญี่ปุ่น A.D.B. กับระหว่างไทยไปขอกู้เงินของ A.D.B. มาจำนวนหนึ่งหกร้อยล้านเหรียญสหรัฐตามเอกสาร กู้มาเพื่องานปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ปราบกว่า A.D.B. ตั้งเงื่อนไขให้ประเทศไทยอยู่ 2-3 เรื่องซึ่งตอนนี้เป็นไปแล้วสองเรื่อง เรื่องหนึ่งก็ยังไม่ มี ทาง A.D.B. บอกว่าประเทศไทยจะต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างเกษตรใหม่ ทราบทั่วว่าการปรับเปลี่ยน ธกส. เรียกว่าการปฏิรูป ธกส.ใหม่ ปี 2545 ธกส.เปลี่ยนชื่อการธนาคารเพื่อการเกษตรไปเป็นธนาคารเพื่อ...? แต่ใช้ตัวย่อ ธกส. อยู่ก็คือหนึ่งการเงินของ A.B.B. แล้ว ไม่ใช่เป็นธนาคารเพื่อการเกษตรแล้วอันที่ 2 ประเทศไทยจะต้องมีการออกกฎหมายขึ้นมากฎหมายนี้ก็เพราะว่ากฎหมายน้ำ โดยนิยามกฎหมายน้ำหมายถึงว่าน้ำเป็นของรัฐการจะออกกฎหมายน้ำได้จะต้องมีกระทรวงมีสังกัดมีที่มาที่ไปประเทศมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการปฏิรูปราชการ 1 ตุลาคม 45 มีกระทรวงขึ้นมากกระทรวงหนึ่ง คือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในกระทรวงทรัพยากรมีกรมอยู่หนึ่งกรม น้ำ มีแล้ว กรมน้ำตั้งขึ้นมาเพื่อที่จะทำกฎหมายน้ำออกมาเขาเรียกว่า พ.ร.บ.น้ำ ทำขึ้นมาเพื่อจะให้หนึ่งน้ำเป็นของรัฐ ต้องเขาบอกว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้ น้ำฟุ่มเฟือย ต้องมีการควบคุมและจำกัดการใช้ น้ำ หมายถึงว่าในระบบอุตสาหกรรมเป็นตามที่มี ? ในอุตสาหกรรมมีการผลิตอย่างใหญ่ในภาคกลาง พวกนี้คุณจะต้องออกกฎหมายจัดเก็บค่าน้ำให้บริษัทให้เงินค่าน้ำ ปัญหา อุทยาน รีสอร์ท อุตสาหกรรม จ่ายค่าน้ำคืนให้ อันที่สองระบบเกษตรกรรมเป็นปัญหาอยู่ตอนนี้ เพราะว่าในเรื่องการจัดเก็บค่าน้ำมันรวมไปยังภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ถ้าไม่ลงภาคเกษตรกรรมไม่มีปัญหา ตอนนี้ก็คือน้ำยังมีการพูดคุยกันอยู่ แต่ความคืบหน้ายังไม่รู้ ก็มีแล้วกรมน้ำแล้วตอนนี้ พรบ.น้ำเตรียมจะออกแล้ว หมายถึง ว่ากรณีการก่อสร้างที่เป็นงบประมาณหลังปี 2546 ก็คือว่าตั้งแต่เดือน ปีนี้เป็นต้นไปเป็นงบประมาณปี 2546 ตั้งแต่กันยายนถึงตุลาคม ปี 2547 ตกอยู่ในเงื่อนไขของเงินกู้ ABB. หมายความว่าถ้าสร้างอะไรมาแล้ว หนึ่งชุมชนต้องคืนทุนการใช้ทรัพยากรต้องคืนให้กับรัฐ แต่ถ้าใครไม่เป็นคนเก็บ รัฐจะมีการจ้างบริษัทที่รักษาโดยจ้างให้บริษัทเอกชนมาเป็นคนดำเนินการ มาจัดการสัมปทาน ระบบหนึ่ง อันที่สองได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำมาชุดหนึ่ง คณะกรรมการลุ่มน้ำปิงนี้คือตั้งมาแล้วที่สิ้นน้ำเงินตั้งแต่บริเวณแม่เตาะไปถึงแม่ฮ้อที่ทางซ้ายมือ ไม่ใช่ที่ชาวบ้านเป็นที่นายทุนหมดแล้ว แล้วเป็นที่นายทุนระดับรัฐมนตรีช่วยรัฐมนตรีว่าการของประเทศไทยหมดเลย เขียนรายนี้คือ ฝ่ายยาวแก่ทำเป็นฝ่ายประตูหิน 7 ชั้น เท่าที่ดูแล้วมันเป็นฝ่ายยาว ก่อนที่จะถือฤกษ์แฉเปิดน้ำ กรมชลบอกว่าจะให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแล กรรมการไม่มีปัญหา ชาวบ้านเราแต่คนที่ถือฤกษ์แฉที่เปิดประตูเข้าไปแล้วเปิดน้ำ คือเจ้าหน้าที่ของเขา ถ้ากรรมการให้เปิด

เขาก็ไม่มีกุญแจจะเปิดยังไง ถ้าเข้าไปก็ทำลายของราชการ เขาก็บอกว่าจะยกให้ชาวบ้านดูแล แต่....? มันเกิดบ้านพักขึ้นมาเกือบ 10 หลังแล้ว เป็นบ้านพักของเจ้าหน้าที่หมดแล้ว ใครบอกว่า ความ....? โอนให้ของ อบต. ก็โอนให้กรมชลประทาน ถ้าโอนให้ อบต. แต่คนถือกุญแจ ต้องเป็น อบต. ถือเป็นคนของเขาถือ คาย เขาจะเปิดปิดเมื่อไหร่ก็ได้ อันนี้ป่าไม้ว้า ไม่ได้ชัดขวางไม่ได้ชัด แยังแค่ข้อมูลต้องเอามาแลกกันการนี้ถ้ารู้อย่างเดียวมันก็เป็นอย่างเดียว ถ้ารู้หลายอย่างมันก็รวม กันแล้วก็จะได้วางแผนได้ถูก

ชาวบ้าน

แต่ตอนนี้ปัญหาที่ชาวบ้านถามว่า ทำด่างน้ำดำผ่านทวงม่วงช่องก็ผ่านไซ้ใหม่ ?

นายโสมสาร อ่องพะ

ถ้าผ่านม่วงช่องก็เลาะเส้นเก่าเลาะริมเหมืองน้ำ นี่จะไม่มีประโยชน์? การเวรคืนที่นาไม่ ได้ระบุไว้ในแผน 3.ถ้าลากไปทางนี้ก็เป็นคลองส่งน้ำแล้วก็คนที่ใช้น้ำไม่ใช่เป็นคนบ้านเราเป็น ที่ของคนแถวนี้ดึงน้ำขึ้นไปใช้ได้หมด

อ.มังกร ชัยชนะดารา

อีกประเด็นหนึ่ง เรื่องที่ สปก. โดยเฉพาะกรณีของบ้านทุ่งหลุก แม่เตาะ ถามว่าก่อนที่จะ เป็นพื้นที่ สปก. มันก็เรียกร้องกันมานานที่ยากจะได้เอกสารสิทธิ แต่สุดท้ายเขาจัดที่เหล่านั้น เป็นที่ สปก. เพราะเหตุผลอะไรแน่ เหตุผลมันคล้าย ๆ กับถนนเส้นทางทุ่งหลุกขึ้นไปผาสายถาม ว่าเขาทำเพื่อชาวเขาจริงหรือไม่ทำดีเหลือเกิน ซึ่งยังไม่มีคำตอบ แต่เป็นที่น่าสงสัยและความรู้ สึกที่ชุมชนท้องถิ่น หรือชาวบ้านควรจะทำก็คือ พยายามสงสัยเพราะความสงสัยมันจะเป็นการ รักษาผลประโยชน์ ผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่บังเอิญเราไม่เห็นทางตรง แต่เขาคิด ว่าเออไม่ใช่เงินเรา มันเป็นเงินหลวง เราจะแยกอย่างนี้ แล้วถามว่าเงินหลวงมาจากไหนก็ไป จากกระเป๋าร้านนั้นแหละ ไปตรงบ้าง ไปอ้อมบ้าง ไปอ้อมก็ตัวอย่างเช่นไปซื้อสินค้าแล้วมีภาษีมูลค่า เพิ่ม ทางตรงก็อย่างเช่นภาษีรายได้ส่วนบุคคลอย่างข้าราชการก็หัก ใครได้รับค่าจ้างมาก ๆ ก็ หัก ณ ที่จ่าย อย่างนี้เรียกทางตรง แล้วสุดท้ายที่เหล่านั้นสุดท้ายจะอยู่ในมือเกษตรกรเท่าไรก็ ต้องดูต่อ หรือแม้กระทั่งข้อมูลสุดท้ายที่ได้รับมาจากเกษตรอำเภอ เมื่อประมาณ 4 ปีที่แล้ว เขา ว่ารู้หรือเปล่าว่าที่ทุ่งหลุกมันมี สปก.....แปลง แปลงหนึ่งเขาจัดเสร็จแล้ว แต่อีกแปลงมีอยู่เขา ไม่บอกที่ตรงไหน แต่ถ้าเข้าใจจริง ๆ เป็นเส้นที่ของทุ่งหลุกกับแม่เตาะไม่รู้แปลงไหน แล้ว แปลงตรงนั้นทำไม จนบัดนี้ยังไม่มีการจัดสรรให้มันเป็นที่ สปก. เหตุมันตัวไหนกันแน่พื้นที่ใคร หรือต้องรอให้มีคนไปกว้านซื้อจนเรียบร้อยหมดแล้ว ถึงจะมาจัดเป็นที่ สปก. ก็เป็นประเด็นที่ว่า ทำไม เรื่องที่ดินทำกินอะไรทั้งหลายมันไม่ใช่เขาเราอยากจะได้เอกสารสิทธิ อย่างที่เป็นอยู่ทุกวัน

นี่ มันรวมไปถึงเรื่องที่เราต้องติดตามข่าวสาร เรียนรู้แล้วสุดท้ายรักษาประโยชน์ สมมุติว่ารัฐจะ
มาจัดที่บริเวณนั้น พื้นที่ สปก. ด้วยเจตจำนงค์ที่จะให้ประโยชน์มาตกกับชาวบ้านจริง อันนี้มันไม่
มีปัญหาชาวบ้านเขาไปบุกเบิกทำที่ทำกินไว้คนละหลาย ๆ ปี ส่วนใหญ่มันจะเป็นแปลงเล็ก ไม่
ใช่แปลงใหญ่ ที่ รพก.เดิมที่ทุ่งหลุก เตียนนี้ก็รวมที่ผาหลายด้วย ลองไปดูเถอะมันเป็นอนิสงที่โชคดี
ของชาวเขาเลย เฝ้าลืขอมมีคนหนึ่ง 30 ไร่ 40 ไร่ อันนั้นแหละเป็นอนิสง เพราะพวกนั้นไม่เคยคิด
ว่าบุกเบิกแล้วจะได้เอกสารสิทธิหรอก แต่บังเอิญมันโชคดีพลอยได้ตามไปด้วย เขาก็เลยสบาย
ไปในขณะที่คนท้องถิ่นแท้ ๆ ได้กันอย่างเก่งก็ 10 ไร่ คนที่ได้มากหน่อยก็กว่านั้นแล้วก็มีที่บาง
แปลงกลายเป็นสิทธิของข้าราชการซึ่งโดยหลักไม่มีสิทธิ์ มีชื่อปลัดอำเภอบางคนในบางแปลง อย่าง
นี้ก็ได้ไม่ได้ทำประโยชน์อะไรเป็นที่ทิ้งลูกวังนี้เฉพาะที่ดูแบบผิวเผิน เพราะฉะนั้นคนทุ่งหลุกกับแม่
เตอะน่าจะติดตาม ว่ามันแปลงไหน พื้นที่มันตรงไหน แล้วมันเป็นของใครบ้างในบริเวณนั้น เพื่อ
ที่จะให้ประโยชน์มันตกอยู่กับชาวบ้าน เพราะสุดท้ายแล้วมันจะเป็นที่ของคนอื่นไปหมด เามา
ทำไม สปก. มันไม่มีประโยชน์เขาก็สวมรอยเฉย ๆ นี่ก็ฝากไว้ บังเอิญเวทีของเราทำอะไรไม่ถึง
เพราะเขาบอกแล้วว่าเวทีของเราโครงการของเรา เรามุ่งว่ามันมีปัญหา เราเห็นปัญหาแล้วเราได้
ใจที่อยากจะร่วมกันแก้ไขตอนนี้เท่าที่จับประเด็นได้ ประเด็นที่จะต้องขับเคลื่อนต่อ คือ เรื่องฝ่าย
บางก็ยังเป็นเรื่องที่ก้ำกึ่งกันอยู่ ก็อาจจะไปหาคนที่เขาใส่ใจ อาจจะดูว่าถ้าเป็นไปได้ก็หยิบ
ประเด็น นี้มาเป็นประเด็นศึกษาประเด็นหนึ่ง แต่ในเวทีนี้ไม่มีใครหยิบยกมา ม่วงจ้องก็ไม่เดือด
ร้อนหมู่ 7 บ้านคอนก็ไม่ได้เดือดร้อน เพราะได้รับการเวนคืนที่ดินอย่างถูกต้องแล้ว ก็มีคนที่เดือด
ร้อนแล้วไปอยู่ หมู่ 4 ฟอหลวงอาทิตย์ เขามีที่อยู่ถาวรนั้นก็เป็นที่เดือดร้อนของบุคคล แต่ใน
ลักษณะของหน้าหมู่บ้านของส่วนรวมมัน ยังมีอยู่เพียงแต่ว่าเรายังไม่พบเราค่อยว่ากันทีหลังอีกที
แต่ตอนนี้เอาเรื่องที่ดิน ทำกิน เรื่องป่าชุมชน แล้วมีประเด็นอื่นไหมถ้าไม่มีจะได้รวมลึกไปนิด
หนึ่ง เราก็ไม่ได้ดูว่าสำน้ำสายย่อยต่าง ๆ ของพื้นที่ ต.เชียงดาว ที่มีฝ่ายปัจจุบันมันมีปัญหา
อะไรอย่างไร จะร่วมกันแก้ไขอย่างไรเพื่อสืบทอดถ้าเราเรียนรู้ปัญหาไม่ใช่ว่าอยู่ ๆ ก็บอกว่า
อยากจะให้ชุมชนเราสร้างเขื่อนมาสร้างฝายคอนกรีต ถ้าสุดท้ายชาวบ้านบอกอยากได้ฝาย
คอนกรีตแต่ก็น่าจะรู้ก่อนว่าฝายคอนกรีตแบบไหนที่ชาวบ้านต้องการเพื่อเราจะได้ประโยชน์ไม่
ใช่บอกว่าต้องการอันนี้โยกให้สำน้ำมันแค่กว้าง 20 เมตร ฝายมันก็อาจจะบานไปใหญ่โต เพราะ
ต้องการใช้บังคับลำน้ำจริง ๆ แล้วชาวบ้านแก้ปัญหาได้ใช้บังคับสองลำก็พอแล้ว อย่างนี้ก็แก้ปัญหา
อย่างนี้เราก็จะสูญเสียประโยชน์อยากให้มองในแง่ไหน ไม่ทราบว่ามีไหมเรื่องน้ำเรื่องเหมืองฝาย
มีใครยกปัญหามั้ย เวทีนี้บังเอิญมันไม่ครบทุกหมู่บ้านก็ขึ้นกระดานไว้สองปัญหา ปัญหาที่หนึ่ง
เรื่องที่ดินทำกินอันนี้มันเป็นเรื่องพูดกันยาวก็เอาไว้ขับเคลื่อนในเวทีที่มันมีกลุ่มอยู่แล้ว อันนั้นก็
จะขับเคลื่อนต่ออาจจะหลายท่านที่ต้องเกี่ยวข้อง แต่ที่ชัด ๆ ก็คือเรื่องป่าชุมชนก็มีผู้ยกปัญหา
ว่าป่าชุมชนในพื้นที่ ต.เชียงดาวก็ทำกันแล้วหลายหมู่บ้าน แต่ว่าแนวคิดของ ต.เชียงดาว มักจะ
พูดกันใน อ.บ.ค.ส่วนหนึ่งว่าอยากจะให้มันเกิดมาสุดท้าย เป็นป่าชุมชนของหมู่บ้านต่าง ๆ แต่

สุดท้ายมันเป็นภาพรวมของป่าชุมชน ค.เชียงดาว ถ้าออกมาอย่างนี้ได้การใช้บ อ.บ.ค. มันจะง่ายเพราะว่าไม่ต้องไปเลี้ยงกันคืออย่างนี้ทุกวันมันที่อยู่ที่ผ่านมาตั้งแต่ สมัย อ.บ.ค.ชุดแรก เช่นตอนนั้นท่านกำนันแสนาก็เป็น อ.บ.ค. โดยตำแหน่งในฐานะพ่อหลวงบ้านม่วงผ่อง พ่อหลวงดิบ ก็ในฐานะพ่อหลวงบ้านหัวทุ่ง 2 ท่านก็เสนอโครงการมาอยากจะไปส่งเสริมเรื่องป่าชุมชนในพื้นที่บ้านหัวทุ่ง บ้านม่วงผ่อง สุดท้ายเขาบอกว่า บ้านอื่นเขาไม่ได้ประโยชน์ เงินสามหมื่น เอาทั้งนั้นมาอีก 5 หมู่บ้าน เอา 15 ไปหารสุดท้ายทุกบ้าน จะเหลือแผ่นป้ายทำอะไรไม่ได้เลย แล้วเขาก็ไม่ใช่ด้วย คือมันเกิดจากความไม่รู้สึกว่าได้ประโยชน์ร่วมก็พอมีคนมาเสนอบอกว่าหารก็หารก็แล้วสุดท้ายมันเสียไปเฉย ๆ เงินมันไปเพียงเขาจ่ายทำอะไรก็ได้ อันนี้มันเป็นบทเรียนของ ค.เชียงดาว ก็อาจจะต้องเกิดความคิดใหม่ แต่เรื่องป่าชุมชนก็อยากจะดูว่าเรามีทั้งหมด 16 หมู่บ้าน ป่าชุมชนเรามี 16 หมู่บ้าน เรามาทบทวน หมู่ 1 มีป่าหรือเปล่า ทุกละคร นพ. หมู่ 2 ไม่ หมู่ 3 มี หมู่ 4 ไม่มี หมู่ 5 มีป่า แต่ไม่รู้ว่าเป็นชุมชนหรือยังหมู่ 16 เขตอนุรักษ์ก็เอามาทำได้ถ้ามันอยู่ใกล้ชุมชน การทำป่าชุมชนแนวคิดในขณะนี้เขาถือว่าชาวบ้านเคยไปใช้ประโยชน์จากป่านั้นไปตั้งไหนก็ถือว่านั่นแหละคือสิทธิดั้งเดิม ที่เราเคยได้มาไปถึงไหนที่ไม่ผินไป ไปเป็นปรกติถึงไหนก็ถึงนั่นแหละนั่นแหละคือแนวเขตป่าชุมชนของชุมชนนั้นหรือหมู่บ้านนั้น เพราะเราเคยใช้แล้วอยู่ ๆ มันมีเส้นอะไรมาเขียนบนกระดาษ แล้วมามีผลบังคับกับชาวบ้านเข้าไปไม่ได้เข้าไปก็ถูกจับ หมู่ 7 มีป่าแล้ว หมู่ 8 มีเป็นหย่อม ๆ หมู่ 9 มี หมู่ 10 เป็นป่าไว้สำหรับการท่องเที่ยว หมู่ 11 มี หมู่ 12 ไม่มี หมู่ 13 ไม่มี หมู่ 14 มี หมู่ 15 ไม่มี หมู่ 16 มี เราจะเห็นว่าตรงภาพนี้ อันนี้ก็ถือว่าที่จริงถือว่าอันนี้สามารถทำได้คือไปขอพื้นที่ดิน นพ. ค. ก็ยังเป็นปัญหาอยู่เองที่มีก็มี หมู่ 3,5,7,8,9,10,11,14,16 หมู่ 10 นี่ยากหน่อยก็มี ก็ได้ง่าย ๆ ว่าครึ่งหนึ่งมีป่าที่จะเป็นป่าชุมชนได้ อีกครึ่งหนึ่งยังมีปัญหา อันนี้แนวทางของ ค.เชียงดาว ทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ อ.บ.ค. มีความคิดเห็นร่วมกันที่จะให้เป็นป่าชุมชนตำบลคือรักษาป่าร่วมกันใช้ประโยชน์ร่วมกัน แต่ในรายละเอียดอาจจะเห็นว่าหมู่ 4 ใกล้กับหมู่ 3 และใกล้กับหมู่ไหนบ้างก็เอามาดูแลป่าร่วมกัน แล้วก็สามารถมาหาเห็ด หาหน่อ ร่วมกันได้ เพราะการใช้สอยประโยชน์ในป่า ในเรื่องหาเห็ด หาหน่อ หาพิน มันไม่มีปัญหา อันนี้เป็นเรื่องทั่วไปแต่ว่าที่มีปัญหาการไปทำไม้ในป่า คำว่าทำไม้มันคลุม ถึงว่าการตัดไม้เอามาสร้างบ้าน ซึ่งป่าชุมชนเขาต้องการแบ่งว่าเป็นป่าไม้สอยกับป่าอนุรักษ์ ป่าอนุรักษ์ก็มักจะเป็นป่าต้นน้ำที่เราว่าร่วมกันดูแลแต่เราไม่ไปใช้ประโยชน์ ไม่ไปปลุกถามมันไม่ไปทำให้มันเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการทำไม้ก็ยังมีปัญหาอยู่ แต่ว่าเป็นปัญหาลองไม่ใช่ปัญหาใหญ่ ปัญหาใหญ่ก็คือว่า กฎหมายป่า ที่มันผ่าน ส.ส. แล้ว แล้วมันไปติดที่ ส.ว. แล้ว ส.ว. มันก็มีอยู่ข้อหนึ่ง บอกว่า ห้ามตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ ซึ่งพื้นที่ของเชียงดาว แก๊สเบเปอร์เซ็นต์ เกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ มันเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ มันก็จะตั้งป่า ชุมชนไม่ได้ตรงนั้นในแง่ของชาวบ้านมันเป็นกลลวง กลลวงก็คือว่ากฎหมายบางที่มันออก

มาเหมือนกับเป็นประโยชน์ของชาวบ้านแต่มันมีเขาอาจจะออกกฎหมายมาร้อยมาตราแต่มันมี
 ถ้อยคำ 2-3 บรรทัดเท่านั้นเองทำให้กฎหมายทั้งฉบับไร้ผลเลย เขาบอกว่าตีหมดป่าชุมชน แล้ว
 บอกคุณห้ามตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์จับ มีร้อยมาตรา แก้อิสระแก้มาตรฐานมันใช้ได้สักมาตรา
 หนึ่ง เพราะว่าทุกอย่างมันตั้งอยู่ในเขตอนุรักษ์ นี่ก็คือเหตุผลว่าทำไมพวกพี่เขาคงป่าชุมชน
 เป็นต้นไม้ชุมชนไปเรียกร้องไปแสดงพลังให้ทาง ส.ส.,ส.ว. มองเห็นว่าชาวบ้านเขาเดือดร้อน
 และต้องแก้ตัวนี้ แล้วปรากฏว่านักวิชาการหลายคนผมก็รู้จัก และก็คุยกันรู้เรื่อง ก็คุยกันรู้เรื่อง
 เคยพิมพ์หนังสือชนิดพิมพ์หนังสือแปลเรื่องมวลชนถือกำปั้นชูอย่างนี้เลย สุดท้าย เขายังบอกว่า
 ไม่เห็นด้วยที่จะให้ไปตั้งป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ซึ่งเป็นปัญหา หลายคนในที่นี้ไปมาแล้วก็รู้จัก
 โดยที่พบรู้จักตัวเขา เป็นคนมีเราต้องดูว่าใครอยู่ในฝ่ายคนดีคนไม่ดี คนดีก็คือว่าเขาไม่ไปยุ่ง
 ประโยชน์ส่วนคนถ้อยอย่าง ส.ว.บางคนซัดเข้าไปทำไมในเขตป่าถือว่าไม่มีไม่ชัดเจนแต่แล้วสรร
 เป็นนักกฎหมายมหาชน เขามองในประเด็นกฎหมายมากกว่าและเขาอาจจะมีความคิดที่เขา
 เห็น เขาอาจจะไปเห็นชาวบ้านในสมัยที่บุกป่าก็ได้เขาไม่เห็นชาวบ้านตอนรักษาป่าเห็นภาพเด็ก
 ๆ แล้วมันอาจจะยังตัวของมันโดยหลักมันต้องโอฬารต้องไปพาแก้วสรรมาดูป่าที่เขาดูแลรักษา
 มันจะได้เปลี่ยนความคิด เพราะฉะนั้นของเขี้ยวขวามันก็มีการขับเคลื่อนและมีป่าชุมชนและป่าที่
 เข้มแข็งเช่นป่าหมี 3 ป่าหมี 14 หมี 9 หมี 7 ก็ชี้ให้เห็นว่ามีการเคลื่อนไหวเรื่องป่าชุมชนอยู่ แต่
 มันมีอยู่ประเด็นหนึ่งที่ป่าชุมชนในพื้นที่ของ อ.เชียงดาว ซึ่งมีทั้งหมด 54 ป่า มันก็พัฒนาไปแต่
 เรามองว่าป่าที่เข้มแข็งแล้วเป็นระดับป่าชุมชนระดับ ก. ที่พอทำอะไรได้บ้างแต่ยังไม่ชัดเจนก็
 เป็นระดับ ข. ที่เพิ่มริเริ่มก็เป็นระดับ ค. ระดับ ก. ก็มีอยู่ส่วนหนึ่งสัก 1 ใน 3 ชาติองค์ประกอบอยู่
 อย่างหนึ่ง คือป่าชุมชน เขาบอกว่ามันจะดำเนินการได้สมบูรณ์ ตัวกรรมการควรจะมีแม่บ้านเข้า
 ไปมีส่วนร่วมด้วยเพราะว่าแม่บ้านก็คือผู้ที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าเป็นหลักแม่บ้านปัจจุบัน
 หลายหมู่บ้านก็ไปใช้ประโยชน์ที่ต่าง ๆ ไม่ได้เข้าป่าแต่ส่วนใหญ่แล้วแม่บ้านจะเป็นผู้เข้าไปหา
 เห็ดหาหน่อเพราะฉะนั้นจะรู้คุณค่าของป่าดี และรู้ว่าที่ไหนมีอะไรที่มาใช้ประโยชน์ได้ หมู่บ้านต่าง
 ๆ ก็อาจจะขับเคลื่อนเอาแม่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการของป่าชุมชนด้วย คือแบ่ง
 หน้าที่กันไม่ได้แปลว่าแม่บ้านจะต้องไปตรวจป่า ไปทำแนวกันไฟแต่อย่างน้อยคนตระเวนป่าก็
 ต้องมีคนทำอาหาร เพราะฉะนั้นเราต้องไปปรับปรุงทำให้ป่าชุมชนต่าง ๆ มีแม่บ้านเข้าไปมีส่วน
 ร่วมด้วย กับอีกเรื่องหนึ่งที่ยังเป็นจุดอ่อนของกลไกกลการดำเนินงานของป่าชุมชน ยังไม่ได้ทำให้
 สมบูรณ์ตาม พรบ.ป่าชุมชนที่เขาเน้นคือป่าชุมชนสุดท้ายตามกฎหมายมันจะคล้าย ๆ กับกอง
 ทุนหมู่บ้านคือหมายถึงตอนเริ่มตั้งก็คนหรือบ้านมีส่วนร่วม แต่ตอนที่จะดำเนินการ หรือจัดการ
 กับป่าชุมชนแท้ ๆ สมาชิก เพราะฉะนั้นป่าชุมชนและต้องพัฒนาไปสู่การเปิดรับสมัครสมาชิก
 อาจจะมีระเบียบมีอะไรสอดมาเพราะว่ามันจะก่อให้เกิด ความผูกพัน และพันธะสัญญาต่อกัน
 เหมือนแม่บ้านทุกหมู่บ้านไปสรุปรวมว่าใครที่แต่งงานแล้วเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้าน แล้วการ
 มีส่วนร่วม มันไม่มี คนที่ทำงานตัวแทนของกลุ่มแม่บ้านก็คือกรรมการแม่บ้าน กับคนที่

กรรมการแม่บ้านมาขอช่วยงานได้ มันไม่เกิดความผูกพันอย่างแท้จริง เพราะฉะนั้นกรณีเดียว
กันป่าชุมชนสุดท้ายแล้วกฎหมายมันจะออกมาว่าต้องมีการรับสมัครสมาชิกมีวางระเบียบมีกฎ
เกณฑ์ออกมาสมาชิกต้องมีบทบาทหน้าที่อะไรบ้างทำหน้าที่เลือกคณะกรรมการและกรรมการ
ต้องไปทำอะไรบ้าง แล้วมันก็เท่ากับผูกพันตัวผู้ที่เป็นสมาชิกคือผู้ที่จะได้ประโยชน์อย่างแท้จริง
จากป่าชุมชนร่วมกัน ยังมันทำให้เกิดความผูกพัน ก็เวทีรวม ๆ ก็นี้ป่าชุมชนบ้านทุ่งหลุก
เพราะฉะนั้นคนทุ่งหลุกก็ต้องสิทธิใช้ประโยชน์จากป่า ตอนไปดูแล ตอนไปรักษาทำยังไม้มันก็จะ
มาคิดขัดไม่มีเงินทุน ไม่มีงบประมาณ ไม่มีอะไรตามมหาด แต่ถ้าบอกว่าทุกคน เป็นสมาชิก
กลุ่มเงินมันก็อยู่ที่ชาวบ้านแล้วนี่ โหน ๆ ก็บอกว่าไม่เอาประโยชน์จากป่า คุ้มอย่างไร มีบาง
หมู่บ้านเขาทดลองดูว่าป่ามีให้ประโยชน์แค่ไหน ทุกคนที่ไปหาเห็นหาหน่อ เมื่อหามาได้แล้ว
ช่วยเอามาซึ่งด้วยว่าวันนี้ได้เห็นมาก็กิโด ได้หน่อมาก็กิโด ได้ซึ่งมาก็รังเป็นราคาเท่าไร และ
โดยรวมทั้งปี เหล็ดทั้งปีก็ทุกคนไปหาน้ำหนักรวมกันก็ตันก็กิโด ก็ร้อยกิโด คิดเป็นมูลค่าเท่าไร
หน่อได้มาก็กิโด กิโดละเท่าไร เราจะพบว่ามันให้มูลค่ามหาศาล ถ้ามีการทำจริง ๆ เป็นเงิน
แสนแต่ละป่า เพราะฉะนั้นมันก็ถือว่าคนเข้าไปมันก็ใช้ประโยชน์ เมื่อได้ประโยชน์แล้วทำไมไม่
คืนประโยชน์ให้กับชุมชน มันก็จะหาทางคืนว่าคืนประโยชน์จากชุมชนเช่นผู้เป็นสมาชิก แล้วไป
หามาได้ หาหน่อมาได้สิบหน่อ 1 หน่อก็เอามาเข้ากองกลางเพื่อขายระดมทุน ซึ่งมันจะเป็นวิธี
ช่วยตนเอง มันก็จะนัดปัญหาเรื่องงบประมาณไปได้ส่วนหนึ่งทุกวันนี้มันก็ไม่ถูกต้อง ที่ว่าเรามีป่า
ชุมชนมีงบประมาณไหม เราจะออกตรวจป่าแล้ว จะของงบประมาณค่าอาหารห้วยละ 20 บาท ออก
ไปตรวจป่า 30 คูณ 20 เป็น 30 เป็น 600 บาท มีไหมไม่มีไม่ออกไปตรวจป่ามันกลายเป็นว่าไม่
ได้พึ่งตนเองกลายเป็นว่าไปพึ่งภายนอกตัวนี้คือการอ่อนแอ ที่นี้ถ้าบ้านไหนทำให้เห็นคุณค่าได้
ประโยชน์และพึ่งตนเองได้ปัญหาเรื่องเงินมันก็เป็นเรื่องรอง ไม่ใช่เรื่องใหญ่ แต่ว่าอย่างไรก็ตาม
เขาถือว่าระยะเริ่มต้นก็คล้าย ๆ ว่าเขาปัจจัยภายนอกมาเป็นเครื่องมือเพื่อเสริมความเข้มแข็งให้
กับปัจจัยภายในแต่ถ้าปัจจัยภายในมองเห็นแต่ปัจจัยภายนอกเป็นตัวหลักมันไม่มีทางเข้มแข็ง
ได้ นี่เป็นประเด็นที่ซึ่งกรรมการเครือข่ายป่าจะต้องค่อย ๆ พัฒนาไปนี่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่นี้พอมา
เป็นประเด็นนี้ แม่บ้านที่จะเข้าร่วม ศึกษาหรือสนใจในเรื่องป่าชุมชนที่นี้ก็มีหมู่บ้านที่มีไหมหรือว่า
บ้านอื่นที่ไม่มีป่าที่มานั่งอยู่ในที่นี้ก็มีหมู่ 2 กับหมู่ 15 บันใจที่จะร่วมเข้าเป็นมาร่วมเรียนรู้และ
ร่วมมีบทบาทเกี่ยวข้องกับ เครือข่ายป่าชุมชนใหม่ มันจะมีบ้านอื่นอีกไหมที่นอกจากหมู่ 2 กับหมู่
15 และที่นี้เองอยู่ที่นี้และไม่มีป่าบ้านอื่นมีไหม เอาไว้แค่นี้ก็แล้วกัน ที่เราจะทำต่อก็คือว่าเรื่องป่า
ชุมชนมันมีการขับเคลื่อนแล้ว ใน ต.เชียงดาว แล้วลักษณะของ ต.เชียงดาว โดยเฉพาะ อ.บ.ค.
ที่นี้เป็นแหล่งที่ถูกนิยามมากที่สุดเพราะเขาจะบอกว่าในบรรดา 6 อ.บ.ค. ที่มีอยู่ทุกวันนี้เขาบอก
อ.บ.ค.เชียงดาว ลำห้วยที่สุดเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ เพราะ อ.บ.ค.อื่นอย่างเมืองนะเขาก็จัดบ
แล้วเป็นแผนเพื่อดูแลรักษาป่าที่ ต.เมืองนา แม่เนะ กำนันพรหมมาก็ขับให้ อ.บ.ค.อยู่ในมือ ก็
สามารถจะทำให้เขาซึ่งบริหารจัดการเรื่องป่าชุมชนได้ก็ต้องเข้มแข็งหลายเรื่องด้วยไม่ใช่แค่เรื่อง

เศรษฐกิจชุมชนอะไรท่านกำนันพรหมมาว่าเต็มที่ตอนนี้ยิ่งเต็มที่ใหญ่เวลา.....? ต้องขอเซนต์
 ชื่อนะ ก็คือสามารถคุมประธานบริหารได้ เพราะประธานบริหารมันเป็นคนสนิทกับกำนัน คือ
 มีการเชื่อมโยง ของเราในขณะนี้ก็ได้ท่านสมพร อ.บ.ค. บ้านทุ่งละครก็เป็นชาวบ้านคนหนึ่งกับ
 ท่านกำนันเสนาะก็คุยกันได้รู้เรื่องมันไม่มีปัญหาใน ต.เชียงดาว ขณะนี้มันสามารถคุยกันได้ และ
 คนที่อยู่จน อ.บ.ค.ก็มีตำแหน่งหลัก ๆ ก็ไม่ใช่พวกใครบุกป่าได้มันก็พอจะดูแลป่าได้ เพราะ
 ฉะนั้นเรื่องป่าชุมชนของ ต.เชียงดาว มันอาจจะเป็นไปได้ ถ้า อ.บ.ค. เข้ามามีส่วนร่วมก็
 กรรมการป่าชุมชนทุกหมู่บ้าน เอา อ.บ.ค. เข้ามาร่วมแล้วก็เอาบ้านซึ่งยังไม่มีป่าชุมชนส่วนหนึ่ง
 เอามาร่วมเป็นกรรมการกับร่วมดูแลป่ากับบ้านท่าสี่เหลิกหมู่ 4 กับ หมู่ 3 หรือหมู่ 1 กับหมู่ 14
 เข้าดูแล แต่ไม่ใช่ในลักษณะปัญหาของหมู่ 1 กับหมู่ 14 ก็คือว่า หมู่ 1 อยากจะไปแบ่งป่าของ
 หมู่ 14 อย่างนี้มันคงไม่ได้คือพื้นที่ป่ามันยกมาไม่ได้ ป่ามันอยู่หมู่ 14 มันก็อยู่หมู่ 14 แต่ว่าหมู่
 1 น่าจะเข้าไปเป็นกรรมการร่วมแล้วก็ให้โอกาสคนหมู่ 1 เข้าไปใช้ประโยชน์ แต่ปัญหาหมู่ 1 กับ
 หมู่ 14 ยกขึ้นมาเฉย ๆ ปัญหามันลึกซึ้ง ฉะนั้น อ.บ.ค. เชียงดาวความคาดหวังผมในฐานะ อ.บ.
 ค. คนหนึ่งก็คาดหวังว่า อ.บ.ค. เชียงดาว จะก้าวกระโดดคือป่าชุมชนจะถือว่าเป็นของตำบลแนว
 ทางนะตอนนี้ยังไม่ใช่ แนวทางก็คือ ว่ายังเป็นทั้งตำบลมาช่วยกันดูแลรักษา คนหมู่ 9 ก็สามารถ
 จะไปใช้ป่าหารายได้ ทุกวันนี้ยังตะขิดตะขวงใจเวลาจะไปใช้ประโยชน์ที่หลายก็ใช้กันอยู่ได้คง
 ไปหาเห็ดหาหน่อได้ เพราะว่ามันเป็นป่าเก่าที่อยู่ในพื้นที่ทุ่งหลุมมาก่อน แต่มันไม่มีครั้งมาก
 ว่าความตกลงความเข้าใจกันชัดเจน นี่ก็คือความคาดหวัง แล้วก็หวังว่าทุกท่านที่อยู่ในที่นี้ส่วน
 หนึ่งก็คงจะเป็นใจที่จะเข้าร่วมโครงการที่จะขับเคลื่อนต่อไปเพราะตอนนี้ โครงการสิทธิชุมชน
 ศึกษามันอยู่ในขั้นที่จะกำหนดประเด็นปัญหาให้ชัด ป่าชุมชนเป็นปัญหาหนึ่งมีอีกหลายปัญหา
 ชัดแล้วก็เอาคนที่เข้ามาเกาะกลุ่มกันเพื่อศึกษาเรียนรู้แล้วก็ไปเชื่อมโยงกับ 3 ลุ่มน้ำ เข้าด้วย
 กัน เพราะเวลาจะขับเคลื่อนปัญหาค้าง ๆ ลำพังเฉพาะหมู่บ้านเฉพาะตำบลมันแก้ไม่ได้โดย
 เฉพาะปัญหาเรื่องที่ดินจะเห็นได้ชัดเจนต้องใช้พลังมหาศาลแล้วปัญหามันไม่ได้หยุดเพียงแค่นี้
 เช่นมันจะต้องต่อไปข้างหน้า เราจะต้องไปเรียนรู้เรื่องการผลักดันให้ออกกฎหมายให้ที่ดินอยู่ใน
 มือของเกษตรกรทางสหกรณ์ให้มีการจัดเก็บภาษีที่ดินราคาสูง ๆ เพื่อที่ดินจะได้หลุดจากมือ
 ของนายทุนไม่ให้นายทุนไปกว้านซื้อที่ดิน เราจะต้องดูแลการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ไม่ให้
 เกษตรเชิงพาณิชย์ที่เป็นอันตรายตามพื้นที่เข้ามาด้วยอย่างเขาเปลี่ยนที่นาเป็นนาุ้ง เราก็เห็นผืน
 ๆ ถ้าไม่กระทบเราแต่น้ำเสียจากนาุ้งไปไหนสมมุติว่าไปไหนมันอยู่ที่ทุ่งข้าวพวงอีก 2 แล้วมัน
 ไม่ไหลมาเชียงดาวหรือโซ่ไหม มันต้องเชื่อมโยงปัญหาย่างนี้หรือปัญหาอื่น ๆ บอกว่าเขา
 ระเบิดเขาจะชุดแร่ลิกไนท์ที่เมืองแหง เชียงดาวห่างเวียงแหงตั้ง 80 กิโลเมตร ไม่เกี่ยวได้ยังงี้อย่าง
 น้อยมันก็ผ่านถนนที่แม่จา เมืองงาน เข้ามาไม่ว่ามันจะข้ามไปทางพร้าวดีไม่ดีมันจะออกมาทาง
 เชียงดาวล่องใต้ผ่านแม่แดงไปแม่วิม เพื่อจะไปแม่เมาะที่ลำปาง แล้วถนนมันไม่ทุดหรือลิกไนต์
 มันบนที่ต้องเป็นสิบตัน ยี่สิบตันถนนก็ชำรุดเสียหายแล้วเวลามันระเบิดมันทำอะไรที่แม่เมาะ